HARGITAI ZSIGMOND

PARASZTBABÁM

VERSEK, PRÓZÁK

ARS DÉMONIUM – *Online kiadás*

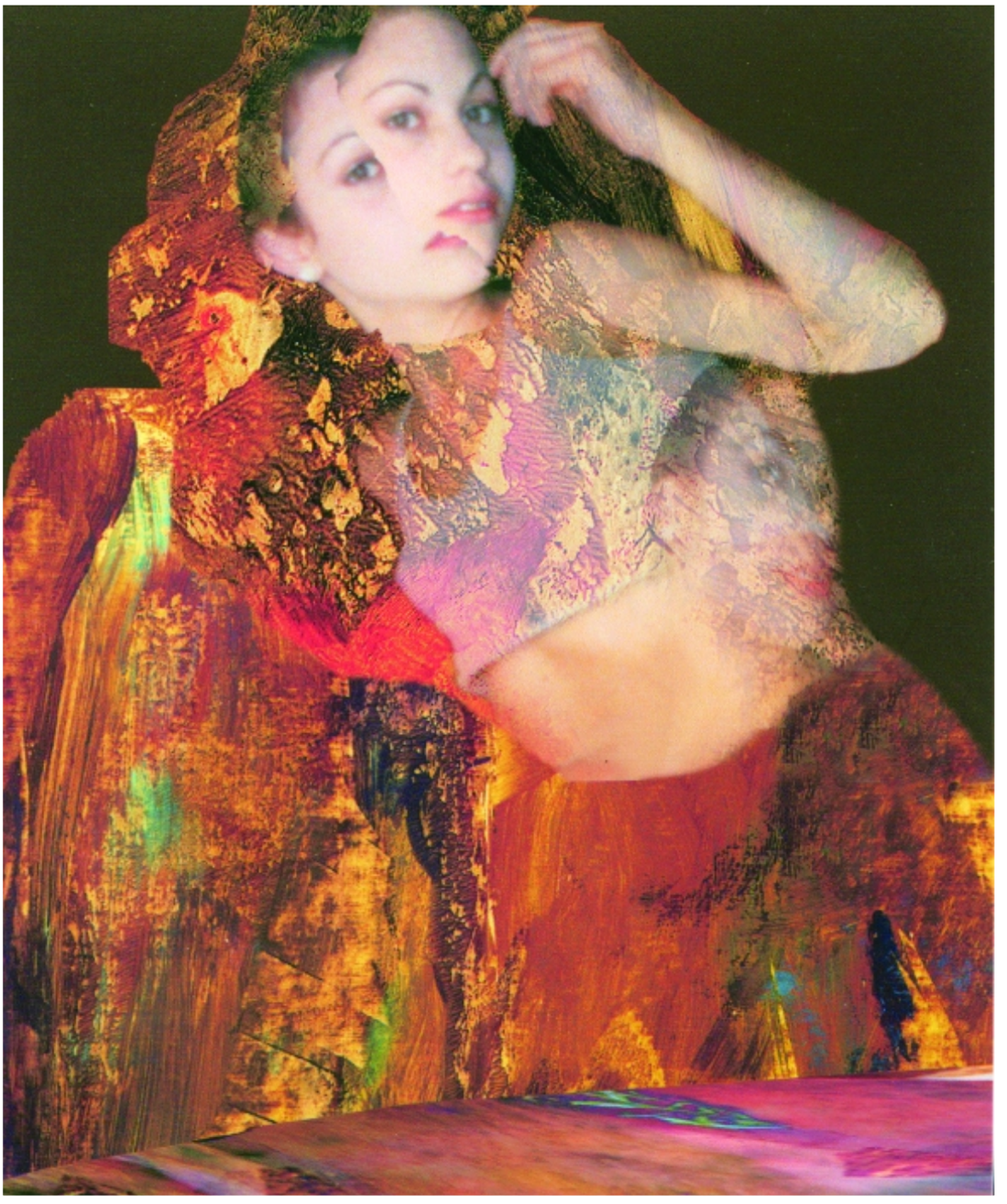

HARGITAI ZSIGMOND

PARASZTBABÁM

VERSEK, PRÓZÁK

HARGITAI ZSIGMOND

PARASZTBABÁM

JELEN ONLINE KIADÁS AZ EREDETI, NYOMTATÁSBAN
2005-BEN MEGJELENT KÖTET HŰ MÁSA.

A *PARASZTBABÁM* EREDETI, NYOMTATOTT VÁLTOZATA
MEGRENDELHETŐ A KÖVETKEZŐ CÍMEN:

HARGITAI HENRIK
2081 PILISCSABA
LEVENTE UTCA 21.

KÖSZÖNJÜK, HOGY KÖNYVESPOLCÁN IS ELHELYEZI A KÖTETET!

HARGITAI ZSIGMOND

PARASZTBABÁM

Versek, prózák

ARS DÉMONIUM
Székesfehérvár–Tatabánya–Pécs–Budapest 2005

© HARGITAI ZSIGMOND ÖRÖKÖSEI, 2005

„Isten kezére szállj
ha senki se lát …”

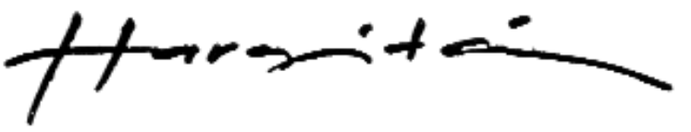

DÉMON-TÁNC

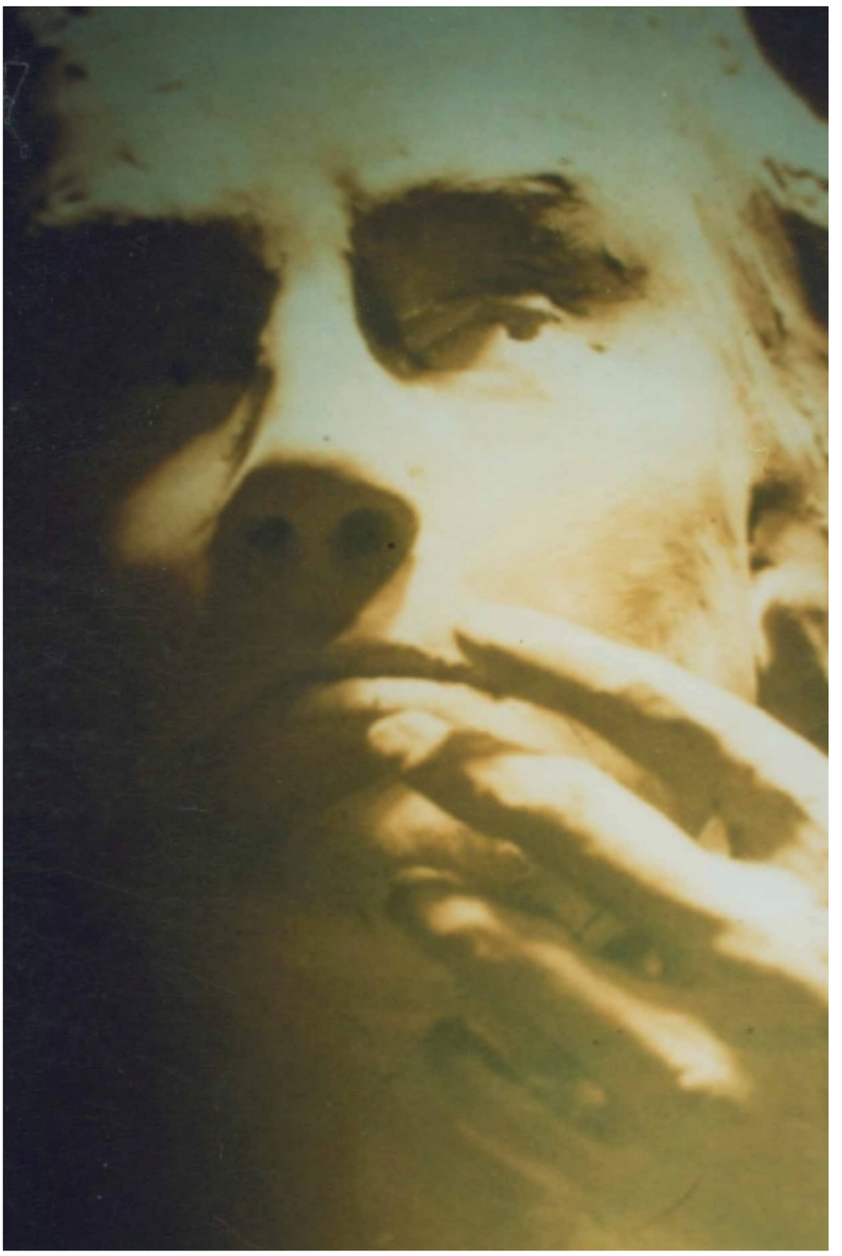

FEKETE DÉMON

Emelkednek, leomlanak,
halomba rakva magasba dagadva
gömbölyödnek gombolyodnak
tömötten szőve összenőve
ömölnek a szavak
vályog falai az értelemnek.
Tornyos-csipkés tetejét tartva
nem engedek körbefognak
rogyadozó
oszlopai a gondolatnak.
Vakon tapogatva előre
halott szemek tört fénye
ropog-recseg talpam alatt.

Megátalkodott konok démonok
haja lobog a tűzesőben, égő
parázson vadul dobogva lábuk
szikrát vet a fekete égen
lobogó vágyban izzó szemük
táncol a lángban.

A Sík a Tér egekig ér!

L a s s a n é s p u h á n
a z á r n y
f o r m á l v a ö n m a g á t
é l e t r e k e l

A Fekete Démon kezemre ül
csak bámul értelmetlenül
mereszti vaksi két szemét

hogy mit nem ért
hogy mit nem ért?

SZÉP SZERETŐM

UNOTTAN, LUSTÁN HÖMPÖLYGÖTT a folyó, lassan sodortatva magát a tenger felé. Iszapos partján partravetett halak szétszórt csontjait szakadtan takaró millió kagylópehely selymesen reccsent meg talpam alatt. Tépett kis szél zavartan matat a parti fák között. A sárguló levelek rémülten zörrenek össze, ha egy-egy társuk a mélybe hull.

Hangtalanul lopakodik lépteim mögött a csend.

Az égen harsog a kék. Tombol a Nap korai októberen, de már fakuló halott lepelben csillog csalókán minden.

A lassú, mozdulatlanul elmozduló folyóban, a sodródó, egymáson bukdácsoló hullámok között, a távolban észrevettem valamit.

Mi lehet az? Már fent jártam a folyópart meredekén, a magasból jól átlátva mindent. Talán egy vízbe esett kis állat úszva próbálja menteni magát? Mert bizonyos, hogy nem egy fel-fel ugráló hal volt; ezüstös pikkelyét láttam volna. Nem, ez nem lehet az, s mintha felém igyekezne, segítséget kérőn. Úszott, küzdött elszántan, egyre közelebb jutva hozzám, furcsán csapkodva a vizet… és már látni véltem, mi az.

De hát ez képtelenség! Ez képtelenség!

Összehúzott szemmel figyeltem, jobb kezemmel ellenzőt tartva szemem elé, hogy jobban lássam, ahogy harcol a hullámokkal, lebukva, eltűnve, de újra fölemelkedve, egyre közeledett felém.

Aztán lassan, nagyon lassan, alig mozdulva,
balra fordítottam fejem: karomra nézve.
Kabátom ujja véget ért… és nem láttam bal kéz-fejem!
Nem láthattam, hiszen a vízben volt!

De hát ez hogy lehetséges? Talán az előbb, igen az előbb, ahol a komp kiköt… ahol kiköt a komp, ott az előbb lemostam.

Igen, lemostam,
felkavarva a mocskos vizet, áztattam sokáig és elfelejtkeztem róla,
mintha nem is kéne, elég a másik is.
De nem, hogy lenne elég!… és küzd magára hagyva.

Mit tegyek?

A part meredek, egy kezemmel le nem jutok.

Izgatottan, toporogva, felágaskodva figyeltem, ahogy viaskodik az árral.

Észrevette, hogy őt nézem. Sovány ujjai égnek meredve hadonásztak, segítséget kérőn. De nem bírta sokáig: elterült, tenyerén a hullámok közé bukva. Majd újra csapkodni, csépelni kezdte a vizet, motollaként, mint gőzhajó-kerék. Pörögve-forogva, szétmálló szürke habot verve maga körül. Harcolt az életéért, nyomorultul, eldobottan!

És mielőtt bármit tehettem volna, jobb kezem lenyúlt a földre, és egy jókora követ hajított felé! Csattant a víz, hab fröccsent, de nem talált.

Lebukott, és kis idő múlva, hosszú periszkóp ujja látszott ki a vízből.

Előbb még segítséget kérőn jött felém, de most félnie kellett tőlem! Figyelt rezzenetlenül… és nem értem, nem értem, hogyan, de kezem újra a földre hajolt, most már jókora, folyó-csiszolta lapos kő repült oda, ahonnan nézett, reménykedve – és eltalálta.

Iszonyú forgásba kezdett, mikor reccsenőn rácsapott a kő. Forrt, zubogott körötte minden, ahogy forgott, tébolyult fájdalmában. Sistergett a mocsok, ahogy csapkodott eszeveszetten…

Majd lelassúdott, megállt. Láttam, engem figyel.

Mit tehetek? Jobb kezemet erővel zsebre raktam, és kiáltottam, ahogy elszorult torkomon kifért:

– Gyereeeee !!!

És az örömtől új erőre kapva megindult felém.

Görcsösen, kínban forogva, erőlködve, sebzett ujjaival ütve-verve csépelte a vizet, jött a hullámokra kapaszkodva, lebukva, fuldokolva.

Jött, mert hívtam, és remélte, nem dobom el többé magamtól.

Úszott felém, ahogy egyre fogyó erejéből tellett, hosszú, véres csíkot húzva maga után. Keservesen kínlódva, de végül elérte a partot. Nyúlós iszap, göcsörtös gyökér, hínár-fonat, kőhalom, száraz ág védte a part meredekét. Nehezen kivánszorgott, igyekezett előre, ahogy tudott.

Ujjait – mint véres, sebzett, ötlábú pók – emelgette. Hosszú, periszkóp ujját előre tolva, hátát felpúpozva, rakta utána a többit, előbbre-előbbre csúsztatva a véres kéz-fejet. Megpihent, majd kezdte elölről, lépegetve.

Véresen, totyogva, öt körömmel kapaszkodva, mászva, kalimpálva tornászta fel magát a meredeken. Felérve a fűbe, mint hernyó, araszolva jött felém, akaratát végsőkig megfeszítve. És mocsokban, sárban, vérben ázottan, elgyötörten, halálra vált rémületben lábam elé rogyott.

Lehajoltam, néztem, vizsgálgattam. Jobb kezemre erővel parancsolva, fölvettem, forgattam, tapogattam óvatosan. Keresve alkalmas helyet, a vízhez vittem, lemosva a szennyet, mi rátapadt. Kabátom ujjához téve, lassan, vigyázva toltam be, nyomva helyére; s úgy bújt oda, mint ostoba kutyakölyök, anyja emlőihez. Vizesen, fázva, végsőkig elcsigázottan, de hálával nézett rám. Reszketett a hosszú úszástól, ezért kabátom alá rejtettem, hogy felmelegedjen.

Így vittem haza.

Mindez néhány hete volt, apró kis epizód, már el is felejtettem.

De tegnap – készülve a télre – fát mentem aprítani. Egykedvűen igyekeztem a ház mögé, bal kezemben szorítva az élesre fent fejszét, jobbomban egy jókora kosár a fának. Odaérve úgy tűnt, mintha a favágó rönk elmozdult volna. Ezért jobb kezemből a kosarat letéve, ráfektettem a karom, ujjaimmal szorosan fogva oldalát – hogy így mozgatva, egyensúlyba hozzam.

Egy villanás!

Bal kezem, szorítva a fejsze nyelét, nagy lendülettel lecsapott,
és egyetlen ütéssel lemetszette jobb kézfejem!
A vér elöntötte a favágó-rönköt, lefolyva repedezett oldalán.
Felugrottam, a fájdalomtól nagyot kiáltva, és a rémülettől
bal kezem az arcomhoz kaptam…

A tenyér forrón, de lágyan simult hozzá, óvón, védőn ölelve át. Ujjai simogatták arcom, nyakam, hajamba túrtak, és csókolták szám, homlokom, szemem…

…forrón, forrón, szerelmesen…

HATODIK NAPON

Csak gázoltam nevetve mocskos örvényeken
lomha zöld hullámokat félresöpörve
s ha kellett a hínár nyálas-paplanát
nyakamba kaptam
s úgy ugortam át minden ostobát,
jókedvemben kiáltva nagyot,
de nem volt válaszod.

Víg utazóként, ha összesöpörtem
az elmúlt év szakadt lapjait,
szemétbe dobtam – kit érdekelt.
A jövő csak törötten csillogó kagyló-darab,
s mi álmaimból megmaradt,
az csupa pán-kamasz, kik sorra
bakot ugrottak rajtam, s mögém huppanva le
mulatva tűntek el…
És nem szóltál: ne hagyjam.

Néha hangtalan éjbe, csillagra ültem
füleltem, semmi nesz,
hangod végtelen sötét,
azúr az ég, elborít nyugtató álom…

De gyerünk egy új napra fel, hajnal szavát
várni örömben; mert itt a reggel!
Feszül vitorlánk, repüljön duzzadva hát!
Fegyverünk kaszabolja már
a sok bókoló tökfejet.
nem szólsz? – hát nélküled.

De szólsz-e a bajban?
ha már halványul szemem
megtörten, félve, dadogva, sorsomba bukva

halálra várva, mozdulatlanul.
akkor szólsz nekem?

vagy csak hangtalan elkapod karom,
tengerre löksz, vitorlát feszítve zátonyon.
Más hajónak kiáltva át hiába…
csigát visítva, vásznat hasítva,
hajót borítva, vadul pörögve,
hullámba dőlve,
sikítva, bőgve, szaggatva száz darabra,
bukva a mélybe,
akkor?
szabaduló lelkem szólítod?
Ha már visszakaptad minden kincsemet,
emberi örömöm, vágyam, csüggedésem,
magányom, társam, gyermekem, szavam,
kiáltásom, mozdulatom, önmagam.
akkor?
és ítélsz – mi jogon?

Ki eladtál a földnek rabszolgaként
sorsába kiátkozottan,
kitéve mindeneknek,
villámnak, jégnek,
viharnak, leomló hegyeknek,
fagynak, áradatnak, vadaknak,
és önmagamnak, önmagamnak!

Mert magasba ha raktam templomod,
és térdem elkopott,
motyogva, kereszt fokával kapartam az eget,
imára kulcsolva kezem,
doboltam, döngtem, dübörögtem,
vérző karom pörölyként letörve
ütve, verve dörömböltem a menny-boltozaton,
hogy halljad szavam!
nem volt válaszod.

…és tovább nem bírva már
összeroppanva, halálba omolva,
most porból véve leszek újra porrá,
peregve mint homokszemek
szitáló porként ellepve hullok kezedre.

most szólsz?
ítélsz felettem,
mi jogon?…

ha por vagyok megint,
mint a hatodik napon.

A SZÉL

MERT NEM TUDOM, és az is lehet, soha meg nem tudhatom azt, mit a lét lassan elhaló lélegzetétől, a tovatűnő percek elsuhanó érintésétől, a szilánkokra tört tér-idő beomló sodronyának feszítésében, ezer napom és éjjelem már át nem látható, mindent elfedő szövedékéből készült, elrongyolódott életem mindent betakaró köpönyegében reszketve kérdezek. Mit szőttek az évek szolgáló-lányai; szőtték hónapról hónapra, szőtték napról napra. Fonták vágyaim végtelen fonalát, gombolyítva a véges perceket. Varrták az álom selyem-szálaival, hímezve rá a remény virágait, az öröm arany-öltéseivel. És szőtték durva vásznát a valóságnak, hogy kötözzék a magány óráinak kibonthatatlan titkos csomóival, már megfejthetetlenül. És tépték az ostobaság tövisei, szaggatták a hazugságok vas-szögei, hogy már végképp belepje a hitetlenség fekete sara. Életem e rongyos köpönyegébe burkolódzva, a tehetetlenség szorító béklyójában kuporogva kérdezek félve. Kérdezem a síkságok és hegyek számolhatatlan lépéseitől, az égbolt megmérhetetlen magasságától, az óceánok kegyetlen mélységeitől; szakadatlan, véget nem érőn, soha abba nem hagyhatóan, el nem múlóan, és egyre reménytelenebbül.

Azt, amit örökké tudni akarok, és nincs rá válaszom. Mert mindenütt csak a választ hallom; mert mindenki más válaszát, mert más mindenki válaszát kiáltja felém. Ami nem az. Ami biztosan kimondható, amiről tudom, hogy nem lehet… és csak ennyit tudok.

Mert ezt a választ már régen megmondták nekem, és sulykolták a fejembe könyörtelen; hogy értsem akkor is, ha nem érthetem, mert nem kell értenem.

De tudom, hogy szemem észrevétlen, megrebbenő ideje, és az űr véghetetlen kavargó dimenzióinak törvényei csak azt mondják:

Nem!

Pedig lebuktam tengerek mélyére, és feküdtem ott lent a homokban; kapartam, túrtam két kezemmel, keresve kincseit. Fölkapaszkodtam hegyek ormaira, kutattam őserdők mélyét, és szemembe mart sivatagok homokja. És megízleltem a tengerek sós leheletét, keserű virágait a földnek, édes gyökerét a fáknak és a felhők zamatos harmatcseppjeit. Párás erdők mélyén űztem jó szagú vadat; és kérdeztem őket szüntelen.

Kérdeztem a menekülők riadt reszketését, űzőik gyilkos erejét. De hiába kutattam szemük tébolyult fényeit – nem feleltek. A végtelen égbolt hallgatott, morajlottak az erdők és a hegyek. A napfényben izzón rezegtek a síkságok, a sivatagok vörös homokja eltakarta az eget; és a városok falai magukba fordulva nem feleltek. És kérdeztem legapróbb sejtjeimet, kérdeztem rég elmúlt napjaim, feldúltam őseim porladó csontjait elfelejtett temetőkben. Felkerestem az elhagyottakat és megalázottakat, ha tudnák ők a választ – de nem. Hát szembeszálltam a haragos viharral, két kezemmel téptem égető lángját a tűznek – megfejtenék a titkot, mit keresek.

Megcsodáltam a gyémánt mély-tüzű csillogását, zamatos gyümölcseit a Napnak, a lecsurranó anyatej melegét; és kora hajnalon kérdeztem egyetlen zöld levél harmatcseppjeit. Felkutattam az elvadult gyomot, az eltaszítottat és üldözöttet; de állt sérthetetlen. Száz gyökere markolta a földet, ezer levele szívta magába a fényt, és csak kacagva bókolt tovább. Szálanként faggattam a mezők füveit, simogattam hamvas szirmait kerti virágnak. Tapogattam ezer éves tölgyek kérgét, felmászva rá, törve ágait, kiszórtam minden madártojást… és csak bámultam az elhalványulón lehulló Napot. És kérdeztem azt, ki csak nekem súgta meg csillogó szemek láz-dúlta titkait.

Ezüst pókháló átölelt, eltakart lepkeszárnyú éj, körbefont kacér aranyfüst, a Nap; tovább, tovább; mi ketten felnyitjuk a titkok kapuját – nem hittem el. Kanyargó füst csak kék egekbe száll, ha úgyis visszahull, elmúlva a semmibe.

És kérdeztem mindenkit, ki köröttem a megzavart lét értelmetlen és elvadult napjait űzi fáradhatatlan – tudják-e azt, mit én is tudni akarok.

Mert tudom, lassan elfogynak a napok, s a roppant tér köröttem egyre szűkül; egyre rövidebb az út, mit bejárhatok. Mert egyszer elnémulnak a hangok és szavak, és semmivé válnak az érintések, merev és fagyos lesz a mozdulat, és végleg elfogynak a lélek zavaros reményei.

A szürke úton ha kocog a kő, és roppan a hó a télben, tavaszi levél, ha megsúgná a választ, csobbanó víz, ha mondaná – nem hallanám.

…de érett dió zörög őszi fák alatt, nevet, fütyül tovább, vad siheder, a szél.

DÉMON-TÁNC

Csak vérgőzös szemed látom
sanda pofád fordítod felém
vad dühödben
talpad csapkod a porban
űzöl csak egyre rohanok
menekülve
ugorva félre
bújva menedékbe
sziklára gerincre ágra
az éjszakába.
Ahogy közeledsz
látom világító sárga szemed
reszketek

ha hallom csikorgó fogad
vicsorogsz a sötétből

habzik a száj
csöpög a nyál
nyelved kilógva
nyalja önmagát
ugranál
csattogó fogad
tépné torkomat
törné csontomat
vén ostoba
fogad töröd belém
Nem hagyom magam!
Ezerszer földre bukva
elesve megtaposva újra fölkelek
Birokra!
nem veled
Semmi vagy nekem
kergetem a végtelen láthatatlant
a ki nem mondhatót: a szót
a meg nem hallható
felvillanó zengő hangokat
Mondom:
Hordd el magad
förtelmes tested látni sem tudom.

Régóta űzöl
kergetve még tán reménykedve
de szökken a láb
izmom feszülve pattan
futok előled
halhatatlan büszke kamasz
félelem nélkül győzöm a távot
ugorva fürgén

az árkon át
lendül a láb
a fiatalság könnyen álcázza magát
okosan menekülve

Már elég!
ne hidd hogy eléred
mit akarsz
de sípol a tüdő
levegőért kapkod a száj
botorkál vakon az akarat
ha macskatalpad
surranó neszét
bűzös szád leheletét
magamhoz közel gondolom
te ostoba rokon

hiszed megkaphatsz engem is
ugyan!
Mindig kicsúsztam karmod közül
Táncol gyorsan a láb
védi magát
fürge karom
vén barom
röhögök rajtad te is tudod
a félelem teszi ezt velem

Pusztítanál
béna karom lefogva
szorítanál falhoz lapulva
kicsúszom kezed közül újra
egyre ügyesebben.
Mit akarsz tőlem?

hisz prédád van elég
bárgyú birkahad
sétál eléd martalékul
égre néz szemük kifordul
vágyva a semmibe
de megmenti őket az irgalom
ez kell neked
Bocsásd meg bűnüket.

Súgták nekem is sokan
adjam meg magam
nyugalom béke vár
Hozsanna néked uram!
Agg szüzek öle vágyna rád
ágyba feküdne
csókolná ragyás pofád
merev testtel bűzbe oszladón
hogy elragadd magaddal
a pokolba veled!
nincs istened?
szórakozz azzal!

Míg mozdítom kezem
és pendül a húr
neked bealkonyul
perceg a toll pereg a szó
pattan a kő
a lágy agyag kezemhez simul

Hordd magad a fenébe el
vérgőzös szemed nem érdekel!

PARASZTOK

Mikor először találkoztam velük
nem tudtam köröttem mi történt.
Nem ismerve a törvényt,
ős-erőt, századokat,
mi megszabta útjukat.
Mert minden más volt;
nekem érthetetlen és buta szokás
nekik igazság, jog, megfontolás,
szentség, tisztaság, becsület.
Szememben ostobaság.
Hogy mit csináltak és miért,
gyerekész oda fel nem ért.

Mert röghöz kötöttek, igaz:
kötötték röghöz évszázadok,
mint mezsgyekő, ha földből kinő,
mozdulatlanul állva ott.
A paraszt – tudta-e, miért?
de szántott, vetett
és továbbvitte az életet.
Robotolt fáradtan, megvetetten.
S ha meghajtva fejét
házába pihenni tér
csak kapanyél
vagy istállók szaga
volt önmaga.

De ünnepnapokon felkereste az Urat,
ki úgy alkotta meg,
hogy ember legyen,
ne igavonó barom.
Isten képe volt ott önmaga
minden vasárnapon.

Bódult liliomok
szomorú szentek
fekete árnya imbolyog
angyalok arca pereg a boltozaton.

De a megfakult szemek
most ragyogva fénylenek,
öröm és áhítat kavarog.
Az oltár patyolat-abroszán
fehér kenyér-alakban
néz reájuk: a Megfoghatatlan.

És zeng az ének
férfiak, legények
hangjától riad
a dermedt templomi csend.
kék-tiszta leányszemek
igaz szerelmet kérve
suttognak imát;
az öreg padokban a sok göcsörtös ujj
monoton mormol Áve Máriát.

Másnap
szürke még az ég,
de riadót csördül a hajnal.
Istállók sötét szagában
a valóra néz hunyorogva szemük.
Mocskos szalma-alomba tapossa
topogó tehenek lába
álmaikat.
Trágyaszag gyűri maga alá
az éjszakai mámort.
Zörren a lánc,
villa koppan a deszkán,
visít a távoli ól.
Lassan lopakodik a reggel
jegenyék hosszú során.

HIDD EL

Hidd el, nem akarom, hogy értsed azt, mit mondok,
hisz nekem is sokszor olyan ismeretlen minden,
és még azt sem tudom, hogy ez a keserű gondolat
ma gyúlt-e bennem,
vagy mint kóborló csillag fénye jutott el hozzám
már régen elmúlt évek távolából.
És azt sem akarom, hogy meglássad azt,
mit néha mutatok neked – vagy tudd, mi az.
Létem egy darabja volna?…
vagy zavaros omladék
képzeletem sivár színei, álmaim zagyva látomása,
vagy van mögötte más? Bujkál-e benne
egy hang, egy mozdulás,
vagy csak torkomon akadt szavak
formába öntve mondanak ki nem mondhatót,
vagy egy halott mered rád gőgösen,
csökönyösen hadarva századokba fúlt önmagát.
Hiszen magam sem tudom, hogy a bizonytalan
egymásba múló, összekavart képeken mi van.
Titkom terítem eléd? – vagy elfedem, ne lásd,
és csalón tévútra hívlak,
hogy bámuld az összekuszált szók cifra szőnyegét.
Miért akarnám ezt – úgysem értenéd.

És miért épp tőled,
ki minden napon csak kérdezetlenül húzod terhedet,
és körbe rohanva, mint láncravert kuvasz,
csörgetve rázod vidám rabságodat,
s porba alázott örömben várod az ételt délben
vagy este, ha eléd teszik,
hogy legyen erőd tovább forogni vágytalan.
S ha zavart mosollyal a konyhaasztalon

a morzsát söpörgeted, mit a reggel otthagyott,
s azok mint napjaid a földre hullanak,
– hát fölszedegeted, elmagyarázva:
vigyázni kell a rendre, s dobod szemétbe mind.

Hidd el nem akarom, hogy értsed amit mondok,
ha némán, zagyva intelmeid hallgatom,
hidd el nem akarom…

A HULLÁM

A TENGERPART FÖVENYÉN különös lábnyomot pillantottam meg…

Késő délután volt. Egyedül sétáltam lent a parton. A Nap már lemenőben, árnyékom egyre hosszabban elnyúlva kísért magányos utamon. A tenger monoton terítette hullámait a partra. Egyenletes, jókora hullámok gördültek egymás után; néha egy-egy nagyobb emelkedett ki közülük, hogy aztán lassan az is elsimuljon, helyet adva a következőknek.

Egy igen furcsa lábnyomot láttam meg.

Mikor mellé léptem, úgy tűnt, teljesen azonos lehet az enyémmel; és ami a legmeglepőbb volt, innen indult. Igen, semmilyen előzménye sem volt; sem a tenger, sem pedig a part felől. Itt kezdődött, mintha a tulajdonosa egyenesen az égből pottyant volna le. Óvatosan belehelyeztem lábam, és meztelen talpam pontosan beleillett. Majd léptem egyet, és úgy láttam, a lépések hossza is megegyezik saját lépéseimmel… Elindultam a nyomot követve. Mezítláb, egy szál vászonnadrágban voltam, fehér ingemet a kezemben tartva. Párhuzamosan haladtam a tengerparttal; a hullámok néha lábamat nyaldosták.

Kényelmesen követtem a nyomot egy darabig. A morajló tenger hangjától kísérve, a végtelen égbolt alatt; elgondolkodva életem fontos kérdéseiről… Aztán a távolban megpillantottam valamit. Meggyorsítottam lépteim, és furcsa módon továbbra is könnyedén tudtam haladni. Mintha az

előttem itt járt valaki is egyre inkább sietett volna. Majd futva igyekeztem, és a nyomok mágnesként vonzották talpamat.

Már tisztán láttam, hogy egy ember hever hanyatt fekve a parton. Két karja széttárva. Egyszerű vászonnadrágban volt, felső teste mezítelen, jobb keze mellett a homokban hevert inge. Egyre növekvő izgalommal igyekeztem felé.

Hirtelen, mintegy a semmiből, hatalmas hullám zúdult a tenger felől. Hátra kellett ugorjak, hogy el ne söpörjön. Elborította a fekvő alakot. Sokáig eltakarta szemem elől, aztán a hullám lassan visszahúzódott – és az alak helyén már más volt. Fehéren világított a homokban.

Odasiettem, és döbbenten láttam, hogy egy csontváz fekszik ott. Fehérre száradva a Naptól, szétvetett csont-karokkal. Lába és keze mellett anyagfoszlányokkal. Megrökönyödve álltam, de nem volt időm a gondolkodásra, mert újabb hatalmas hullám közeledett. Rémülten ugrottam el előle. Dübörögve rohant a part felé, ellepve a csontvázat. Mikor visszahúzódott, hiába figyeltem erősen, csak a puszta föveny maradt utána. Odasiettem, ahol előbb a csontváz feküdt. Leguggoltam a földre, figyelmesem tapogatva tenyeremmel a helyét; de csak a nedves homokot érezte kezem.

Hátam mögül zúgó, dörgő hangot hallottam. A tenger!

Óriási, minden eddigit felülmúló hullám közeledett. Felálltam, és rémületemben szembefordultam vele, bénultan nézve a hatalmas víztömeget.

Nem volt időm menekülni!

Érezem, hogy hanyatt dönt. Széttárt karokkal terültem el a homokban. Ingem kiesett a kezemből.

A hullám végigsöpört fölöttem.

A LAKOMA

A DÚS ILLATÚ NEHÉZ FÜRTÖK még bódultan szívták magukba a szétáradó fényt, de a szőlőlevelek bőrét már aranyló rozsdával foltozta a hajnal. Halványuló színeik között most vakítóan villant meg a reggeli napsugár, s az éltető fényben buja borzongással simultak össze a piciny, kincseket őrző szemek. Tündöklő igazgyöngyök mosolyogtak egymást ölelve.

Aranyló topázgolyócskák szikráztak, rózsakvarc-muskotályok kacagtak illatozón, mélytüzű rubinok ragyogtak; sötét ametisztek kínáltak könnyű mámort. A csipkés levelek között pajzán pörge kacsok tekeregtek. Másutt a kéklő szőlőszemek, mint selymes csillagzafírok, szikrát vetettek a napfényben. Ibolyák, kacér ultramarinok, opálos kobaltok tarkították a szemeket, s a sötét indigókon meg-megcsillantak az éj harmatcseppjei.

Zöldes furmintok mámorosan eltelve szuszogtak az érlelő tűzben; áthevült testükkel vad érzékiséggel szorítva a közéjük tévedt leveleket. Néhány szem elengedve a piciny kocsányt, lehuppant a földre, és nevetve gurult a porhanyós talajon.

Mikor az óvatos vándor feltűnt a sorok között, a katonás rendben álló tőkék felbolydultak; a pici villogó szemek kacéran néztek a jövevényre. Az idegen izgatottan nézegette a fürtöket, és a szőlőszemek tudták, hogy elérkezett a pillanat, mikor rövid kis életük célja valóra válhat. Feszülő héjuk mögül szerettek volna szabadulni, beváltva a remélt örömöt; ízük, illatuk ajándékát.

Először csak szemnek és orrnak adva csodás, várakozással teli boldogságot; majd a fénylő kis gyöngyök megadóan omoltak szét a nyelven, ellepve az érző mirigyek sokaságát; komoly munkát adva nekik, hogy serényen továbbítsák ezt a mámoros érzést az agyba…

Szétfolyva csúsztak le a mélybe, hűvös, édes örömben. Sorban roppantak a kis szemek, ízek olvadtak egybe, színek, illatok tülekedtek vágyakozón, hogy mielőbb feláldozhassák magukat. Az ízek varázslatos özönétől csillogón csöppent le a nyál a száj szélén, megvillantva a fogak boldog elégedettségét.

De nem tarthatott sokáig a felséges lakoma, mert a domb alján felhangzott a szüretelők harsány éneke…

…és egy bozontos farok – nagyot csapva – eltűnt a közeli bozótos oltalmat adó rejtekén.

A SZÖKEVÉNY

A KISVÁROS VASÚTÁLLOMÁSÁN hosszú tehervonat várakozott. Főképp zárt vörösesbarna marhavagonokból állt. Kézikocsikkal, csomagokkal érkező emberek vették körül. Néha egy-egy ócska, kivénhedt teherautó állt meg a közelében, hogy minden szállítmányát átrakják a szerelvénybe. Régmúlt időkből itt maradt ormótlan hajókofferek, szíjakkal átkötözött bőröndök, ágyneművel teli zsákok kerültek fel a vonatra. Kosarakat, kannákat cipelő emberek sürögtek körötte. Sokan már fel is szálltak, elhelyezkedve a sok kacat között, vagy vették fel a csomagokat, rendezkedve be az útra. Kalitkát cipelő kislány igyekezett, magához szorítva kis barátja lakóhelyét, néhányan korcs kutyákat húztak pórázon, nem akarva megválni tőlük. Az egyik csoport mellett feltűnt egy hatalmas termetű kutya. Hófehér, hullámos szőre fénylőn világított a napon. Hosszúkás fejét a magasba emelve szimatolt. Egy sovány férfi verejtékező homlokát törölgette a melegben, és egy szíjjal átkötözött nagy könyvcsomót igyekezett feladni az egyik vagonba; de a szíj kibomlott, és a könyvek szétnyílva a földre hullottak. A többiek nevettek, de segítettek feladogatni a könyveket. Az utasok behúzódtak a tűző nap elől a vagonok belsejébe. A fűtő és a mozdonyvezető már felfűtötte a kazánt, és készülődtek az indulásra. Csak pár elkésett ember sietett a szerelvény felé, kis motyóját cipelve. Érezni lehetett, hogy csak annyian jönnek, ahányan fel is férnek a vonatra. Minden egy előre elkészített forgatókönyv szerint történt. A városka lakóit evakuálták; menekültek a háború elől.

Délután két óra körül a vasúti távíró hírt kopogott; a meleg napsütésben álldogáló állomásfőnök besietett az irodájába… és rövid idő múlva felbőgtek a vasútállomás szirénái.

A katonák, akik eddig közömbösen nézegették a civil lakosokat, most kiabálni, rohangálni kezdtek. Felbolydult minden.

Terelték le az embereket a vagonokról, hiszen várható volt, hogy a támadó repülőgépek, kiknek hírét sietve tudatta a távíró, a vasutat fogják bombázni.

Az állomás épületét övező csenevész fasor mögött jókora kukoricatábla nyújtózott el. Az embereket ide irányították. Mindenki igyekezett minél

messzebb az állomástól. A kislány cipelte a kalitkáját, az öregek egymást segítették, a kutyák örömükben nagyot ugráltak, bukdácsolva a zörgő kukoricák között. A magasból már búgó hang hallatszott. Közeledtek a gépek. Akik még a vagonok mellett voltak, a kocsik alatt kerestek menedéket.

A többiek lehúzódtak a vastag, száraz kukoricaszárak tövébe, igyekeztek mozdulatlannak és láthatatlannak tűnni.

Közben a közelben lévő kis akácosban is megtörténtek az előkészületek. A légvédelmi tüzérek leszedték az álcázó hálókat az ágyúról, előhozták a nagy dobozokat a gránátokkal, mindenki elfoglalta a helyét; az ég felé tekerték a csöveket, a repülők irányába. Szerencsére csak három gép érkezett. Még messze voltak, de az egyik ágyú, feléjük fordulva nagyot dördült. Jelezve, hogy mire számíthatnak. Mikor a repülők az állomás fölé értek, egy gépágyú is felugatott. A katonák fedezékbe húzódva karabélyukkal vették célba a támadókat. A gépek mintha elbizonytalanodtak volna, de tisztán látszott, hogy gyilkos terhüket ledobták. Az emberek a kukoricásban lehasaltak a földre, fejüket karjukkal eltakarva. A gyerekek riadtan bújtak a szüleikhez, s a fegyverek vadul ugatva próbálták elűzni az ellenséget.

A háború elérte a kisvárost.

A bombák szerencsére célt tévesztettek, csak hátul a szélső sínekben tettek kárt; a szerelvényt csak repeszek sértették, de épségben megúszták a támadást. Mikor a robbanások zaja elült, az emberek az ég felé néztek, és látták, hogy az egyik repülőgép nagy kanyart írva le, füstölve próbál menekülni. Majd megbillen, forogni kezd, és sűrű füstcsíkot húzva maga után zuhan le az állomás túlsó oldalán lévő mocsaras tó felett. Néhány pillanat múlva becsapódott a vízbe.

A sekély víz nagyot fröccsent, hatalmas hullámok lökődtek minden irányban; de mikor kezdtek megnyugodni, a gépből semmi sem látszott: a támadó a puha, mély iszapba fúródott. A kukoricásból az emberek meredten nézték a ritkuló füstöt; és az egyre távolodó két repülőt. Már alig hallhatóan durozsoltak ott fent a magasban. Csak a mozdony egyenletes pöfékelése hallatszott, mintegy jelezve: a béke helyreállt. Az egyik ember hangosan felkiáltott, s utána a többiek is; ünnepelve a győzelmet.

Az állomásfőnök gratulált a tüzérek parancsnokának, a civilek éljeneztek, a katonákat ölelgették. De mi tagadás, a repülők támadása intő jelül

szolgált. Ideje indulni. Újra benépesültek a vagonok. Néhányan felmásztak a kocsik tetejére, a tavat vizsgálva, de csak az elsimuló hullámokat látták; a lezuhant gépet a tó elnyelte mindörökre.

Az állomásfőnök jelt adott, és a mozdony nagyokat sípolva, pöfögve, fújtatva elindult, és a szerelvény lassan döcögve elhagyta az állomást. A segítő, búcsúzó emberek hazafelé indultak. A tüzérek rendezgettek az ágyúk körül, csak az állomásfőnök toporgott, hóna alatt tartva elmaradhatatlan tárcsáját. De újabb csilingelést hallva, ő is besietett az irodába.

A megüresedett sínpár egyik fényes, átforrósodott vasára egy nagy szitakötő szállt le. Szétteregette a szivárvány színeiben pompázó, áttetsző szárnyait, hosszú, vékony potrohát emelgette, izgett-mozgott, óriási zöld szemét forgatta; pihent egy keveset, aztán felrebbent, és eltűnt a mocsaras öreg tavat körülvevő nádasban; hogy megbújva, némán leskelődjön háborítatlan rejtekén.

A vasútállomás környékén ilyenkor kora délután a semmittevés unalma lebegett, vagy inkább heverészett, lustán elnyúlva, lábát a hínáros vízben áztatva. Fejét nekitámasztotta egy-egy omladozó vagonnak, melyek lassan málladozva várták végső pusztulásukat.

De most ez az unalmas óra más volt.

A háború vas-karmaival belemart az állomásba. Ha most még nagy sebet nem is tudott ejteni rajta, de jelezte, hogy a közelben van, és bármikor visszajöhet, hogy mindent elpusztítson.

A városban az emberek csomagoltak, válogatták holmijukat, és este az elsötétített ablakok mögött hallgatták a rádió híreit, még reménykedve.

Másnap óvatosan merészkedtek ki az utcára, halkan beszélgettek, és várták a következő vonatot, amelyik talán őket is elviszi biztonságos helyre.

A városka vasúti gócpont volt; fontos, a harcvonal felé tartó közutakkal. Az ellenség minden bizonnyal, ha teheti, porrá rombolja, hogy megakadályozza a hátországból induló szállítmányok továbbjutását.

De a tó zöldes-fekete vizén hasaló öntelt békák minderről semmit sem tudtak. Ha elunták egyhangú lebegésüket, nagy keservesen felmásztak a tavirózsák lapos levelére, és maguk elé bámulva várták a jó szerencsét, hogy egy arra tévedő rovart hosszú, ragadós nyelvükkel elkapjanak, s tüntessenek el feneketlen bendőjükben.

A rózsák szétnyitották fehér-sárga virágaikat, és bizsergető borzongás járta át szirmaikat, ha egy darázs vagy bogár közéjük tévedt, hogy nedvükből táplálkozzon. A part menti kis öbölben a víz észrevétlenül simult el a homokon. A föveny apró fodrai elcsitították a hullámokat. A sekély, átlátszó víz mélyén, rezzenetlen nyugalomban kavicsok, nádtorzsák, törött kagylódarabok feküdtek. A parton az öböl körül a nádas úgy állt, mint őriző sereg, zöld-sárga katonái szuronyt szegezve védték a tó nyugalmát.

A vonat néhány órai út után megállt egy nagyobb állomáson. Katonák vették körül a szerelvényt, és mindenkit leparancsoltak róla. Az emberek nagy nehezen megértették, hogy nem mehetnek tovább. A vonatra a hadseregnek van szüksége.

A csomagokat le kellett rakodni.

Az egyik tiszt felajánlotta, hogy teherautókon elviszik az embereket és a csomagokat az egyik iskolába, és attól kezdve mindenki saját belátása szerint cselekedhet. Aki akar, maradhat, amennyiben hajlandó háborús közmunkát végezni. Az éjszakát mindenki az iskolában töltötte, de másnap reggel egy kisebb csoport elindult gyalogosan, batyukkal, kisebb bőröndökkel felszerelkezve, egy távoli, ismerős, vagy még ismeretlen cél felé.

Mikor elhagyták a várost, hosszú sorba rendeződtek az országúton. Néhány katona is kísérte őket, biztosítva útjukat.

Az országút forgalma egyre nőtt. Szemből hosszú konvojok jöttek. Ponyvás teherautókon katonákat vittek a frontvonalra. Gyalogos menetoszlopok, lovak vontatta ágyúk sora, biciklis katonák, zajos tankok vonultak el mellettük. Dühös altisztek parancsszavakat kiáltoztak. Néha utat adtak egy-egy nagy, fekete személyautónak, melyekben merev arccal ülő főtisztek és tábornokok előzték meg a sort, hogy majd visszafelé is feltehetően elsőként érkezzenek.

Több napi menetelés után elérték a hegyeket. A magas bércek kéklő vonulatai felől hűvös erdei levegő érkezett. A távolban feketéllő fenyőerdők, zöldellő hegyi legelők váltogatták egymást; égbe törő hófehér sziklák csillogtak a fényben – az országúton piszok, zaj, tolongás; menekülés, vagy készülődés az öldöklésre.

Ekkor úgy döntöttem, hogy otthagyom a menetet. Elegem volt ebből a céltalan vánszorgásból. A szembejövő, részegen ordítozó katonákból, a dübörgő, csörömpölő tankokból; az egész kilátástalan menekülésből.

Ott voltak mellettünk a hegyek, erdők, legelők, messze-messze kékségbe elnyúlva. Hívogatóan. Mi keresnivalóm van nekem itt a gyáván menekülők között?

Le-le maradoztam a sorban, egészen a végéig jutva, és mikor szemből senki sem jött, néhány ugrással az útszéli árok túlsó oldalán voltam… és rohantam fel az emelkedőn, rohantam, ahogy csak tellett tőlem, fel egészen az erdőig. Senki sem törődött velem.

Szerencsésen el is értem a gerincet. A túloldalon mély lejtő ereszkedett alá. Végeláthatatlan bükk-erdő vett körül. Óvatosan ereszkedtem le a völgybe.

Az óriás fák mint egy katedrális ezüsttel futtatott oszlopai emelkedtek az ég felé, hogy fenn a magasban összeboruljanak, egymáshoz simulva ölelkezzenek az ágak. Halk hangon, suttogva beszélgettek egymással. Sok új, hihetetlen dolgot láthattak ott a magasból. Talán erről tárgyalgattak, összebújva, csodálkozva, rémüldözve. A hatalmas fák bólogattak, szomorúan csóválták koronájukat, hogy aztán mindenről megfelejtkezve, mámorosan imbolyogjanak a fényben.

Az erdőben béke volt.

A Nap sugara mint aranyló méz csurgott le egy vastag törzsön, elérve a földet, megcsillant egy fekete bogár hátán, majd lecsúszva eltűnt a fűszálak között.

Az erdőben, úgy tűnt, még béke van.

Pedig az erdőt is megérintette a háború. A kívülről érkező hírek alig hallhatóan, alig észrevehetően, de ellepték az erdőt.

Mint rozsdás húr, ha pattan, futottak a rezgések le a fák törzsén, elérték egészen a föld alatti járatokat, befurakodtak minden kis résbe, megpendültek a hosszú pók-fonalakon, tompán puffantak a bumfordi gombák kalapjain, végigrohantak a tekervényes vad-csapásokon, mint villamos áram csaptak az erdei patak bukdácsoló vizébe. És ott lapultak a hírek a fák megsértett kérgén, az erdei utak hernyótalpas barázdáiban, ott kushadtak a vörös avar vastag takarója alatt.

Ott izzottak a félénken megbúvó őzek szemében, az öreg vadkan dühödt mozdulatában, a fölrebbenő szarkák figyelmeztető, hangos cserrenésében, a bársonybundájú pici cickányok égre bökő hegyes orrának szimatolásában.

És megrezgették az őszi pompába öltözött galagonyabokrok korallpiros termését, átitatták a barna erdei földet, átvillantak a fenyők tűlevelei között; tudatták mindenkivel, hogy valami olyan történik, amit nem ismerhetnek az erdő lakói.

Csak az öreg fák, az ezüstös bükkök, az égnek törő fekete fenyők álltak nyugodtan, és emlékeztek régi harcokra, régi sebekre, évtizedek homályába vesző emlékekre.

Az erdő mindennap harcolt az életéért, de lakói nem ismerhették ezt a számukra érthetetlen, pusztító öldöklést.

Már napok óta kóboroltam az erdőben. Az őszi éjszakákon még menedéket nyújtott egy bokor mélye, vagy a sziklafalban megbújó barlangok egyike. Nyugodtan csatangolhattam, senki sem háborgatott. Az erdő elém terítette kincseit. A vaskos illatozó gombákat, az ízletes áfonya messziről vöröslő termését. A sziklákon feketéllő medveszőlőt. Piros berkenyebokrok kínálták magukat, az erdei patak ellátott bőségesen friss vízzel. Kedvemre bolyonghattam a fák között, vagy leheveredtem a fényben fürdő réteken…

De tudtam, hogy közeledik a tél, és az erdő még megedzett lakóit sem tudja mindig megvédeni – de addig még sok időm volt. Hát kószáltam szabadon; megkergettem az ügyetlen üregi nyulat, felűztem a fára a szemtelen mókusokat, szürkületkor farkasszemet néztem vén vadkanokkal; egyetlen mozdulatommal elriasztottam az óvatosan lépő szarvasokat. Szabadnak, és talán sérthetetlennek is éreztem magam, védett rejtekemen.

De éjjel a városról álmodtam. Életem eddigi színteréről. Ahová minden látvány, történés, emlék kötött. A hegyek, az erdő ismeretlen volt számomra. Nem először jártam ilyen helyen, de most nem tudtam, visszatérhetek-e még az otthonomba. A kezdeti napok után már hiányzott a biztonságot nyújtó kis lakás. A heverő puha takarója, a süppedő szőnyegek, a meg-megreccsenő bútorok. De hiányzott ebben a csendben a város zaja, a reggeli munkába sietők rohanás, a délutáni séták a parkban. A szaladgáló, hangoskodó gyerekek. A babakocsikat

tologató mamák, ahogy körüllengve a fanyar tej- és babaillattól, ringatták kicsinyeiket, sütkérezve a napon.

Hiányzott minden, ami eddig körülvett és életemet kitöltötte. Most magányomban csak önmagamban bízhattam.

A városi életben minden előre kiszámíthatóan következett be. Az erdő számomra kiismerhetetlen volt. A szabadság talán csak átmenet a biztonságot adó hétköznapok rabsága, és a háború esztelen pusztítása között.

És ez a szabadság tudatta velem: mindaz, amit otthagytam, már nem létezik. Valami egészen más foglalta el a helyét, és ettől a valamitől menekülni kellett. Nem volt más választásom.

Az erdei ösvény. Ahol elhaladtam, egy meredek lejtő közvetlen közelében húzódott. Kíváncsiságból kiléptem a mélység szélére, és egy völgybe láttam le. A túlsó felén egy ház állt. Körötte néhány kisebb építmény, udvar és veteményeskert, körbekerítve. A ház ajtaja nyitva volt, az egyik ablak zöld zsalugátere ferdén lógott. Látszott, hogy nincsen lakója. Semmi mozgást nem észleltem a ház körül. Megkerültem a völgyet, az egyre lejjebb ereszkedő utat követve, és leérve, a réten keresztülvágva megközelítettem a házat. A kapuban még óvatosan megálltam, de nem volt mitől tartanom.

A nyitott ajtóhoz mentem: erős, ismert szag ütötte meg az orrom. Egy konyha volt, lakók nélkül, széthányt rendetlenségben. Úgy tűnt, sietősen hagyták el.

Az egyik alacsony asztal felől csiklandós illatok érkeztek, és nem is csalódtam. Az asztalon jókora lábosban főtt húsos krumpli volt, sűrű vöröses lében. A szaga után ítélve, néhány napja készülhetett.

Jóízűen nekiláttam, és ha ösztönösen nem is tömtem tele magam, de jóllakottan hagytam ott a konyhát. Kint hétágra sütött a Nap, a körbefogó hegyek árnyéka még nem érte el az udvart. Az egyik oldalsó kis épülethez mentem, és leheveredtem a fűben. Fejem a falhoz támasztva, jókedvűen és elégedetten nézegettem körül, a meleg sugaraktól el-elálmosodva.

A közelből valami zajt hallottam. A bejárat felé fordulva figyeltem. A nyitott kapuban feltűnt egy kicsi fekete kutya.

Silány kis korcs volt, sovány, leromlott állapotban, kiéhezve. Talán megérezte a konyhából áradó szagokat? Lassan óvakodott be.

Felálltam. Azonnal észrevett, és farkát behúzva szaladt vissza a kapu mögé. De kisvártatva újra megjelent. Megrogyasztott lábakkal igyekezett minél kisebbnek látszani, behúzott farkát sebesen csóválva, a legbarátságosabb és legalázatosabb képet vágva, lassan jött felém.

Én is elindultam, de kétségbeesett szemét látva, a konyha felé fordulva, megálltam az ajtó mellett. Jelezve: ide jöjjön. Megértette, utánam jött, és látva a szabad utat, beszaladt a konyhába.

Mikor én is beléptem, már az asztal tetején állt, elmerülve a finom falatokban. Néha kinézett felém, vigyorgó, csöpögő pofával, hogy aztán jóízűen tovább folytassa az evést. Otthagytam, és visszaballagtam a ház mellé, letelepedve.

Rövidesen megjelent az ajtóban. Most már minden félelem nélkül elindult felém. Megállt velem szemben, és felnézett rám, várva, hogy én kezdeményezzek valamit. Mikor látta, hogy nem mozdulok, hangosan rám ugatott. Farkát égnek vetve, széles ívben csóválta, támadólag, játékosan nagyokat vakkantott. Majd hirtelen megfordult, és futásnak eredt. Én meg utána…

Kergettem, űztem a kis udvaron s mikor utolértem, felhemperedett, majd azonnal felpattanva talpra ugrott, harciasan felém fordulva. Megértettem, hogy itt az ideje, hogy most én meneküljek előle. Vad csaholással rohant utánam, bele-belekapva lábamba, míg végül a selymes fűben felbuktam, hanyatt fordulva. Két pici mancsát azonnal rám tette, és vigyorogva, sűrű farkcsóválással jelezte: elfogadja, hogy megadom magam a küzdelemben. Két csillogó barna szeméből végtelen öröm sugárzott.

Fent, a hegyoldal kanyargó ösvényén katonai járőr haladt. Mindössze ketten voltak. Katonaszökevényeket kerestek. Egy jó napi járóföldre lévő parancsnokságra kellett eljussanak, közben átvizsgálva az erdőt. Az éktelen csaholásra egyikük lenézett a völgybe, meglátva a házat és az udvart. Jó darabig bámult csak le a mélybe, majd hátraszólt társának:

– Jöjjön, őrmester úr, nézze, mi van odalent.

A másik is odalépett a szakadék széléhez.

– Nocsak – mondta. – De jó dolguk van.

– Jó nekik, őrmester úr, biztosan nincsenek szolgálatban – mondta a másik, és nevetett hozzá.

– Pörköljön oda nekik, tizedes – morogta az őrmester.

– Miért, őrmester úr, mert olyan jó kedvük van?

– Igaza van – morgott tovább a másik, de azért le kell menjünk, hogy megnézzük a… – folytatta volna, mikor süvítő hangot és dörrenést hallottak.

Mindketten azonnal hasra vetették magukat.

Előrángatták fegyvereiket és vártak. Újabb távoli dörrenés hallatszott, és az is, hogy a lövedék valahol a közelben csapódott be.

– Kik ezek, őrmester úr? – kérdezte a tizedes.

– Hát nem azok ott lentről – felelte az őrmester.

Csönd volt. Lassan hátracsúsztak a mögöttük lévő lapos gödörbe. Itt védve voltak a süvítő golyók elől. Rövidesen újabb lövések hallatszottak.

– Partizánok? – kérdezte a tizedes.

Az őrmester megvonta a vállát. Majd elővette nagy katonai távcsövét, és kicsit feljebb kúszva a gödörből, körülnézett. Visszacsúszva csak a fejét ingatta, jelezve, hogy semmit sem látott.

– Jobb, ha itt éjszakázunk – mondta. – Talán odébb állnak.

A feszült várakozás és figyelem közben múltak az órák. Vacsorára mindketten iszákjukból előkerestek egy katona-konzervet, és jóízűen belaktak. Ittak rá a kulacsból, és óvatosan egy cigarettát is elszívtak, megnyugodva. A tizedes előrekúszott a lejtő széléig, de senkit sem látott az udvaron. A nap lebukott a hegyek mögött, lassan sötétedett. Elővették a sátorlapokat, kitekerték a pokrócot. A közelből száraz leveleket kotortak a gödörbe, és kényelmesen befészkelve magukat, a hosszú gyaloglástól fáradtan elaludtak.

A kora reggel már ébren találta őket. A csöndes koraőszi erdőben csak néhány félénk madárhang hallatszott. Az erdő lakói már visszabújtak odúikba, vagy a sűrűben rejtőztek. Fölcihelődtek. Összehajtogatták a sátorlapot, gondosan föltekerték a pokrócot. A kulacsban maradt vízzel megnedvesítették az arcukat. Megigazították a felszerelést, és útra készen álltak. A feladat szerint el kellett jussanak a megjelölt faluba. Indulniuk kellett. A partizánok – ha voltak – ki tudja, hol járhattak már, de azért óvatosan haladtak.

Meredek kaptatókon, mély völgyeken keresztül jutottak egyre közelebb céljukhoz. Az őrmester néha elővett egy térképet, fontoskodva rátette az iránytűjét; morgott, szuszogott, aztán mindent gondosan elrakva, kiadta a parancsot:

– Jöjjön, menjünk tovább.

Úgy gyalogoltak itt az erdőn át, mint valami turisták, s ha nem lógott volna az oldalukon a karabélyuk, így hátizsákostól, kulacsostól, bakancsostól, zöld ruhájukban akár annak is nézhette volna őket bárki… persze, ha nem látja meg fejükön az ormótlan rohamsisakot.

Néhány órás menetelés után egy széles völgybe értek. A bükkös itt tovább folytatódott. Óriás ezüst törzsű fák között sütött át a délelőtti fény. A térkép szerint keresztül kellett vágniuk rajta észak-nyugati irányban. Nekiindultak. Most már nem mentek olyan szigorúan a szabályzat szerint. Partizánveszély elmúlt – mondhatta volna az őrmester. Így a fiatal tizedes előbbre járt. A kövér őrmester le-lemaradva követte, néha elbámészkodott egy szép őzlábgombát megcsodálva. A völgy mélyén a tizedes hangját hallotta.

– Jöjjön, őrmester úr. Nézze. Őt láttuk tegnap!

– Kicsodát? Mikor? – kérdezte az őrmester, és a tizedes felé igyekezett.

– Tudja, őrmester úr, tegnap. Mikor lent az udvaron azzal a kis fekete kutyával játszott.

Az őrmester lenézett a földre.

Az egyik fa mellett, a földön hatalmas, fehér szőrű kutya feküdt. Mellkasán foltként lövés nyoma látszott. Oldalán elnyúlva hevert – élettelenül. Hosszúkás feje nekitámaszkodott egy cserje lehajló ágához, hullámos szőrén megvillant a bevilágító fény.

– Lehet – mondta az őrmester. – Jól elcsavargott.

– A partizánok voltak! – hadarta gyorsan a tizedes. – Lelőtték.

– Nemigen árthatott nekik – morgott az őrmester, és magában felidézte a tegnapi önfeledt, vidám rohangálást ott lent, az udvaron.

– Ő is hősi halott – jelentette ki a fiatal tizedes, és félve sandított az őrmesterre.

Az – szokásához híven – morgott egy sort. Összehúzott szemmel nézett a tizedesre. Az mindjárt látta, hogy talán nem egészen jó, amit mondott.

Mindketten lenéztek a földre, ahol a gyönyörű állat teteme feküdt, mereven elnyúlva az avarban.

– Jöjjön, tizedes, takargassuk be levelekkel, ha már hősi...

A tizedes már ugrott is. A közelben nagy halom lehullott levelet kotort össze. Az őrmester követte. Ügyetlenül, nehézkesen hajolt le, szedegetve a száraz avart. A leveleket ölükben összefogva vitték a kutyához, és rászórták. A fekvő tetemet lassan ellepték, beborították a barnás levelek, mint egy erdő adta szemfedél. Rövidesen kis sírdomb emelkedett.

Leporolták a kezüket, és csendben nézték.

A tizedes egy suta mozdulattal megigazította fején a rohamsisakot.

– Szép kutya volt – mondta az őrmester. – Még nem is láttam ilyet. Menjünk – folytatta. – Messze még a falu.

– Igenis – felelte a tizedes. – Indulhatunk.

Hát nekiindultak. Botladozva, csúszkálva ormótlan bakancsukban az erdei úton, a széles borjúval nehézkesen jutva át az ágak között. Mentek csöndben, szótlanul, mert el kellett jussanak estére a faluba.

Csak az oldalukon lógó csajka zörgött, mint háborús, horpadt, fura lélekharang.

EMLÉK

KÉK MADÁR

Nyár volt még, mikor
a nyitott ablakon
szobámba szállt
kis szemtelen
nem félt tőlem, lehet
észre se vett.
Csak cserregett a kis pimasz
de nem zavart
csinált amit akart.
Ha szórtam elé magot
felcsipegette
és otthagyott.
Mint minden este: eltűnt
de vártam
hát reggel visszajött.

Aztán egy este, hogy menjen
nyitottam az ablakot
– egy villanás.
Mint eldobott kő
eltűnt a sötétben.
Utánanéztem,
és láttam is
az utca kövén
mint rossz cserép
hogy törik
ezer darabra szét…

SZEMED

Kék-opál, villám-fény parázs, tűzlobbanás,
szikrázó hómező, permetező eső, szőlőillatú
őszi levél, szédítő nyári szél, pokolbéli
tiltott-liliom, kibomló rózsa-szirom, tavasz
hívogató, levél bontogató, hópehely kristály-
millió, árnyoszlató hajnali szó, harmatcseppek
tánca, szerelem ezüst-lánca, tűző Nap-virradat,
metsző téli fagy, bíborkék viharmadár, lebbenő
sirály, szénaillatú szép szerető, májusi arany-
eső, kék porcelán, két cinke-lány, bolondos
cseresznye-pár, méz-pergető tavaszi szellő,
hajladozó nád ringató tükre, búzavirágok bűvölője,
alázat lágy kenyere, szerelem-gyűrű ezüstje,
éjszakák aranyfüstje, könnycsepp gyöngykagylóban,
riadt őz nyoma a hóban, erdőhomályt átszelő
sugár, hullámokon táncoló nyár, orgonabokor
tavasz-est suttogása, vágyaim megtisztulása,
Nap-hívogató, éj-kiáltó szó, mezők tavaszi mámora,
éj-lepke csillogása, átölelő kacér kagyló-héj,
fáradt betakaró éj, hajnal ezüst folyója,
szerelmed hírhozója, hűtlenséged ezüst-pénze,
fellobbanó virradat, lehulló esti Nap,
kihunyt alkonysugár.

VARÁZS

Mint nedves kavics csikorog a reggel
érzem a kora-ősz harmattal teli illatát
bezárom a szem szürke ablakát.

Mondd, emlékszel arra Te is, amire én?

Szerelem-városunk kopott kis utcáira,
ahogy reggel álmosan, kócosan ébredeztek,
s kerengtek lustán, egymásba botolva, ügyetlenül;
s mekkora port verve föl söpört
a sok morcos öreg a házak előtt; ócska elkoptatott
söprűjükkel hadonászva,
a vén járdák borostás arcát simára borotválva;
eltüntetve az éj hiábavaló álmait.
Emlékszel a hosszú fasorra,
mikor elmasíroztunk közöttük;
álltak, hajladoztak, bókoltak, éljeneztek
zöld egyenruhájukban, egyenes katonás sorban,
de mikor elhagytuk őket, utánunk
nem jöhettek
messze, csodás mesék erdeibe, távoli ligetekbe
csavarogni, megszabadulva
egyhangú szolgálatuktól…
és emlékszel, mikor szörnyű félelemben
rohantunk a porban játszó, sok sunyi utcagyerek,
a vidáman lökdösődő macskakövek

fényesre pucolt, vihogó kocka-fejére lépve
a dagadtra tömött buszok
szuszogó kerekei elől menekülve,
nevetve…
és hogy simogattuk meg a fényes kilincseket,

ahogy kíváncsian nézegettek,
őrző kapuk foglyaként…
és az üzletekre, ahogy mereven állt elénk
hatalmas üvegfaluk,
de hamar kitaláltuk átlátszó trükkjüket, s hiába
toporogtak, libegtek-lobogtak
kacéran kínálva magukat nekünk:
megmutattuk – üres zsebünk…
hogy sajnáltuk a két szomorú, hajladozó fát
a tér két oldalán,
ahogy rongyos ágaik nyúltak egymás felé tekergőn
soha el nem érő reményben.
Ott is hagytuk őket, és továbbálltunk…
egymás kezét fogva szorosan!

Emlékszel a parkban a hatalmas gesztenyére,
szúrós, lehunyt szemhéja alól nézett vadul,
pislogott, bámult utánad, majd kiesett sok barna szeme,
lábad elé gurulva.
Emlékszel az utcai teraszok kávét illatozó,
fagylaltot feltornyozó,
szerelmes szó-maradást, titkos kézfogást éltető
tarka asztalaira?

A vén hídra?…
hogy reszketett, mikor mint szikrázó kovács-fujtató
rohant át a vonat; szeme lángot okádva
vadul ütve, izzítva fel
az elnyúlva lapuló síneket kalapálva!…
és a gyámoltalan felhő-pamacsokra a magasban?
Néztük őket – irigyen néztek vissza,
sodorta őket a szél egymástól elszakítva.
Vagy a bokrosodó, pirosan roskadó,

kincseit vigyázó kertekre?
A szelíd, szerelmes galamb-szemekre?
A folyó parton őrt álló toronyra?…
észre se vett, ajtaja zárva volt, csak pislogott,
hunyorgott apró szemeivel,
pásztázva a messzi végtelent.
A kőfalra?…
Ki a mélységbe nézett,
büszkén, komoran,
de megbékélt,
és kacagott, mikor meztelen lábad peremén
v é g i g f u t o t t
Arra a pici szemérmes házra,
ki becsukta minden ablak-szemét,
mikor előtte átöleltelek.

A kiszáradt mederben haldokló vén kagylókra,
fekete, gyöngyház koporsójukra?
A folyó sárga, kószáló ligeteire?
Szúrtak irigyen. Igen?
Hát otthagytuk őket is!…
és szaladtunk bukdácsolva, botladozva,
s ha kedvünk volt:
sétáltunk urasan, ketten
mi ketten,

és a szerelem.

MIÉRT?

Mondd, láttad már az erdőt? Ismered
Ezernyi fáját, az apró bokrokat,
Tekergő ösvényeit, szál virágot az összehajló
Fák alatt, a halk neszt, ha lépted
Finom hálóját sérti a csendnek?
Mondd, voltál-e ott?
Próbáltál feljutni a magas fákra águk
Szorítva, tenyered horzsolva fel?
Láttad-e a hatalmas törzseket, a vén,
Ráncos kérget és érezted-e
A letépett háncs fanyar illatát? Láttad-e
A fényt, ahogy leskelődve befut
A levelek szakadt vászna közt, és emlékszel-e,
Hogy rád talált-e ott?
Mondd, ültél már erdei óriások tetején
kuporogva és magadban ott
Nézted-e az eget?
Szakítottál-e pár foszló
Felleget tenyered melegén morzsolva szét,
És érezted-e, hogy a távol
Oktalan vágyad célja csak,
S búvó rejteked a számodra mért parányi
Létre kínál elég igéző, bűvös
Titkokat, és megnevettetted-e ott fent
Az unatkozó varjú-fiakat?
Gondoltad-e, vágyad is elég, hogy
Fenntartson a magasban?
Mondd, magadba szívtad-e ott a kéket?

S ha igen,
Miért jöttél el onnan?

A DUNÁN

Még párát seper a reggeli fény,
de már dohogva fut kis hajónk.
Keresztbe tart, tajték csapkodja oldalát,
piszkos habok ütik-verik; nem engedik,
de merészen hidat emel a hullámokon.

Sokszor átkeltünk
a lustán hömpölygő, nagy vízen.
Te vidáman nézted a hullámokat,
amint kacéran kergetőztek,
lágyan simogatva, ölelve egymást;
s a mélyben tűntek el.
Ezer és ezer mámoros pillanat…

Szorosan fogtam kezed,
s figyeltem én is örök harcukat.
Ahogy nyakukat a vízből emelve,
fuldokolva, elbukva, vad küzdelemben
egymást felfalva sodródtak tova;
mint elbűvölő, de ostoba erő;
múlt, jelen
és végtelen jövő.

EMLÉK

Leomlott kőfalat emelve
lábam most mögé lép nyomának
megalvadt vérdarab kereng újra bennem
s a múlt fakó tükrében nézve
létem csak torz fintora a mának
szavad előttem hullt a sárba
semmibe foszló felhőként lebeg
pihegő lélegzeted
keresem hiába ott
a távolba tűnt időt a Múlt
e mindent felfaló féreg úgy járta át
agyam nyomát kutatva mit talált?
Már borostyánkőbe fúlt a lét
mozdulatlanul mutatva önmagát
fekete-fehéren leírva itt
papír se lebben –
de akkor kipirult arcodba vágott a szél
csak törött cserepet tart kezem nem tudhatom
milyen a langyos tej íze ha számhoz ér
rozsda tépte szeg nyomát
tapogatom vakon
az ásó nyomát kutatgatom

papírra szó pereg
semmit nem ér – nem értheted.

JELBESZÉD

Borzas fészkében bújva meg
mint óvatos
lassan kibomló szirom
kutat keres
áttetsző könny-fátylát
terítve szét
figyel.
Megdermedt kék-korál
csillagpár
ködfüggöny mögött.

De nézd

Ledobva ruháját
csillogó fehéren
mint felriadt sirály
fénylő szárnycsapása
szempillád most
arcomhoz közel suhan
s a felnyíló kagyló-kehelyből
sugárzón tekint rám
kék gyöngy-szemed

Szám mosolyra fut
Áll az alku!

A szó minek.

PARASZTBABÁM

A váll sötét árnyékát
az átszűrt fényben megrezzenő,
karcsú lángcsóva fonta be;
vagy csupán derengő
mély-barna erdők felett
magasba tévedő, sütkérező
szelíd szőke ág…
de úgy csap le rá a Nap,
mint izgatott vad suhanc,
hasztalan titkolva vágyait
a szégyentelen.

Két bársonyos kar ölel át,
a gyöngyöző boldogság rám nevet.

Köszöntené barangoló kezem
titkos kalandjaink borzas üstökét
nyugtalan örömben,
s a pajzán grimasz, megbúvó
pimasz kis illatát
cinkos mosollyal ismerősként…
de a gondolat suta mozdulatra vált;
ruhád arcomhoz ér és nem ereszt;
régen elfelejtett szagát, hittem már a
múlt temette el.
Mégis hordozom magamban azt.

A mozdulat megremeg,
riadt félelmet rejt az agy.

És gyermekkorom szunnyadó emlékei,
mint lomha démonok,
bénult pókhálós kacatok között
háborítatlan, most
hívatlan vendégeim; már izgatottan
várják nem kívánt feltámadásukat.

Feszítik a felnyílt rést
emlékeim bezárt kapuján.
Megkaparintva kulcsát, gyötrik,
gyömöszölik a zárba.
Forgatják, csavarják nekifeszülve,
nekivadulva, türelmetlenül.

Sugdosnak egymás fülébe
még motyogó félelemben,
de már boldogan, lobogtatva
kezükben a fonalat,
mit ruhád adott az ostoba hadnak.
Szaga most lebegve jár közöttük,
mint sejtelmes lángja a hírnek.
Csodálják, tapogatják
egymás kezéből cibálva,
bámulják óriásra nyílt szemmel, hogy
táguló orrlikuk szipogva ismerje fel
önmaguk árnyékát, életre kelve.

Recseg a kapu és pattan a vas-pánt,
ólom-foglalata görbül a zárnak.
Már ott állnak előtte vacogva,
tépetten, rongyosan toporogva;
gyermekkorom emlék-hadának maradéka.
Hittem, már elfeledve.

Izgatottan, maszatosan, szakadtan
előmászva évtizedek törmeléke alól.
Hátul a sorban remegve szorongatják
izzadó tenyerükben a fonalat,
hogy kijussanak, kijussanak…
Kattan a zár,
és csonkán, koszosan
tolonganak egymáson taposva, marakodva,
egymást taszigálva,
tülekednek összegubancolódva,
vadul birkózva, összetapadva-összetekeredve.
Elszabadult dühödt erejükkel
tolják, feszítik a rést,
… hogy egy pillanat alatt
mint gátját vesztett áradat
sikítva, röhögve, előhömpölyödve,
még sápadtan, összetörten,
szétlapítva és összegyűrve,
szétbomlón, erjedő bűzben,
de szabadon, szabadon végre!
túláradó torz örömükben rám rohanjanak,
félrelökve
kezem megrettent mozdulatát.

Feltornyozott párnák áporodott szaga dől rám.
Nincs visszaút!
Látom, ahogy két szúette ágyon hevernek
a nyirkos és hideg tisztaszobában,
egymásra rakva magasan.
Halottak mind, nyilvánvalóan.
Oszladozó testük émelyítő szagot áraszt.
Lapát nagy tenyerével csapkodja őket egy asszony.
– Semmirekellő bitangok! S a felrebbenő pihék
szétrajzanak a szobában,
menekülve előle.

Nyúlós tortahegyek omolnak sárgán, rózsaszínen
tolakodva arcom elé, gúnyosan vigyorogva.
Szirupos lé csöpög,
piszkolva fehér úri ruhámat.
Lázas arcú gyerek monoton kalimpálja a delet
a konyhaasztal alatt, lábaival,
pelyhes csibéket tömve tátogó szájába,
serényen szopva tíz koszos ujját.
Cukros-ragadós fánkot majszol
egy dagadtra tömött asszony, zsíros kezét
törölve száz szoknyája ezer repedésébe.
A tűzhelyen egy vén lábos
kíváncsiskodva emelgeti a fedőt,
felrebbenő gőze vidáman integet felém,
de ugrik már egy lilára főtt kezű némber,
csapva le rá,
s húzza nehezen odább.

Loboncos öreg eb préseli be magát
a rojtokban lógó, szakadt függöny alatt.
Nyakát már karcsúra fonta a lánc simogatása,
szuszog kopaszon
szaglászva nyalja a konyha kövét,
tolva lelógó nyelvét maga előtt,
pókhálós ökörnyál csorog utána.

Kint az udvaron
karóba húzott kancsó kopog
bánatosan.
Az utcán papírtrombita-hang riaszt,
szalad a rongyos csapat, űzve
a menekülő csámpás hadat. Terjed a kór,
s már két tövises kóró öli egymást

a fagyott kéjben meredő kerítés lécei közt
egy hervadó,
tépett szirmait őrizgető, sovány ka pipacs
kegyeiért talán?
Pej csikó toporog,
kéklő habot vet fogai közt a zabla.
Remegő bőre alatt még betöretlen feszül ereje.
Hátul az udvaron, unottan pipál
egy füstölgő trágyadomb; messze száműzötten.
A porban, a libbenő pihék között
keresgél a szél,
fésülgeti haját egy zizegő akác,
s mikor mint sáska-raj, lecsap
egy jókora tálnyi mag
a lebzselő szárnyasokra,
rezzen az ág,
egy tucat
szürke kis gombolyag potyog a földre
…arcátlanul csipegetve.

Bóbiskol a szederfa elmerengve,
oda a nyár,
a sok totyogó szederfi már mind halott.
Unottan hull a hó mindent belepve.

A szobában merev tekintetű szentek
bámulnak, vastag aranyketrecükben.
Éhes galambok marakodnak Jézuska lábainál.
Mária óvón figyeli őket,
várva a megváltó kereszthalált.
Sárga darázs botladozik egy csipkeabroszon.
Lélegzetet se vesz a csend.

Bezzeg a lucskos udvaron
nagy a ricsaj; visító disznók menekülnek,
vonszolva maguk után az ólat.
Véres késsel kezében hajkurássza őket a gazda.
Hátukra pattan, jókedvűen,
röfögve nagyokat.
Öreg vödör csörömpöl a konyhakövön,
nehezen mozog, zavarodottan ül le
melegedni a tűzhöz…
A dohos ládaszagú dunyhák életre kelnek,
vadul rohannak nekem,
szorítanák elfúló lélegzetem.
Fokhagymabűzbe csavart pálinkaszag simogat.
Pici disznószemek néznek boldogan,
fülemhez csapják visongó hangjukat.
Piros arcok széles pofacsontja vigyorognak…

Parasztbabám,
kócos kipirult szép szerelmem,
nevető kék szemű lány,
ölelj át szorosan.

AZ ESŐ

A KÉT TENYÉR LAPOS, DE SZILÁRD BOLTOZATÁT az egymásba fonódó ujjak szétbonthatatlanul tartották. A kezek a kar himbáló mozgását követve emelkedtek és süllyedtek puhán, mégis szorosan összesimulva; a másik apró, kis cseppekben elváló nedveit mohón magukba szíva, bizsergető örömben érezve a bőr párás leheletét. Az ujjak néha szabályos sorba rendeződtek, de csak azért, hogy utána egyetlen szétválaszthatatlan lénnyé váljanak. Buján egymáshoz tapadva, egymásba kapaszkodva, bolondosan összegubancolódva. Önfeledten hintáztatva magukat a karok erős tartókötelén: a szerelem elsőnek született játékos gyermekeként. Pedig tudtuk, nincs messze az idő, mikor végleg el kell válnunk egymástól. Talán ez az elkerülhetetlen tény, ami ellen semmit nem tehettünk, az volt az, mi még jobban összefonta kezünket… és az ujjak, mit sem akarva tudni a jövőről, bódult örömben ölelkeztek.

Kapcsolatunk e zavaros, a normális gondolkodást régen feladó, utolsó stádiumában – tagadva, de mégis üldözve az elkerülhetetlen véget – egymás társaságát keresve, de a másik szavát már nem várva, heteken át csak kóboroltunk. Bejártunk távoli vidékeket, lankás dombokat, unalmas síkságokat, vad szurdokoktól széthasogatott hegyeket, visszhangos, évszázados erdőket. Végtelenbe futó utakon száguldva repültünk az elsuhanó tájak felett. Ismeretlen városok kihalt utcáin bolyongtunk, múzeumok halott folyosóin botorkáltunk, templomok sötét mélyén bámultuk a boltozatba dermedt szenteket: még összetartozó közös örömben, elmerülve a látvány káprázatában, menekülve a hétköznapok elől. Feledve az idő kérlelhetetlen dimenzióját, amely tőlünk függetlenül számolja napjainkat, és az általa megszabott határon túl úgysem juthatunk. A mindennapok monoton egyhangúságában nem volt messze a határ, de a mámoros perc egymásra fűzött gyöngysorában mérve, még távolinak tűnt.

Egy csaknem kiszáradt holtág partján sétáltunk.

A széles mederben már csak egy nagyobb összefüggő víztükör árulkodott a folyó egykori jelenlétéről. A nedves, iszapos ágyban csigák, kagylók ezrei hevertek, többségük már kiszáradt elhagyatottságban. A rőtfekete folyami kagylók közül jó néhány az oldalán feküdve a nyirkos fenéken, lassan, haldokolva várta a véget. Csúf, nyálkás testét elrejtve a szem elől, de tudva, halála majd felnyitja pici fekete koporsóját, és megmutatja

elmúló élete csillogó gyöngyház-ragyogását. Küzdelmek, harcok, remények, tragédiák temetője volt ez a halott meder.

Hónapok óta nem esett az eső.

Néma mozdulatlanságban nyújtózott el minden, de a rezzenetlen víztükör alatt láthatatlan életek rejtőztek. Apró parányok nyüzsögtek, pici férgek, lárvák tolongtak benne. Szilaj, kegyetlen élet lüktetett a mélyben. Éhes csillósok vadásztak kíméletlenül, és tobzódva zabálták magukat tele áldozatukkal. Nyúltak, csavarodtak, mérgükkel megbénították, vastag karjaikkal megragadták martalékká vált társaikat, és szívták magukba mohón nedvüket. Majd kéjesen kettéválva, kétfelé rohanva indultak új kalandok felé. A piciny életek milliárdjai élték lüktető, nem emberi időben múló, nem emberi dimenzióban létező életüket. De ugyanúgy volt láthatatlan nekik a mi jelenlétünk. Bánatunk számukra elképzelhetetlen semmiség volt, hiszen naponta haltak meg és születtek újjá, parányi létük egyszerűségének halhatatlanságában.

A víz láthatóan is megélénkült, mikor árnyékunk sötét, fenyegető foltként végigpásztázott rajta.

Felriadt mozgások, ijedt iramlások, félénk surranások éledtek fel benne. Apró halrajok menekültek, de egyre szűkülő életterük szorító közelségétől megrémülve fordultak vissza. Céltalanul száguldoztak; majd lassan megnyugodva csendes, mozdulatlan várakozásba dermedtek. Erejüket tartalékolva némán, beletörődötten vártak. Vagy még bizakodón, hogy egyszer majd újra kóborolhatnak távoli vizeken, messzi hullámok áramában sodródva indulhatnak új, vakmerő vadászatokra.

Elhagyva a száraz medret, felkapaszkodtunk a part menti töltésre, amely mögött elhagyott, fiatal ártéri erdő fonnyadozott. Szomjazva várta az esőt. Leereszkedve a mélybe, feketéllő égerek, szomorúan hajladozó füzek között bukdácsoltunk. Mogyoróbokrok hosszú ágai csapkodtak a hívatlan betolakodókra, selymes fűszálak hajoltak meg talpunk alatt. Az út menti töltéshez felnyúló emelkedőn, hol már száraz volt a föld, egy öreg éger kopottas, kettéágazó törzse mellé telepedtünk, nekidőlve finom repedésekkel hálózott kérgének.

Reggel óta jókora utat tehettünk meg, jó volt ebben a szürke-szomorú, suttogó csendben megpihenni. Ebben a lelassúdott életben, ahol az idő csak némán figyel. Itt nem kellett reménytelenül rohannunk, nem űzött eszeve-

szett száguldásával, csak átölelt csendes pihenőnkben… Hiszen tudta, úgysem menekülhetünk előle.

Szorosan mellém bújtál, és ebben az elcsendesült, hallgatag világban, a néma, összeboruló fák alatt csak nézegettük a megbújó virágokat, felvillanó ezüst hálók hosszú szálait, a meleg mohazöld takaróba bújt törzseket. Figyelmesen követte szemünk a Nap pásztázó, mocorgó fény-foltjait… csak azért, hogy ne gondoljunk szüntelenül arra, amin úgysem tudunk változtatni.

De nem tartott sokáig csendes nyugodalmunk, mert szokatlan zajok, borzongató remegések, ijedt zörrenések zavarták meg a csendet. Hűvös szél suhant be a fák közé, mintha csak leskelődne, óvatos felderítőként vizsgálgatna, és már szaladt is vissza. Mögötte jókora szelek gyülekeztek a folyó felett… és rövidesen már szilaj előőrsök száguldoztak süvöltve, erejüket fitogtatva.

Riadtan tápászkodtunk fel, és megláttuk a távoli horizont felett gomolygó fekete felhők csapatát, ahogy egymást terelgetve, fékezhetetlen erejük tudatában készülnek fergeteges támadásra. Magasba tornyosulva, örvénylőn kavarogva rendeződnek félelmetes harci alakzatokba. Egy távoli villanás, majd hosszan elnyúló, morajló dübörgés jelezte: megindult a roham.

Rémület fogta el az erdőt.

A fák hosszú karjai mélyen hajlongtak, bokrok rázogatták reszketőn lombjukat, levelek tapadtak egymáshoz ijedten, füvek, virágok a földre lapultak. Az egymást követő heves lökésektől kétségbeesett fejetlenség lett úrrá mindenen. Ágak recsegtek-ropogtak, levelek sodródtak és csapódtak egymáshoz a magasban: minden vakon, fejvesztve menekülni próbált, de nem volt irgalom. A felhők szövevényes hálója egyre sűrűbben, sötétülőn fonta be az eget. Milliónyi – párából, jégből született – kegyetlen harcosa már felettünk dübörgött. Először csak esőcseppek pergő sorozata vágott végig fenyegetően a leveleken.

Aztán zúgva, üvöltve lezúdult a víz!

Mint óceán, ki az egekbe tévedt, most veszett dühében millió és millió darabra robbanva szét, lecsapott a földre. Forrva, zubogva, tomboló haragját zúdította az erdőre! Vaktában csapkodva, kaszabolva vágott utat

magának. Vízcsóvák rohantak pörögve, árkok színültig teltek, s nekivadult táncában mindent elborított a víz. Sűrűn egymásba gabalyodott növények sebzetten, végeláthatatlan sorban, egymás hegyén-hátán sodródtak a halálba.

Rohantunk fel az útra!

A fénylő-fekete aszfalton esőcseppek milliárdjai záporoztak, nagy köröket írva, majd egymásba olvadva, újra születve, a szemnek fel nem fogható gyorsasággal változva, csapdosva verték az utat.

A jobb oldalon meredek löszfal emelkedett. Gyökerekkel átfont falát fecskeodúk sötét foltjai pettyezték. Tövében terebélyes, nagyfejű bogáncsok földig hajoltak a szélben. Tetején néhány csenevész fa még állta a nekivadult elemek ostromát. Esőtől verve, tépve a süvítő széltől átvergődtünk az úton. Hosszú kamion rohant el mellettünk. Mély, búgó hajókürt-hangján ordított ránk, és eszeveszetten rohant a szürke átláthatatlan semmibe. Szorosan a löszfal menedéket adó falához bújva, rémülten láttuk, hogy egy hullám végigsöpör az úton. A folyó egyetlen tajtékzó víztömeg volt; mint viharos tenger, gátjait átszakítva ostromolta az utat.

Menekülve előle megpróbáltunk a falon feljutni: gyökérbe, ágba kapaszkodva, ujjainkat a homokba vájva, egymást segítve, vizesen, sárosan másztunk – még reménykedve.

Végső erőfeszítéssel feljutottunk. A víz már a löszfal alját mosta. A félelemtől reszketve, segítséget kérőn néztél rám. Az egyik viharvert fa mellé kúsztunk. Törzsét kezeddel átfogva tartottad, míg én – keresve a menekülés útját – a viharos szélnek nekifeszülve megpróbáltam előre menni. De a remény néhány bátortalan lépése után, a félelem bénító szorítása állított meg: a domb teteje mindössze néhány méter széles volt… másik oldala is leomló szakadékban végződött… Egy magányos, omladozó kis szigeten voltunk. Körülöttünk a végtelen óceán.

Tombolva hányta-vetette magát a horizontig szétterülve. A felhők szakadtan lecsüngő darabjait nyaldosva, harapdálva, magára rántva. Semmit nem láttam a vízen, mintha minden élőt és élettelent már irdatlan gyomrának mocskos, mély sírjába temetett volna; és most fortyogva, undorítóan felpuffadva, görcsös kínban fetrengve, megpróbálná telhetetlen étvágyában magába gyömöszölt áldozatait megemészteni. Csak egy hatalmas harang hánykódott a felszínén. Súlyos bronzteste lebegett a

hullámokon. Megrészegülten dobálta magát, kongva-bongva, zúgva-búgva, el nem halkulón.

Izzó fény villant az egymásra tornyosodó felhők felett, és cikázva vágott utat közöttük – hiába. Az égbolt elszabadult szereplői nem nyugodtak… konok fekete árnyak kúsztak, szennyes barnák gomolyogtak, gonosz vörösek tülekedtek az égen. Leskelődő sunyi lilák, tekergő bíborok, sziszegő szürkék kerülgették a halványuló korongot, hogy nekirontva, maguk alá temetve fojtsák meg fényét.

Pára és jég-hegyek omoltak, egymásra dőlve, összefolyva, véget nem érő, győzni nem tudó küzdelemben. Az alattuk veszett haragban dühöngő hullámok egyre magasabbra emelkedtek.

Záporozó tűzeső zúdult le a magasból. Lobogó lángnyelvek, izzó, sistergő, tüzet okádó parázsáradat, zuhogó tűzcseppek ömöltek mindent belepve.

A süvítő szél arcomba csapott!

Rémülten villant agyamba: nem egyedül vagyok!

Hátrafordultam…

Ott álltál a fa mellett. Két, hatalmasra tágult szemed kéken, sugárzón fénylett. Egész tested kétségbeesett remegés rázta. Félelem és gyűlölet sugárzott szemedből.

Az értetlenség tébolyult önkívületében néztél rám.

Irtózatos erőfeszítéssel megpróbáltál hozzám szólni; fulladozva, sípolva, maradék erőd összeszedve igyekezted tűzben égett szádon kipréselni a hangokat. Sírón, süvöltve bukott ki szavad:

– Miiiiéééééért?!

A látványtól megbénulva néztelek. Iszonyú félelem fogott el… Záporoztak a tüzes szikrák; ellepték hajad, ellepték vállad; lángnyelvek buktak, folytak le karodon. Két előrenyújtott tenyered görcsösen szorította az izzó parazsat… Nem tudtam feléd mozdulni. Nekitámaszkodtam a mellettem lévő fa törzsének: vörösen ömlő láva volt a kéreg… sisteregve tapadt oda tenyerem. Minden erőmet elvesztve zuhantam a fa mellé… Még láttam, ahogy szénné égett karod felém emeled, még hallottam egyre halkuló… vinnyogó hangodat… de egy égető-fekete fénynyaláb elhomályosította szemem…

* * *

Néhány kövér esőcsepp hullott arcomra; körülnéztem. Ott ültünk a fának dőlve az erdőben. Szorosan mellém bújva aludtál. Szemhéjad finoman remegett, arcodon néha ijedt kis rángás futott át. Nagy cseppekben langyos zápor hullott ránk. Óvatosan ébresztgettelek. Riadtan, összerázkódva nyitottad ki szemed, hogy rövid tájékozódás után, nagyra nyílva, kéklőn mosolyogjon.

Kinyújtottad karod, és egy nagy, égből hullott csók cuppant kezeden. Föltápászkodtunk, és kicsit még bizonytalan, rendezetlen lépésekkel elindultunk; de rövidesen, összeszedve magunkat, már szaladtunk fel az útra. Az aszfaltra nagy cseppekben hullt az eső…

Jobb oldalon meredek löszfal emelkedett. Gyökerekkel átfont falát fecskeodúk sötét foltjai pettyezték… Tövében a terebélyes, nagyfejű bogáncsok vigyorogtak. Fejük az égnek emelve szívták magukba a hűsítő cseppeket.

– Fussunk, mert tényleg elázunk!

…és futottunk… futottunk, egymás kezét fogva, összeölelkezve. Néha óvatosan egymásra néztünk, cinkosan, kérdőn… és szaladtunk tovább nevetve. Visítva rázendítettél a „Bonchidai menyecskék" kezdetű borzalmas dalra, és én két tenyeremmel befogtam a fülem, hogy ne halljam, és rohantam előre… hogy bevárjalak, nyakamba ugorjál, és megperdülve forogjunk, lábad a levegőbe kalimpálva. Futottunk ázottan, csapzottan, önfeledten… futottunk, és ott távol, messze már egészen kicsinek látszottunk; csak két bohókás, csápjaival hadonászó pici bogárnak… aztán már csak két parányi hangyaként szaladtunk… és egy emelkedő után, a völgyben végleg eltűntünk, semmivé válva…

…Beleolvadva ennek az óriási forgó gömbnek, ennek a véres, kegyetlen, érthetetlen, bolondos, kéklő bolygónak örök forgatagába.

AZ EST

Mondd, ültél csöndes alkonyatban
az est fakó sugarát nézve mozdulatlan
már messze jutva nyújtózó, álmos
reggelektől? S a Nap, ki a magasban
munkádra ügyelt, most otthon
lábad elé tette megfáradt kezed gyümölcsét
a horizonton.
De lassan fölélednek benned sajgó sebei
a robotnak, hiszen dühödten húztad
igáját a napnak.
Ifjúságod egykor szabadon szárnyalt
a hétköznapok felett, mára alázatos
szolgája lett a létnek.
És már nem érdekel, ha a lassú
órákat biztatod, hogy múljanak
s vele az élet.

Mondd, érezted a vacsora szagát,
hazatérve, mikor a hosszú udvaron
a mezítlábas nevetés
kicsiny karját tárva szét
futott eléd?
Magasba emelted a lehulló fényben,
ölelve gyermekkorod.
Emlékszel a teli tál párolgó illatára,
kedvesed halk szavára?

S ha jött az éj, barnán és sötéten
az imbolygó lámpafényben
az álom pihentetőn átölelt…

ugye vártad a reggelt?

SZERELEM

Csak örökzöld borostyán mit lát a szem
A test elmúlva már
csak nyirkos föld-darab a mélyben
és mégis látom
ahogy kacagva boldogan
kapaszkodsz sírodon
kereszted fonva át a magasban.
A fényben megremeg zöld levél-szemed
és vágyón omolva rá öleled
egykori önmagad felett bezáruló boltozatot
és hallom hangodat
ahogy ujjongó örömben csattog, suhog
és zörren ijedten a szélben
mint mikor csak csillogó szemed
súgta meg kis szíved reményét
s a gyöngyöző nevetés
most minden tavaszon
pici fehér szirom
a földből kibújva szalad szerteszét.

NEVED

Az éj fekete ajtaján ezüst hálóját
fonja már a hajnal.
A szürke lassan színre vált,
s mint telt pohárból
úgy csorog az ablakon a fény.
Két óriás gyöngyszemével
szobámba néz a reggel.
A csend már csak egy pillanat,
és újra indul a nap…
Felébredek.
Az első szó, mi hozzám elér
a Te neved.

Hónapok múltak nélküled,
s bár ott voltál velem
emlékek közt
kavargó nappali órán;
a bánat munkáját befejezte,
hát hagytam, menjen tovább.

A szürke lassan színre vált,
két óriás gyöngyszemével
szobámba néz a reggel,
s ha rámront annyi szó,
már közöttük sincs a neved,

… ha felébredek.

MESE

Csak nem képzeled,
hogy hittem neked,
hogy hittem
mosolytól csillogó szemed,
hittem arcodon a forró lázat,
felém forduló szavad,
ijedt, vágy-szülte önmagad.
Hogy hittem, ha hófehéren,
mint riadt lélekharang
szívem dobogását kerested,
és szád számra írta: szeretlek.

Csak nem gondolod,
hogy hittem neked,
elhittem
könnyes, duzzogó, néma tekinteted,
távolodó, fájón kopogó
lépted magányát.
Hogy elhittem az átölelő esti szót,
kis szíved akarását,
hogy mindig, mindig csak Tiéd…
Nem hittem el.

De hittem:
veled élhetem e szép mesét.

NE VÁRD

Emlékszel, mikor álltál sután és nevetve,
kócos hajad, hogy szórta-szét a szél,
ezernyi vékony, hosszú barna ág?
… ha újra lehetne.

Ne várd.

A múlt elhamvadó tüze nem oltja szomjad,
csorgó nyála gyámoltalan bolondnak,
sziszegő szava sok csalfa ostobának,
mondd, mire volna jó?

Számolatlan évek abroncsa csikorog,
morognak a csonttá zsugorodott napok
talpunk alatt.
S tarka szárnyadat,
tövises ágra szúrta már
vörösbegyű, vérző, vad madár.
A cifra vár tornya rég ledőlt,
ráncossá zsugorodott már a föld,
s moccanatlan fekszünk, szorosan összebújva,
dohogva,
de egymás kezét fogva ott.
A mosoly már megfagyott arcodon,
s felfuvalkodott, ledér utcalány után
szalad, szemérmetlenül
butácska szavad.
Emlékszel, hogy vinnyogtak tehetetlen,
kölykei kóbor ebeknek,
mert tudták,
szeretlek szikrázó csillag-fény alatt,
fájdalmas hosszú nappalok után,
zizegő szalma közt
doromboló, buja kis cicám.

*

Hajnali óra morzsol elhulló perceket,
búgó szirénahang riaszt,
s mint áttetsző szürke füst
átlebeg, az ezüst álmukból ébredő
óriás házak felett.

Kacér kis szellő sodorja át
konyhádból a kávé illatát.

A szobában álmos bútorok
lökdösik egymást a félhomályban,
s a szakadt tapéta zavarában
vadul szaladgál föl-le a falon.

Az ablakon benéz a reggel.

Fehér vázában rózsaszirom
zihál, szuszog és duzzadó
gyönyörrel bontja szét vörös virágát,
parázna pírban, szégyentelen.

Apró kis rezdülés riadt árnyékot fon
egy öreg, bicegő asztalon…

Az égbolt most oly végtelen,
pelyhes felhőket kaszál a szél,
csillogó buja kis csillag a szemed,
csurranó üstökös-csóva a szád.

Ne várd.

Már semmibe hullt
elporladón a múlt.

BOLONDOZÓ

KÉZ

Mondd, láttál már leánykezet?
Szemed megakadt-e
a halvány kék-lila erezet hálóján
és érezted-e párás melegét, mikor
kezed szorítva tudatta a hírt,
s a gyöngyház köröm bőrödbe mart;
gondoltad-e akkor ostobán: örökké tart!
Mondd, szaladtál tavaszi réten
meg-megbotolva hajladozó virágban
kéz a kézben, vagy felhőkön ülve-várva,
pihegve boldogan, nem értve,
miért van még tovább, elérve a célt.
És hitted-e, a félénk madár, ki menedéket
kérve, riadtan bújt tenyeredbe,
egyszer arcodba vág!
De látod,
tavaszi bodzavirág
a tenyér, illata szádhoz ér,
úgy csókolod vakon.
Emlékszel? Hogy kapaszkodott kezed
a karcsú ujjakon;
érezve, ahogy összetart
szétbonthatatlan tíz kapocs,
titkos lakat, bogozhatatlan kötél-nyaláb,
s ha rohantál égő erdőkön át
húzva magad után, menekülve,
körbe font a láng, perzselt a tűz
repülve szakadék felett.
Tudtad: Ő az, ki a magasba emel…

Hát,
miért engedted el?

AKAROD?

Akarod-e, hogy minden más legyen?
bércek között szállj,
mint szépszavú madár,
repülj, kék eget hasítva fenn,
felhő legyél, visszhang a szélben?
Akarod, hogy szivárvány legyél,
vagy maga a szél?
süvítve, fákat sorra döntve,
akarsz kőszikla lenni mindörökre?
vagy kanyargó, kíváncsi folyó,
suhogó nádasok között szelíd, néma tó,
mélybe zúduló zuhatag,
lángcsóva a Napból kitörve,
vagy lennél maga a Nap?
De lehetnél bármi más,
ezerből lehet választanod:
akarsz lenni száguldó gazella,
vagy ágon lapuló leopárd?
Lehetnél tölgy, lomha nagy hegyen,
de lehetnél ember is,
ki az értelem erejével
lett a Föld ura.
Társai istenek, a Gondolat hőse ő,
ki megfejti az ég titkait,
szelleme emelte a magasba…

Most az ivást abbahagyva
bámul rám bután,
könyökölve a kocsmaasztalon.
Szeme a bortól ragyog.

–Mi…ért,…hát nem…az …vagyok?

LENNÉL

Vágyod-e
hogy lennél valami más?
Fára tapadó moha
útszéli ág
földbe taposott virág
porban libbenő tolldarab…

vagy lennél önmagad?

Porban libbenő tolldarab
földbe taposott virág
útszéli ág
fára tapadó moha.

KARÁCSONYI ÉNEK

A Csillag, ki mutatta az utat,
már ott állt az istálló fölött,
bent Mária, készülve arra,
hogy egyszülött gyermekét
világra hozza.
És úgy esett, hogy oktalan állatok
testükkel melengették fekhelyét,
és Gábriel, ki egykoron
Názáretbe vitte üdvözletét,
most szárnyát fonta köré.

És messze még,
de jöttek jámbor pásztorok,
hogy száz torok kiáltsa: Megszületett!
hogy megváltsa népét,
s bűnük elvegye.

József az istálló megett várta
vajúdó Máriát nem zavarva
és íme gyermeksírást hallva
felkiált:
hát világra jött e földi-isteni talány?

Jön Gábriel és szól: Megszületett,

de lány.

SZÉL

Süvít a szél…
nekivadulva
tombol a szédült tavaszhozó
lobogva hull le
szédítő mélybe,
lecsap a völgybe
nekihevülve,
recseg a jég és olvad a hó.

Erdei vadnak
túrja a szőrét
lódul a magasba fel
szökken az ágra
zúgva cikázva
szemed sem érheti el.

Csattanó ökle
csobban a vízbe
kavarva örvényt, mélyre hatol
bukva merülve
tajtékon ülve
hullámok hátán úgy lovagol.

Falusi házak
remegve állnak
söpörve róluk a sok cserép.
Lecsap a porba
udvaron forrva
futnak az ólba, nincs menedék!
Rikoltó ének
repül az égnek
reszket a föld és tombol a lég.

Örömét fújja
újra meg újra
lódul a karja, messze kiált!
Döng dübörögve
cserdíti egyre
csattogó hangú száz ostorát.

Ugorj hát bátran
süvítő lángban
hangja ha csattan, meg ne ijedj!
Szorítsd a hátát
tomboló táncát
Suhanó szárnya már a tied.

Sivít a társa
szárnysuhogása
hátára szökve gyere velem!
Felhőt kaszálja
tépi, cibálja
Táncol a párás égi vízen.

Futnak alattunk
tolnai dombok
Simonnak Tornya hiába vár,
távoli tájon
tavaszi szélben
égi hajónk már messzire jár.

Felhőre kapva
zúgva lebukva
földvári ódon csárda felett
ezüst Dunára
víg lakomára
sietek Veled.

TEGNAP VOLT

Modellnek hívtam szép hitvesem
Előttem ült, hullám fodrozott ölében
Csak néztem: domború homlokát
Szeme kráterének fénylő két csillagát.
Nyakának ívét, válla fehérét
Két keble márvány, íve szivárvány
testén az árnyak
futnak a fénnyel.
Eltűnődtem:
mint tolongnak
mélybe hullva – fényre jutva
mámorosan, hogy mulatnak.

Kőbe volt még eltemetve,
kőbe zárva, kőbe fagyva.
Két kezemtől felolvadva.

Nekikezdtem, hogy kibontsam
pengő vésőm ritmusára.
Fényre hozzam csendes árnyát, éjszakából
régi vágyam telj…
Figyelj!
Szól
és
a
konyhára mutat - - - - - - - megég az étel!
és
szalad
szalad
szalad.

De most újra előttem áll.
Öle aranyló kosár.
Karja tavaszi nyírfaág.
Szeme csillogó bogarát fordítja felém.
Én csak nézném álmodozva…
de vár a munka.

Kőbe hogy tegyem?
Fehér karjának lüktetését
vissza nem adja.
Csattogó madár-szavát
szóra nem bírja.
Féltő, remegő szívverését
meg nem hallhatja.
És, hogy látna gondolatába
egy vak kődarab!

A Kő kihívón nevet,
kőszeme élettelen.
Szól: gyere, próbáld,
mire mész velem!
Te Ész vagy,
Értelem, bonyolult agyvelő.
Én semmi: Kő,
kristályok halmaza,
mit évmilliók préseltek egybe.

Gyerünk birokra:
Teremts új világot belőlem: Életet.

Elfogadom!

De félj!
Ha markomban leszel, lebírlak tudom!

Rádzúdítom: az Értelem minden erejét.
Rádzúdítom: a Hitet, az Életerőt, a Vágyat.
Rádzúdítom: az Akaratot.
A Büszkeség minden fortélyát rádzúdítom!
És nem nevetsz, ha kő testednek életet adtam…

Elzsibbadtam – szól, feláll, forog,
a falakról nézik a Démonok…
És nevet nevet nevet…

Dühödten szólok: most már elég legyen!
És (a szobrot) jól fejbe verem!
Felvisít – Jaj a fejem!
(drága szép hitvesem)
De azonnal ülj le újra, és csend legyen!
Namégegyszer
nekikezdek
nekiállok
nekirontok
nekivágok
nekifutok
nekimegyek
nekiugrom
nekiesek
nekitörök
nekizúzok
nekivájok
nekivések
nekirántok
nekisöprök
nekipengek
nekipöngök
nekicsengek
nekibongok

nekibúgok
nekibégek
nekiforrok
nekiégek
nekidúlok
nekiropok
nekirogyok

na de mindez
nekisemmi!

Készen van már?
kérdi tőlem.

Szép hitvesem, kék madaram, arra kérlek,
Szárnyaidat hadd nyugodni,
üljél csak a puha fészken,
legyél egy kis türelemmel.
Csak egy kicsit
itt megvésem,
ott faragnám
fénypapírral felcsiszolnám,
labda-kebled hadd ragyogjon.
És folytatom

Mert lehet kőből életet…
Lehet, ha egyszer sárból lehetett.
Hát lehet vasból, erős akaratból,
lehet gipszből, hatalmas hitből,
lehet fából, emberi vágyból,
lehet kőből, igaz szerelemből.
Ha erő és szépség,
ügyes merészség, szerszám vasával összefogva
ezt akarja.
Akartam, nem féltem, ezért születtem…
és dolgoztam elmerülten.

Hátranézek,
– hát nem ott áll!
Öle aranyló kosár
két kis pöttyös labda-keble
édelegve felém fordul.
(csak nyugalom…)
Nyakamba ugrik, átölel.
– Dolgozom, eressz!

*

Tegnap volt?

Nem is tudom…
Lehet, hogy

holnap lesz?

CSODA

Mint Krisztus egykoron a Genezáreti tavon
járt könnyű lépteivel,
ámulatára tanítványainak,
cáfolva a világ törvényeit, s tárva fel saját
isteni önmagát…
Egyszer majd magam is társául szegődöm
csodák roppant birodalmában.

Tudtam, önnön hitemben bízva kell megtegyem,
kihíva ellenem a Föld és a Mindenek erőit.

Ragyog a Nap, a tó hullámtalan nyújtózik el,
halált hozó sötét mélyét takarva még.
De hívott magához, menj bátran, ne félj!

Szemem végigfutott redőtlen felszínén.
Rálépett lábam… és nem nyelt el mélye,
rántva magához halálos öleléssel.
Léptem tovább…
A Csoda, mit hittel éltem át – bekövetkezett.
Hogy lássa mind,
ki föl nem foghatón nem értheti:
ha isteni szikra gyújt,
felszínre tör a földi léthatárt legyőző,
eredendő isteni valóm!

Karom magasba tartva
köszöntöm társam az egekben.
Mentem előre, semmit se vágyón,
szellemóriások kezét vezetve, a tavon előre,
tekintetem a magasba emelve, csak mentem,
és nem törődtem

a köröttem korcsolyázó ostobák hadával.

BESZÉLGETÉS EGY MŰGYŰJTŐVEL

Nemrég történt, egy műgyűjtővel beszéltem,
de ezt már tudja az olvasó.
Egy képet mutattam neki: saját festményemet.
Megjegyzem, festő vagyok.
De nézzük a képet magát.
Életem minden színét összegyűjtöttem benne.

Mindent, mit szerettem:
magányt, ölelést, gyerekkacajt,
csendet és zajt.
Térdre hullva festettem, éreztem, a század minden
története benne van – és évezredek fénye:
mit láttam, hallottam és hatott reám.
Csodáltam a képet boldogan: Igen, ez az,
végre sikerült, no lám.
Hát elébe raktam, nézze meg.
Nézte is merően, szemét összehúzta.
Közelébe ment, majd távol.
Bólintott, fejét ingatta.
Szép, mondta, nekem tetszik – szép lila.

…és elakadt a lélegzetem.
– Segíts édes Istenem – hörögtem, hangom elhaló…
de mégsem mondhattam neki akkor, hogy te ló! –
üvöltve, torkát harapva át,
hogy ne lilát, és főleg ne önmagát lássa itt.
De ő emlékek között matat, és elővesz
egy jól elkoptatott hasonlatot: ilyen.

Ráordítok (magamban persze):
– Nézze, mindenekelőtt értem én ugye, de hát ezen a képen
én vagyok… illetve hát egy gondolat… vagyis a világ…
az élet, amit én éltem át… a kép önnön-magamból fakad…
és ne lilát lásson benne – mert az épp divat!

– Hát igen – szól –, jól értem én, és szép is itt ez a…
mit is mondott, milyen, kék?

– Nem – legyintek –, lila.

A Jóisten

A JÓISTEN

A JÓISTEN UNATKOZVA KUKSOLT a tabernákulumban. Szeretett volna kimászni belőle, de tudta, vasárnapig semmi esélye sincs arra, hogy kijusson onnan. Akkor majd szentmise lesz a templomban, és az egész falu egybegyűlik erre a szép alkalomra… A Jóisten nem nagyon szerette ezeket a miséket, bár az is igaz, hogy ilyenkor kivették szigorú őrizetéből. Nem szerette a motyogó öregasszonyokat meg a haragos tekintetű férfiakat, de mi tagadás, szívesen nézegette a tarka ruhában illatozó lányokat, elhallgatta a zengő hangú legények énekét. Jól esett látnia a közelében sürgölődő, vihogó ministráns gyerekeket. Ám a kövér papot ki nem állhatta. Hosszú és unalmas prédikációja alatt rendszerint elaludt, és csak akkor ébredt fel, mikor felhangzott valamelyik szép ének. Ilyenkor arra gondolt, milyen jó lenne, ha ő is együtt énekelhetne a többiekkel, de hát mégsem illett volna, hogy saját magát dicsőítse.

Nos, vasárnap a Jóistent kivették az aranyozott szentségtartóból, kinyitva a kerek üveglapot, és végre kinyújtóztathatta fáradt tagjait. Sőt, mikor az öreg pap felmutatta a híveknek, még körül is nézhetett egy kicsit. Igaz, nem sok ideje volt erre, de hát nála az idő nem számított. Hiszen a világot is öt vagy hat nap alatt teremtette (erre már nem emlékezett pontosan, hiszen olyan régen volt).

Az úrfelmutatás után a pap nagyra tátotta száját, és megette a Jóistent. Ropogtatta a fogai között, és lenyelte. Az igazság kedvéért meg kell jegyezzem, hogy a Jóisten nem nagyon szerette ezt a műveletet – *de hát nem volt mit tenni…*

Ő találta ki az egész dolgot, így hát végig kellett szenvedje. Bár az egésznek nem sok értelme volt, hiszen a mise után a sekrestyés egy másik, fehér és kerek Jóistent tett a tabernákulumba – és kezdődött minden elölről.

De ha már ilyen mélyen belemásztunk az igazság kutatásába, azt is be kell vallanunk, hogy a Jóisten nem is a Jóisten volt egészen, csak a Fia, pontosabban annak is csak a teste. A Jóisten nemigen értette, hogy is van ez az „egy a három személyben”. El is határozta, hogy megbeszéli a dolgot a Fiával meg a Szentlélekkel. De az utóbbi csak lebegett fehér galamb

képében a feje felett, és esze ágában se volt, hogy leereszkedjen hozzá. A Fiúról nem is beszélve. Az meg csak egy nagy festett képen mutogatta a Szívét. Úgyhogy velük nem sokra ment.

Igaz, minden húsvétkor hallotta, hogy a Fia keresi őt: *ÉLI ÉLI LAMMA SABAKTÁNI* – kiabálta fennhangon ilyenkor, és a Jóisten hiába integetett a tabernákulumból, hogy itt van, és nem hagyta el, csak nem tud kijönni – senki sem törődött vele.

Így hát nem csoda, ha kezdett elege lenni a folytonos gubbasztásból. Ráadásul így elzárva alig tudott meg valamit a világról, pedig hát mégiscsak ő teremtette. Legfeljebb a sekrestyéstől hallhatott volna valamit – de az állandóan részeg volt. – *De hát nem volt mit tenni…*

Itt kellett kuksoljon a tabernákulumban. Pedig annyi minden érdekelte volna. Például ennek a gyereknek – mármint a Fiúnak – a története. Hiszen kétezer év alatt sokat felejt az ember – a Jóistenről nem is beszélve.

Egyszer úgy adódott, hogy a Biblia éppen ott volt nyitva az oltáron, ahol a Fiú eredetéről olvashatott. Hozzá is fogott tüsténT. Láthatta pedig ekképpen:

Ábrahám nemzé Izsákot, *Izsák nemzé Jákobot*, *Jákob nemzé Júdát*, *Júda nemzé Fárest*, *Fáres nemzé Esromot*, *Esrom nemzé Arámot*, *Arám nemzé Aminádobot*, *Aminádob nemzé Naássont*, *Naásson nemzé Sálmont*, *Sálmon nemzé Boázt*, *Boáz nemzé Obedet*, *Obed nemzé*… eddig bírta olvasni.

A Jóisten mélyen elpirult a temérdek nemzés láttán.

Mikor pedig azt olvasta, hogy Mária már Józseffel való egybekelése előtt viselős volt… hát jobbnak látta, ha nem bolygatja a családi viszonyokat.

De azért szeretett néha belekukkantani a szent könyvbe, hátha valami számára is érdekes szent dologról olvashat benne. Ám mikor egyszer azt látta Máté evangéliumának 18. része 12. versében, miszerint:

„*Mert vannak heréltek, akik anyjuk méhéből születtek így; és vannak heréltek, akiket az emberek heréltek ki; és vannak heréltek, akik maguk herélik ki magukat a mennyek országáért. Aki beveheti, vegye be.*”

…Hát bizony mondom, elment a kedve az egésztől!

Az egész Bibliától, meg úgy ahogy van, az egész Jóistenségtől is. – *De hát nem volt mit tenni…*

A vége mégiscsak az lett, hogy elhatározta: föllázad, és az első adandó

alkalommal megszökik innen. Ha nem szégyellte volna, már régen abbahagyja ezt az állandó Szeretetet, meg Jóságot, Irgalmasságot és Megbocsátást, hiszen az egésznek semmi értelme sem volt – bár nem úgy, ahogy fentebb említettük – de hát itt is kezdődött minden elölről… vagy inkább folytatódott minden rossz – úgy, ahogy abba se maradt.

A Jóisten észrevette, hogy kezd belegabalyodni ebbe az egyszerre magas és mély gondolatmenetbe, ezért abbahagyta a töprengést, és elhatározta, hogy a tettek mezejére lép.

Történt pedig az egyik mise alatt, hogy a pap már kivette a szentségtartóból, és kezében tartva elfordult, hogy a misekönyvből imádkozzon valamit – és a Jóisten szépen kicsúszott a kezéből, le az oltárról, és uzsgyi, a hívek lába között szépen kigurult a templomból. Ezzel a nehezén már túl is jutott. Gondolta, bemegy a faluba, ahol sok szép élmény várja. Bár az is igaz, hogy a paptól az egyik prédikációban azt hallotta: Ő mindenütt jelen van. Így hát a faluban is ott kéne már legyen – de ebből egy kukkot se értett. Hallott ugyan valamit rebesgetni a Heisenberg-féle határozatlansági relációról, de be kell valljuk, azt sem értette – hát még ezt!

No de, summa summarum, az a lényeg, hogy végre kikerült a templomból, és azt gondolta, hogy a sok liturgikus cifrálkodás helyett valami igaz, szép emberi kapcsolatban lesz része. Óvatosan gurulgatott az út szélén, remélve, hogy álmai megvalósulhatnak. Hát ahogy így ábrándozva karikázott, váratlanul egy loboncos kutya állta útját… A Jóisten ijedten lelapult a földre. A kutya nedves orrával szimatolni kezdte, és már azon volt, hogy nyelve egyetlen mozdulatával felkapja és lenyelje, mikor a Jóisten hirtelen Szent László-pénzzé változott. Szerencséjére a kutyának nemcsak gubancos szőrzete, de kellő természettudományos műveltsége is volt, így rögtön látta, hogy csak egy közönséges nummulitesszel van dolga, és méla undorral otthagyta.

A Jóisten ezek után jobbnak látta, ha bemenekül az útszéli árokba, és csak a Jóisten tudná megmondani, meddig volt ott.

(Ő azonban nem mondta, csak lapult reszketve.)

De végül összeszedte minden bátorságát, és kimászott. Óvatosan körülpillantgatva továbbindult. Lassan besötétedett, mikor is az egyik sarkon egy világos ablakú házat látott, aminek szélesre tárt ajtaján sűrűn

mentek ki s be az emberek. A Jóistennek feltűnt, hogy a kijövők igencsak hasonlítanak a sekrestyésre – legalábbis, ami a mozgásukat illette – és úgy gondolta: ez csak valamiféle imaház lehet.

Óvatosan, a falhoz lapulva besettenkedett. Bent irtózatos füst és bűz fogadta. A hívek tántorogtak a vallásos áhítattól, fennhangon emlegették a Jóistent és egyéb szenteket, miközben szent italokat döntögettek le a torkukon. A zavaros ordibálásból – ahol mindenki a magáét fújta – arra a következtetésre jutott, hogy ez csak valamiféle ökumenikus áhítat lehet.

Vele persze senki se törődött. – *De hát nem volt mit tenni…* és egy idő után bizony leforrázva kisomfordált, újra az árok szélén találva magát. Gondolta, ott kipiheni a látottakat, és másnap kifundál valamit. Éjjel ábrándozva nézegette a csillagokat, nagyokat sóhajtozott, és csak azon törte a fejét, hogy találhatná meg a boldogságot ezen az ember-lakta Földön.

Reggelre úgy is lett… no nem a boldogságot találta meg, de eszébe jutott egy használhatónak tűnő ötlet. Megfigyelte ugyanis a templomban, hogy a hívek, mikor a perselybe dobják a pénzt, szörnyen bánatos és savanyú képet vágnak. Nos, ezt biztosan azért teszik, mert szeretik a pénzt, és nem szívesen válnak meg tőle. Namármost – gondolta a Jóisten – ha én is pénz lennék, engem is szeretnének. A többi már gyerekjáték volt. De azért óvatosan elhatározta, ha olyan valaki akarná felvenni, akinek a fizimiskája vagy a gondolatai nem tetszenének, (ez utóbbiba a Jóisten könnyedén belelátott), hát beveti a Szent Lászlós trükköt.

Így is történt. Kiugrott az árokból, és a következő pillanatban már mint csillogó kerek pénz hevert az úton. Az volt a Jóistenre ráírva: *100 Ft*. Ez nagyon tetszett neki, és most már csak a jószerencséjére kellett várnia.

Elsőnek a falu polgármestere ballagott feléje, hivatalába igyekezve. Igen el volt merülve gondolataiba. Egyrészt nem volt biztos benne, hogy az a két feles kisüsti, amit reggel bekapott, kitart-e benne délig? Másrészt azon töprengett, mi történhetett a falubéli vállalkozókkal, hiszen hetek óta egyikük sem akarta megvesztegetni, pedig jól jött volna egy kis pénzecske.

Mikor meglátta a kerek százast, „ez is valami” sóhajtással lehajolt, de a szörnyű pálinkaszagtól a Jóisten automatikusan átváltozott. A polgármester csak nézett merően. – Mégiscsak kellett volna igyak még egy kupicával – gondolta, és tovább imbolygott.

Másodszorra a helybeli öreg tanító közeledett. Mogorva képet vágva,

üveges szemmel bámult maga elé. – Miért nem mentem annak idején inkább jogásznak? – morfondírozott. Hülyére kereshettem volna magam! – Ez igaz, állapította meg a Jóisten, de hát a fele azért így is teljesült.

Mondanunk se kell, a tanító vaksi szemei meg se látták a Jóistent.

Harmadiknak a falu orvosa bandukolt el a Jóisten mellett, ügyet se vetve a lapos kődarabra. Rosszul mentek nála a dolgok; már-már azt tervezgette, hogy a szomszéd faluban lévő temetkezési vállalkozóval kéne szövetkeznie. Ugyanis a legtöbb betege, ahelyett, hogy némi hálapénz ellenében meggyógyult volna – fogta magát és meghalt.

Igaz, hosszú praktizálása alatt a legtöbb betegségnek már a nevét is elfelejtette, de hát a sok drága gyógyszer, amit felírt, igazán használhatna. Elvégre placebo hatás is van (erre még emlékezett).

Mivel betegei feltehetően még nála is kevesebbet értettek az orvostudományhoz, minden bizonnyal megbíznak benne; így igazán meggyógyulhatnának – saját maguktól.

Bár legutóbb, mikor az egyik ágyban fekvő betegének azt tanácsolta, hogy sokat sétáljon; és az őt kikísérő asszony megkérdezte: – De mivel, doktor úr? Hiszen szegíny uramnak taval amputálták mindkét lábát…

Hát ez már neki is feltűnt. – *De hát nem volt mit tenni…*

Gondolhatta volna a Jóisten, de jobbnak látta, ha ennyi borzalom után nem gondolkodik.

Sokáig ecsetelhetnénk azokat a szörnyűségeket, amiket a Jóistennek az elkövetkező napokban el kellett szenvednie a járókelők lelkébe látva. Tapasztalnia kellett, hogy az ostobaság vidáman burjánzik a fejekben. A tudatlanság és együgyűség már szárba szökve nő az egekig, s rajta pompázatosan terebélyesednek a tyúkeszűség, tökfejűség és badarság levelei. Illatozóan bűzlöttek a téboly virágai, és a háborodottság indái már sűrűn szövögették be az emberi agyakat.

Eközben a Tízparancsolat törvényei a poklok legmélyebb bugyraiban vergődtek. Megtagadva, félrelökve, semmibe véve. Az emberi értelemnek szóló parancsolatok ott fuldokoltak megsértve, eltaposva, elfelejtve, teljes reménytelenségben. – *De hát nem volt mit tenni…*

Szegény Jóisten már azon volt, hogy visszaoson a templomba és bemászik a biztonságos nyugalmat adó tabernákulumba, amikor – mintha mennyei angyalok szárnysuhogását hallotta volna – közeledett valaki. Próbálta a gondolatait kifürkészni, de csak tulipánokat, jázminokat,

daloló pacsirtákat, illatozó hamvas rózsákat és más efféléket tudott kibogozni a gondolatok csapongó szövevényéből.

A vidám jövevény megállt a – lapos kő képében – földön heverő Jóisten előtt és lehajolt, hogy jobban megnézze… és ekkor olyasvalami történt, amit a Jóisten sem tudott elképzelni. Mikor fölnézett, és meglátta a két csillogó búzakék szemet… megfordult vele a világ. Zavarában elfelejtett visszaváltozni pénzzé.

Valami bizsergető, kellemes forróság áradt szét tagjaiban, és a szíve mélyén valami olyat érzett, amit még soha.

A jövevény puha, fehér kis ujjaival megfogta és felvette. Bársonyos tenyerébe fektette és nézegette.

– De szép Szent László-pénz! – mondta jókedvűen. Összezárta kis tenyerét, és már vitte is magával a Jóistent. Az meg csak lapult, s bár jól érezte magát, nagyon szerette volna látni azt a két búzakék szemet *– De hát nem volt mit tenni…*

Mikor a szép fiatal lány (gondolom, ezt már mindenki kitalálta) hazaérkezett, bement kis szobájába, és a követ – bocsánat, a Jóistent – letette az ablakpárkányra. Ám rövidesen kivitte a kúthoz, lemosta róla a port, óvatosan megtörölgette, visszavitte és egy kis szekrényre helyezte, egy másik, hatalmas kő mellé. A Jóisten egész délután ott üldögélt, bizony kicsit unatkozott is. Megpróbált összeismerkedni a mellette heverő, nagy kővel, de az csak nagyképűen csillogott-villogott, és nem volt hajlandó leereszkedni a – valljuk meg, bizony lapos és szürke – Jóistenhez. Bár fogalma sem volt arról, mi ez a mellette heverő, kicsi, kerek kő, de terjedelmes méreteinek tudatában, beképzelten lenézte. A Jóisten persze tudta – hiszen ő teremtette –, hogy egy közönséges mellit pöffeszkedik mellette. Pontosabban a benzol-hexakarbonsav víztartalmú alumíniumsója. A kő azonban tudatlansága gőgjében dölyfösen bámult a semmibe.

Az alkony sűrű, szövevényes hálója lassan befonta a szobát… illetve, ha lehet, felejtsük el ezt a hülyeséget, és mondjuk meg az igazat: besötétedett.

A fiatal lány bejött a szobába, hogy lefeküdjön.

Előtte azonban még odament megnézni a Jóistent. Tenyerébe vette, megsimogatta; és a Jóistent – mikor a két búzakék szembe nézett – egyre

nagyobb forróság és öröm járta át. Izgatottan várta, mi lesz. De a lány visszatette a helyére, átöltözött a hálóruhájába, és bebújt az ágyába.

A Jóisten szeretett volna éjjel is a közelében lenni, ezért bátor tettre szánta rá magát. Gondolta, visszaváltozik fehér ostyává, odaoson a lány ágyához, és éjjel megbújik a párna sarkán, ahol senki sem fogja felfedezni. Nos, bele is kezdett terve végrehajtásába. Mikor a lány az ágy melletti kis lámpát is eloltotta, a sötétség leple alatt lecsúszott az ágy felé.

Ekkor azonban szörnyű dolog történt. Az ágy alól két rémisztő szem meredt rá. A Jóisten azt gondolta, biztosan maga az ördög bújt el oda, és az ő világító szemeit látja.

Rettenetesen megijedt, és lélekszakadva bemenekült a közelében lévő szekrénybe. Így ostya alakban könnyen befért az ajtó alatti résen. Felmászott az egyik polcra. Ott talált egy fodros, mentaillatú kis inget, amilyet a lányok szoktak viselni a vasárnapi misén, és a szép csipkés gallértól nem messze lévő kis zsebbe belebújt. Egész éjjel itt kellett lapuljon. – *De hát nem volt mit tenni…*

Másnap arra riadt, hogy valaki kiszedi az inget a szekrényből, és rövidesen magára is veszi. Kilesett a zsebből, és meglátta a csillogó szemű lányt, amint a tükör előtt igazgatja a ruháját. A Jóisten mélyen elbújt a zsebben, nehogy felfedezzék…

Érezte a bódító mentaillatot, és mikor odasimult a lány feszesen hullámzó kis kebléhez, hallotta is, hogyan dobog a szíve.

A Jóisten eltelt valami csodálatos örömmel… és nem gondolt itt semmit az egész világgal, a sok teremtett ostobasággal: hegyekkel, vizekkel; se bolygókkal, se csillagokkal, és hogy lőn-e világosság, és hajt-e a föld zsenge füvet. Nem érdekelte a Paradicsom, se a tudás fája, sem az ő mérhetetlen jósága.

De nem érdekelte az egész hiábavaló Megváltás, az önmagukat porba alázó emberek oktalan hite, a mennyei angyalok dicsőítő kara. Nem érdekelte a tömjénfüstbe vesző mise fennkölt áhítata, a térdet hajtók hódolata…

Csak megbújt ezen a meleg kis fészken, és szeretett volna mindig itt maradni, hallgatva a szívdobogást, és érezni a kis mell lüktetését.

De hirtelen eszébe villant, hogy a lány biztosan a templomba készül, és ő nincs a helyén. Ilyen bizony még nem fordult elő. Feltámadt benne a

kötelességtudat, és amikor a lány lehajolt, hogy cipője fűzőjét megkösse, egy óvatlan pillanatban kicsúszott a zsebből. Ügyesen kigurult a szobából, és lóhalálában rohant a templom felé.

Útközben csak néhány korán induló, csoszogó öregasszonnyal találkozott. Mellettük szerencsére sikerült észrevétlenül elsurrannia, és még időben be is jutott a templomba.

Végiggurult a padok mellett, átcsúszott a szentélyt elzáró cifra rács díszei között, nagy keservesen felmászott az oltárra, és elhelyezkedett a tabernákulumban. Magára csukta a kis üvegajtót, és a hozzá illő méltóságteljes szent tekintettel nézett a templomban gyülekező hívekre.

Pedig most is ott szeretett volna lenni abban a mentaillatú kis blúzban. Szerette volna hallgatni a szívdobogást, és közelről látni a két csillogó, búzakék szemet. – *De hát nem volt mit tenni.*

HALOTTAK NAPJA

HALOTTAK NAPJA

A PORHANYÓS ÚT HÍVEN ŐRIZTE MEG a talp jellegzetes nyomát. Az apró kövek halkan, a helyhez méltó csendes roppanással morzsolódtak szét a rájuk nehezedő súly alatt. A cipő finom, sejtelmes reccsenő hangja, a puha bőr gyűrődésének alig hallható szusszanása mint ritmikus halk zene kísérte a monoton lépéseket. Az őszi nap sugarai melegítően ölelték át a temető fáit, nem értve az elszáradón lehulló levelek néma halálát. Az égen nesztelenül suhanó kis felhők születtek és tűntek el, mintha maguk értelmetlennek ítélték volna létüket.

Nem az előadásra, a mindent újjáteremtő hatalmas színjátékra készült a természet. A nyár tobzódó műsorának vége volt, s a szereplők lassan haldokolva múltak el a semmibe. Pedig most kékebben tündökölt az ég, mint tavasszal. A halál most ülte komor torát a temetőkertben, de az ősz színpompás díszletet varázsolt köré. A ragyogó ég és pompázatos színek mintha feledtetni akarták volna a gyász elkerülhetetlen bánatát.

† † †

Az égbolton egy fehér, egyre növekvő csík jelent meg, csúcsán ezüstös fényben csillogó utasszállító géppel. Irtózatos zajjal és sebességgel hasította az eget. Belsejében csaknem kétszáz utassal, akik a csendes utastérben izgalommal vegyes megszokással várták az út végét. A négy óriás motor egyenletesen zúgott, s a kapitány már készült, hogy a robottól átvegye az irányítást.

Az ablak melletti ülésen, hátradőlve a kényelmes karosszékben, egy negyven év körüli elegáns úr ült. Csak néha pillantott le a tájra, de most különös kíváncsisággal figyelte a gép alatt lassan elvonuló várost. Közben órájára nézett, mint aki időben szeretné célját elérni. Pontosan hat perc volt még a menetrendszerű érkezésig, de a gép kicsit késett.

Finom angol szövetből készült öltönyén – az emberi szemnek szinte észrevétlenül – egy apró kis bogár mászott. Mint egy parányi karcsú légy, hajszálnál is vékonyabb lábaival, a bal váll magasságában kapaszkodott. Óvatosan körülszimatolt, nagy csápjait ide-oda mozgatva… úgy, mint társa, aki a temetőben egy sárga krizantémcsokor egyik virágán keresgélt valami számára érdekes dolgot. A pici légy a váll legszélső pontján megállt, és menekülésre készen figyelt. A másik bogár –

átküzdve magát a kagylószerű szirmokon – már csaknem a virág közepéig jutott. Ekkor a szürke öltönyös úr egy váratlan mozdulattal elfordult – a csokor pedig hirtelen felfelé kezdett emelkedni.

Mindkét bogár egyszerre felrepült.

† † †

A temetőkert útjáról az egyik sír mellett balra fordultam, és egy ösvényre tértem le. Megigazítottam a kezemben lévő csokrot, majd újra lefelé tartva vittem tovább. Az ösvényről jól látszott a temető legkorábbi része, ahol régen elfelejtett sírok, fakuló márványkeresztek az elmúlt század halottainak emlékét őrizték. Középen fekete molyhos tölgy állt. Törzsét, ágait felfutó borostyán lepte be. Az öreg sírok némán állták körül. Köröttük láthatatlan füstként kanyargott, sejtelmesen körbefonva a sírokat, a borostyán szomorú temetőillata. Csak rövid pillantást vethettem a sírokra; egy távolabbi parcella felé igyekeztem, s mikor feltűnt a fehér márványtömb, amit kerestem… *abban a pillanatban a gép kerekei nagyot huppanva, visítva, füstölve leértek a repülőtér betonjára. Az óriás gép minden erejét megfeszítette, hogy megfékezze a hatalmas tömeget. Végül egyre lassulva bekanyarodott és megállt.*

† † †

Lelassítottam lépteim, a porhanyós kövek utolsókat roppantak talpam alatt. Megálltam a sír előtt, és lehajoltam, hogy elhelyezzem a magammal hozott virágot. Eligazítottam a szirmokat, és a szomszéd sírtól elválasztó keskeny ösvényen araszolva a sírkőhöz mentem, hogy mécsest gyújtsak. Hűvös szellő csapongott a sírok között, és elfújta a gyufát. Körülnéztem, milyen irányból fújhat, és ekkor az egyik közeli sírnál megpillantottam egy öregasszonyt. Ő is egy mécsest igyekezett meggyújtani. Olyan ismerősnek tűnt… mintha segítséget kérne… Készségesen léptem felé, hogy segítsek a mécses meggyújtásában – és ebben a pillanatban felismertem.

– Anyám!

Mert ő volt, biztosan ő volt. Igaz, nagyon megöregedett, azért nem ismertem fel azonnal. Tíz évvel ezelőtt láttam utoljára: itt a temető

ravatalozójában. Hiszen az ő sírjára hoztam a virágot. Most pedig itt áll egy közeli sírnál, és ő is mécsest gyújt, egy halottjára emlékezve. Képtelenség, hogy ez a valóság lenne.

De ő csak állt némán, mintha szégyellné, hogy egyedül nem boldogul a mécsessel. Mosolyra húzta száját, de csak nagyra nyílt szemével kérdezte:

– Ugye segítesz, kisfiam, hiszen ki segítene itt nekem?

† † †

– Miben segíthetek? – kérdezte betanult udvariassággal az alkalmazott, mikor a szürke öltönyös belépett a repülőtér melletti autókölcsönző üveg-pavilonjába.

– Természetesen, azonnal… ha szabad kérnem az útlevelét…

Fél óra múlva már a sztrádán volt. Megnézte óráját, és kicsit jobban rálépett a gázpedálra. Majd a városban vesz virágot, és talán mécsest is. Ma biztosan sok helyütt árulnak ilyesmit. A kocsi álmosító halk hangon duruzsolt; a hosszú légi út is kifárasztotta. A lemenő nap sugarai elvakították; lehajtotta a napellenzőt. Tegnap még valahol nagyon messze volt, és most már rövid idő csak, és ott lesz…

† † †

Valami megfoghatatlan erő mindezt hihetővé tette. Léptem egyet a sír felé, ahol ő állt, és a lemenő Nap sugaraiban tisztán megláttam a kőlap feliratát. De ezt már nem tudtam elhinni; a felirat számomra lehetetlennek tűnő képtelenség volt. A kőlapon az én nevem állt!

Oda akartam ugrani, hogy szétromboljam ezt az ostoba tréfát, de beleütköztem egy láthatatlan akadályba. Mintha egy óriás üveglap ereszkedett volna közénk. Öklömmel rácsaptam – de hangot nem hallottam. Tisztán láttam a nevem. Alatta: *ÉLT…* de a lenyugvó Nap megcsillanó fénye miatt a többit már nem tudtam elolvasni.

Anyám – mert ki más lett volna – felnevetett.

– Akarod látni? Akarod tudni? – Hát gyere!

Ebben a pillanatban az üvegfal semmivé foszlott. Az enyészet undorító szaga áradt a sír felől, de egy delejes erő mégis odavonzott. Anyám fellépett a sírra, és a fedőlap közepére állva, fekete ruhájában, karjait széttárva,

bántó, gúnyos nevetéssel nézett rám. Lassan forogni kezdett. Forgása egyre gyorsult, és most már nem csak ő, de a többi sír, az égő mécsesek, koszorúk, virágok, a fák, bokrok, az egész temető, az elhomályosodó ég, mind forogtak vele együtt… A sír tetején lévő kőlap puhán kezdett a lába alatt süllyedni, mint egy örvény tölcsére, és ebben a kavargó, forgó kráterben fekete alakja egyre süllyedt a sír mélye felé.

– Ne! – kiáltottam, és odaugrottam. Ekkor a sír teljes szélességében szétnyílt, és mindketten – mint az alvilág feltárult kapujába – az óriás, vaksötét kútba zuhantunk.

Anyám egyre gyorsulva hullott a mélybe, de engem egy roppant erő a kút oldalához nyomott. A kút kiszélesedett, s mintha egy végtelen mély hengerben forogtam volna. Semmit sem láttam; karom szélesre tárva nekifeszültem a kút oldalának, és úgy tűnt, hogy forgás közben egyre mélyebbre süllyedek…

Éreztem, minden egyes fordulat ebben a hatalmas csavarban életem egy-egy napját jelenti. Ahogy a Föld forog a tengelye körül, úgy forognak, múlnak el napjaim. A halálfélelem hideg verítéke lepte el homlokomat. Eszeveszett sebességgel rohantak a napok. A kút oldalához szorító erőtől elvesztettem eszméletem. Forogtam tehetetlenül ebben az irdatlan hengerben, mely számomra a halálba vezető út volt.

Hirtelen egy nagy zökkenő után a forgás lelassult… eszembe jutott anyám, de hiába néztem a mélybe, már nem láttam. Aztán az egyre lassuló mozgás megszűnt. A henger némán, mozdulatlanul állt. A halálos csendben iszonyú félelemmel vártam, mi lesz.

Egyszerre apró repedések világos, fénylő vonalkái futottak végig az oldalán, egyre jobban behálózva. Mintha egy óriás pókokból álló had fonta volna keresztül-kasul. A hengeren, mint egy áramütés, sebes rázkódás futott át… És a következő pillanatban az egész összeomolva a mélybe hullt.

Megfeszülve próbáltam magam tartani, a semmiben lebegve… de nem sokáig bírhattam: egyetlen hang nélkül a fekete mélységbe zuhantam.

† † †

A szürke öltönyös úr kocsija lelassított, és megállt egy virágüzlet előtt. A bolt ajtaja előtt egymás fölé akasztott koszorúk kínálták magukat. Hatalmas vödrökben

sárga, fehér krizantémok áztak, vevőre várva. A férfi belépett a boltba. Kiválasztott egy előre elkészített csokrot, majd a pulton elhelyezett mécsesek közül is vásárolt egyet.

Mikor kilépett az utcára, már égtek a lámpák. Sötétedett. A hidegtől kicsit borzongva sietett a kocsija felé.

† † †

Hűvös szélre riadtam fel. Fázósan körülnéztem. Az idegen sír mellett feküdtem a földön. Talán mikor nagy lendülettel ideléptem, hogy az öregasszonynak segítsek, megcsúszhattam a kőlapon. Feltápászkodtam, arcomon éreztem az alvadt vér nyomát, homlokomon jókora púp éktelenkedett. Kibotorkáltam a sírok közül; néhány lépés után egy fának támaszkodva próbáltam átgondolni az átélt dolgokat. Az általam hozott mécses, a feltámadó szélben nagyokat lobbanva, de még égett.

Hogy is volt? Egy öregasszonynak akartam segíteni, aki eltűnt… velem együtt… egy fekete, süllyedő hengerben forogtam, és a végén… Ostobaság! Beütöttem a fejem, és eszméletlenül álmodtam mindezt. Szerencsére már sötétedett. Úgy határoztam, megvárom a teljes sötétet és a mellékutcákon valahogy hazamegyek.

† † †

Mikor a szürke öltönyös úr beállt a temető parkolójába, már erősen szürkült. Hűvös szél kavargott. Mikor kiszállt, a kocsi hátsó ülésén lévő, hosszú, fekete ballonkabátot felvette, és kezében a csokorral sietett a bejárat felé. A temetőkapu előtt egy pillanatra megállt. A kabát belső zsebéből egy fekete szemüveget vett elő, és feltette. Belépett a kapun, és határozott léptekkel elindult az egyik úton.

† † †

Már csaknem sötét volt, mikor úgy gondoltam: elindulok. Előtte még óvatosan kinéztem az eddig elhagyatott útra, és ijedten láttam, hogy egy fekete kabátos férfi közeledik, kezében egy csokorral. Hátrahúzódtam egy bokor menedékébe, hogy itt várjam be, míg elmegy mellettem. Rövidesen oda is ért, és megállt annál a sírnál, ahol az én mécsesem égett. Rövid

tépelődés után a csokor egyik felét a sír lapjára tette, majd határozott léptekkel ahhoz a sírhoz ment, ahol elestem. Annak üres kővázájába helyezte a csokor másik felét. Elővette a mécsest, meggyújtotta, és a sírra tette.

Egyre nagyobb érdeklődéssel figyeltem. Nem tudtam, ki lehet, és mit akar éppen ezeknél a síroknál. Rövid ideig mozdulatlanul állt, majd jobb kezét a sírkő tetejére téve, úgy tűnt, szomorúan elgondolkodik.

Később kezével végigsimította a feliratot; azt, ahol saját nevemet véltem felfedezni. Növekvő izgalommal vártam a fejleményeket; figyelve a bokor mögül. Nemsokára kijött az útra, még egy pillantást vetett anyám sírjára, és indulni akart a temetőkapu irányába.

Ekkor hirtelen előléptem a bokor mögül, és megszólítottam.

– Elnézést, uram…

Felém fordult, fekete kabátja szétnyílt; jól látható lett elegáns szürke öltönye, de cseppet sem csodálkozó arccal nézett rám. Most így közelről láttam, hogy fekete szemüveget visel.

– Akar valamit? – kérdezte.

– Csak azt – feleltem –, hogy érdekelne, talán rokona az itt lévő elhunytaknak, akiknek a sírjára virágot tett?

Elmosolyodott. Levette szemüvegét, és fehér zsebkendőjével megtörölgette. Akkor láttam, hogy mindkét szeme csukva van.

– Elnézést, uram, de a szeme…

– A szemem? – kérdezte, élesen felnevetve. – Hát igen, valóban… De a sírok között így is kiismerem magam. Hiszen hány éve is már?…

– Mi hány éve? – vágtam közbe.

– Nem lényeges – válaszolta. – Most már igazán nem fontos.

Visszatette szemüvegét, megbiccentette fejét, megfordult, hogy induljon.

– Hé! – kiáltottam. – Mi nem fontos már?

Visszanézett, elmosolyodott, de nem felelt. Csak furcsán, mereven megemelte egyik kezét, búcsút intve.

† † †

Csak bámultam utána, míg el nem tűnt az út fordulóján. Leültem a mellettem lévő sírra, átgondolni a beszélgetést. Sokáig ültem így. Zúgott a

fejem az ütéstől – és amit ez a szürke öltönyös mondott? Minden összekuszálódott bennem, és minden teljesen értelmetlen volt. Hiszen most nem álmodok, most ébren vagyok…

A sír, ahol elestem, sehogy se ment ki a fejemből. Itt volt tőlem néhány lépésre, de nem mertem odamenni, hogy alaposan megnézzem. Hogy is volt? Az idegen végigsimította a sírkövet, ahová talán az én nevem van felírva; és egyáltalán, kit gyászol ez a különös alak? És a szeme?

Semmit sem értettem.

A temető fölé időközben sötét fellegek gyülekeztek, és eleredt az eső. Nem tudom, mi értelme van, hogy még mindig itt állok. A még égő mécsesek küszködtek a széllel és esővel, a fákról egy-egy nagyobb lökés százával sodorta le a leveleket. A bokrok kopasz ágai földig hajoltak, és a sírokon tébolyultan hajlongtak a krizantémok. Mosta az eső a köveket, kriptákat, s az úton már vékony kis patak kezdett folyni, kanyarogva keresve útját a kövek között.

Most már teljesen besötétedett, csak itt-ott világított néhány mécses. A szörnyű idő, érdekes módon, bátorságot adott. Nem szaladhatok el gyáván! A végére kell járnom ennek a rejtélyes dolognak. Mindenekelőtt meg kell néznem a sírkövet. Igen, nincs más lehetőség!

Felhajtottam kabátom gallérját, és átsiettem a sírhoz. A sötétben persze semmit sem láttam. Megpróbáltam kitapogatni a kőlapon az írást, de csak a sima felületet éreztem. A szél közben egyre erősödött; a fák ijesztő, suhogó, recsegő hangja, és az eső gyors cselekvésre késztetett. Zsebemben volt egy doboz gyufa, de nem is gondolhattam arra, hogy a zuhogó esőben használjam.

De ha lejutnék a sírba! – villant át agyamon. – Ott védve lennék! A sír tetején lévő hatalmas kőlap láthatóan egy kriptát borított.

– Ha lejutok, megnézhetem az ott lévő koporsót. Arra minden fel van írva! Igen, ez az egyetlen lehetőség, nincs más választásom!

Megpróbáltam a fedőlapot elmozdítani – eredménytelenül. De nem hagytam magam. Minden dühömet belevetve toltam, nyomtam az óriás kőlapot… és hiába próbált ellenállni, akaratom erősebb volt! Kezem véresre horzsolva, ázottan, reszketve, kínlódó küzdelemben, végül sikerült elmozdítanom.

Újabb és újabb nekirugaszkodások árán annyira odébb toltam, hogy a keletkező résen akár le is juthattam a mélybe. A kriptából a rothadás szaga áradt, de már nem érdekelt semmi. Tervemet véghez kellett vigyem!

Megtámaszkodtam a félretolt kőlapon, és egyik lábam óvatosan lenyújtottam a sírba… amikor úgy éreztem, valaki megérint.

– Jöjjön, segítek… – szólt a szürke öltönyös, és hideg tenyerével átfogta karom.

KÉZIRATOK

FEKETE DÉMON

Már nem vívok vad csatát
erdei víg manókkal,
és vidám meséim
sem űznek tündéreket.
Álmaim vakon csikorognak
talpam alatt,
és nem hiszem már el,
hogy csodát teremthetek.

Szerelmes szép dalomra
már senki sem felel…
Korhadó öreg ágról
fekete-varjú-szó
kit érdekel.

Perzselő virág-szirmok mosolya
messze elkerül.
Betegágyam felett
Fekete Démon ül…

Csillámló szép szavakat
már nem bogozgatok,
s vidám hangok után
sem futnak ujjaim,
szemem eltakarom
a fény elől.
A múlt csipkefátyla
ha néha lebben,
már nem érdekel
mögötte mi van,
a jövő csak száraz őszi levél…
tenyerembe fér.
S ha álmomban idézek
szép szerelmeket,
a Fekete Démon
ágyam felett könnyezik…

úgy nevet.

NEM KÉRDEZEM

Nem kérdezem mindez mi volt,
tépetten a sors
csonttörő küllői között
kiérdemeltem-e.
Vagy a szerencse
ajándékul dobott elém.
Vártam-e?
Elvadult magányom
rideg kábulatában
égi tüzet

elhamvadó parázsban
örök kivételt a nagy
Összevisszaságban.

És miért nekem
ha a Sokaknak nem jutott,
mikor életük gubancolódott
fonalát gombolyítva
szétmálló holnapjaik görgetik
maguk előtt

lehulló napjaik morzsáin taposva
botladoznak csak
céltalanul.
Mint vándorló dűnék sora
egymáson múlva el
egymás nyomát keresve vakon
takarva szemük elől a jelent.
A jövő – rajtuk ugorva át
lehull a múltba
semmibe foszló
pára gyanánt.

A Földet ha vízözön önti el
hát nem ugyanaz
mint néhány kristály kvarc-
  homokra
egyetlen csepp ha lehull
elárasztva azt.
Ezért kaptalak?
Vagy senki nem érdemelt azért?
Mert fogtam hangod
  egy másik világból jövő
hullámait – rejtett üzenetet
mit más hiába hall
  nem érti meg.
Lehet.

és nem kérdezem
miért múlt el minden
Mint űzött vad
ha odút kapar magának
a télre várva halálra válva
reszketek fázva.
Örömeim széttépve a földön
hevernek
padló tapossa múló létedet.
Hangod elhalva már,
mint szertefoszló
pókháló kereng szobám falán.
Letépem
markomba gyűrve
ölelem át.
Sarokba vágom – elég!
Tépem szaggatom szemétbe hányva
a múlt már csak
dísztelen váza
virágba borult
lobogó haját
az idő hordta el
nem érdekel.

Nem érdekel!

Mint törött cserepek
peregnek hullanak
sorba napjaim.
Ha mozdulatod
néha köröttem forog
szemeim bezárt ablakok
és elmerülnek
ringató alakod hullámain.

HANGOD

Még itt kering, csattog köröttem
hajnal szemével már szobámba néz
rászáll fakón sok málló képkeretre
s az udvaron
szélkavart levélen
néha megzörren duzzogón.
és résbe bújik, fal mellett oson
felém suhanva vállamra ül:
fülembe suttogja csacska titkait.
Vagy jóllakottan macska-mód dorombol
padlóra omlik - - - - - - - csúszva elterül
Kiröppen nyikorgó
szekrényajtó-résen
kopogva jön a lépcső fokán
s ha csendre vágyom
csak sündörög köröttem
vagy ostobán
a konyhában császkál
csörög, csörömpöl sok tányér között.
Ha csepp a csend
már csengve-bongva szól
zsong, zsibong, elbájolóan
Vihog vidáman, paplant fejére húzva
és etyeg-hetyeg dühömre válaszul.
Ha térdre esve kérem
huszadszor üvöltve
hát lassan álmodozva... elővánszorog
Fejemhez koccan, csettint a nyelve
suhan, süvít, sistereg a kedve
s ha kérdem rosszallóan:
hol csatangolt
sziszeg, visít, dohog csak egyre
vagy csacsog csellengve csak.

Víg égi hang, rég hallottalak
bizony már tavaly
hogy utoljára szólt
szívem zendítve meg
„mici-mici”
a vidám cinke-dal.

TÍZ ÉV MÚLVA

Tíz év múlva
már ritkább lesz hajam,
s a téllel vívok már nehéz csatákat.
Emléked az idő már mélybe űzi,
a felejtés mocsarába.

Ma még ezüst csillagok
ragyognak mindenek felett,
a régi napok.
De tíz év múlva
Téged keresve,
a fölé került
sok lom, kacat
és világmegváltó gondolat
alatt
feltúrva, széthányva mind
meglelem?
Mikor egy régi reggelen
a kocsiban mellém ülve
felém fordítottad
szemed sugárzó örömét.

VÉG

Kenyerem javát már megettem
most csak a héját rágom.
Régen fellegekben repültem
most gubbasztok száraz ágon.
Régen drága szivart szívtam
most csikket szedek…
Régen gyönyörű verseket írtam
most ilyet.

A TENGER

Mondd, láttad már a tengert?
Úsztál-e sodródva az árban,
a ringató hullámok
szédült mámorában?
Vagy lebukva a mélybe,
ha erős uszonyod nagyot csapott,
a villanó halrajok
cikázó özönét láttad-e?
S ha az éj csábítón
a felszínre hozott,
megbámultad-e
ezer szikrázó gyöngy-csillagát?
És érezted-e ott
a szabadság végtelen mámorát?
Mondd, úsztál háborgó vizekben
s láttad-e,
ha távoli, tűnő vitorla lebben?
S ha társad füttye szólt,
vagy hívtad őt és válaszolt,
érezted-e az örömet
ha a víz feléje sodort?
Mondd, gondoltad-e,
mikor a messzeségben
az ég és a tenger
eggyé vált, mint óriás buborék,
s ott középen
lebegve egyedül, hogy
e határtalan kék csak tiéd?
Vagy érezted a magányt
félve tán, a tenger egyszer
a sötét mélybe ránt?
Ugye ismered
a bizsergető örömet,
mikor kíváncsi erőd
távoli, idegen vizekre vitt?

S ha igen,
mondd, miért vagy itt?

AZ ÖREG

A MEGBARNULT, SZÚETTE ASZTALON egy fényes fekete bogár nézelődött. Hihetetlen hosszúságú csápjait lengetve próbált tájékozódni. Mikor körbeforgatva fejét sikerült felderítenie egy darabot, óvatosan továbblépett. Szemei fénylő, kis fekete csillagokként ragyogtak. Élő csillagként, hiszen látott, figyelt, érzett velük. Csápja most megakadt egy megszáradt kenyérmorzsán. Tovább keresgélt. Néhány csepp bor fénylett az asztalon.

Valaki mozdulatlan csendben figyelte.

Egy öreg, rozzant támlás széken hátradőlve, rezzenetlen némaságban.

Róma valamelyik sötét sikátorának egy földszinti, inkább odúnak nevezhető kis zugában történt mindez.

A szemek figyelték a fekete bogarat. Még mindig mélysötét szemek, de már eltűnt belőlük az ifjúkori ragyogás. Mikor még szenvedélyesen hitt a munkájában, amire elhivatottságot érzett, és amiért végül egész életét is áldozta.

Neki most ez a legfontosabb. Talál-e élelmet, folyadékot? Más célja nem lehet, hogy még rövid ideig életben maradhasson.

Ezt gondolhatta a már nehezen látó szemek tulajdonosa, és lassan csodálni kezdte ezt a parányi, és apró méreteiben is tökéletes bogarat. Hitt benne, hogy törékeny kis lénye úrrá lesz a megpróbáltatásokon.

Neki már elég régen nem sok köze van ahhoz, amire az életét feltette. Valóban az életét, hiszen több mint harminc éve megfosztották emberi jogaitól. Megfosztották emberi kapcsolataitól. Csak a beavatottak körére számíthatott. Megfosztották attól, amit életében csinálni szeretett. Hiszen már nem taníthatott. Nem csavaroghatott ismeretlen emberek között. Idegenként, hogy egyszer csak maga köré gyűjtse őket, és meséljen nekik az örök természetről, őseikről, sokszor legyőzött, megalázott népükről, és csodás történetekkel ámítsa el őket. Nem gyógyíthatta bajukat, nem egyengethette sorsukat tanácsaival. Nem kereshette tovább az igazságot. Hiszen maga is igaztalan lett. A sorsa szerencsétlen fordulatot vett. Egyetlen hibájáért. Egyetlen ostoba, és igazán fölösleges hibájáért. Hisz népének természetét meg nem másíthatta.

Száműzték, valahova nagyon messze, ismeretlen helyre az emberektől.

Az igazságot jól ismerte.

Tudta, fel kell áldozni érette önmagát.

*

Kopogtattak az ajtón.

Az öreg zsidó nehézkesen állt fel az asztaltól.

Gyertyát kell gyújtania. Kezeit alig tudta mozgatni. Tulajdonképpen mindkét keze béna volt. Aztán mégis fellobbantotta a gyertyát. Kevés fény világította be a szobát.

Az este lassan belopakodott a szűk kis sikátorok közé. Az utcákon még hosszú, sejtelmes árnyak borultak a kövezetre, a magas épületek tetején az arany díszek büszkén, vöröses fényben ragyogtak.

A kopogtatás megismétlődött.

Odacsoszogott, hogy kinyissa az ajtót.

Három, arcát is eltakaró férfi lépett be.

– Miért nem igyekeztél? Tudod, milyen veszélyes az utcán, sötétedés előtt. A püspök úr is velünk jött. Segítened kell átöltöznie.

Az öreg meghajolt a püspök előtt. Az végigmérte. Itt még nem járt, de hallotta, ki a házigazda.

– Igaz, hogy te zsidó vagy? – kérdezte az öreget.

– Hát – motyogott az öreg –, ahogy vesszük.

Már régóta nem tartotta be a zsidó vallási szokásokat. Lehet, újra kéne. Talán felvehetné megint a hitet, és élhetne úgy, mint valamikor régen tette. Talán mégis igaz. De ebben nem hihetett. Egész életével ezt tagadta meg.

– Mondják, a rokonaid külföldre mentek. Téged meg itt felejtettek. Ezért élsz még mindig itt a kazamata fölött. Nem baj, hogy zsidó vagy, segíthetsz átöltözni.

Újra hajlongott. Nem akarta elveszíteni a püspök jóindulatát. Akár el is zavarhatná innen. A sarokban lévő ládához igyekezett, hogy a ruhákat elővegye. Nehezen boldogult béna kezével, de végül is odavitte a cifra öltözéket a püspökhöz.

Közben újabb alakok érkeztek, és egy hátsó ajtón, mely egy lefelé haladó lépcsőbe nyílott, eltűntek.

– Tudod, ünnep van ma. Urunk, Jézus Krisztus ma harmincöt éve szállt fel a Mennyekbe. De te ezt úgysem értheted. Térdelj le, azért megáldalak.

Nagy kínnal letérdepelt. A püspök a fejére tette kezét, és halkan mormolt valamit.

Az öreg felnézett a főpapra. Annak nyakában nagy kereszt lógott. Rajta egy fiatal mezítelen férfi, megfeszítve. Az öreg becsukta vaksi szemeit. Nem akarta látni.

A társaság elsőként érkezett tagjai most az ajtóhoz kísérték a főpapot, és eltűntek a lépcsőlejáróban.

Egyikük még visszaszólt:

– Aztán tartsd a szád, ha jönne valaki!

A Nap lassan eltűnt a láthatáron, a sikátort a komor sötétség óvón ölelte körül.

*

Az öreg visszakuporodott a székbe. Az asztallap már üres volt. A kenyér és a borcsepp, úgy tűnik, jó helyre került.

Az ő élete is már lehanyatlóban van. Ha eltűnik, vele együtt az igazság egy darabja is talán örökre elvész. Arra sincsen már szükség.

Pedig még itt van, ha kérdeznék, talán megmondhatná. Hiszen ő is benne van ebben a nagy hazugságban. Ebben az irdatlan szemfényvesztésben. Amit a többiek érdekében csináltak. Honnan tudhatták volna ők, mi lesz belőle. Hiszen csak néhány esendő ember próbált segíteni több ezer társán. De a következményeket nem érthették meg.

Ki tudja, mi lesz később?

Talán szétszóródnak, mindnyájan áldozatokká válnak, talán minden kiderül. De az is lehet, hogy mindaz, mit elterveztek, sokáig fennmarad. Hiszen az emberek nem csak gonoszak. Mérhetetlenül buták is, és hiszékenyek. Kell valaki, aki fölöttük áll, akire felnézhetnek, akitől segítséget várhatnak. Aki helyettük gondolkodik, helyettük dönt fontos dolgokban, és döntéseit ők zokszó nélkül elfogadják. Igen, az embereket könnyű kihasználni. Bizonyosan lesznek, akik betartják a parancsokat, és társaik szentként tisztelik őket. Talán bomlott eszű, hallucináló nők szavainak hitelt adva, oltárra emelik az esztelenséget. És hazugságaikat megtagadó társaikat halálba űzik. Hogy aztán bocsánatot kérjenek.

A hagyomány, a megszokott és ezerszer hallott küzdelme az újjal, a szokatlannal. Igen, ő is ezt akarta. Valami újat mondani, valami szép, emberi dolgot kimondani ebben a gyűlölködő, pénz- és hataloméhes világban.

A régi görögök értelmes, szép dolgokat mondtak, de megfelejtkeztek a szegény, kiszolgáltatott emberekről. Elméletet hoztak. Kevesek kincsét. De a sokaságnak más kellett. És főleg az, hogy el is higgyék. Igen, hogy igaznak gondolják, és higgyenek benne. Ezért kellett őt száműzni. Irdatlan messzeségbe, hihetetlen messzeségbe, hogy higgyék, amit mondott.

Aztán a tömegek elporlasztják a lényeget, marad a hagyomány, naponta

LARI

elkoptatott, korszerűtlen hagyomány. A nagy hazugság hagyománya. És lesze valaki, aki ki meri mondani, hogy mindez csak az ostobáknak szól, hogy mindez igaztalan, és csak azért van, hogy mind többen keressék a szép és igaz emberi életet.

Ki fogja mindezt elhinni?

Mert olyanok állnak melléjük, akik átlátnak a hazugságon, de ezt nem az igazság keresésére fordítják. Hisz a hazugság csak újabb hazugságot szülhet.

Önös érdekük szolgájává teszik az elrejtett igazat.

*

Alig telt el egy óra, és a lent lévők visszatértek. Furcsa tömjénszag keringett körülöttük. Az öreg segített átöltözni. Mikor távoztak, a főpap visszaszólt.

– Szolgáld az Urat, és üdvözülni fogsz. És szolgáld az Egyházadat – tette hozzá.

*

Most útjára kellett indítania azt, ami nélküle nem létezhetne. És amiben ő már nem lehet újra főszereplő.

Ő már Róma egyik temetőjében fog porladni. Talán évszázadok múlva csontjain taposnak. Talán templomot emelnek ott vagy cirkuszt, amfiteátrumot, sportpályát. Nevetni, küzdeni, imádkozni, vagy éppen gyilkolni fognak csontjai felett.

Őt már régen elfelejtve.

Az öreg elérzékenyülve törölte meg szemét. Aztán büszkén nézett a lejárati ajtóra. Hiszen ő volt a király valamikor. Népének királya. Igen, erre tisztán emlékezett. Mikor élete legszörnyűbb, de mégis legemlékezetesebb óráiban, mikor azt gondolta, mindenki megtagadta, mindenki elhagyta, mikor felesége zokogva ölelte át… ott a többiek fölé emelve… igen, akkor a feje fölé ezt volt kiírva:

IESUS NASARENUS REX IUDEORUM

TÉL

Jégbe fagyott kóró imbolyog
fagy-fogta vaskapocs
tartja most.

Véres tövise vicsorog
dér-marta ág ezer fogát
mereszti rá,
tépi, szaggatja a szél.
Szilaj táncát járja a tél.

Ropja ropogva,
csikorogva.
Talpa alatt szakad, reped
a hórengeteg.
A mennyei bálban halálra váltan
járja vele a táj.
Süvít a karja,
lecsap röhögve
a remegő rögre.
Dühödten veri az út sarát.

S ha senki se látja
nevetve rázza hó-haját.

ÜDVÖZLÉGY MÁRIA

Üdvözlégy Mária
Betlehemi Anya
Kis Jézushoz jöttünk
Csillag volt vezetőnk
Mutasd meg
mutasd meg
Isten Fiát nékünk
Hódolatunk hoztuk
Imádatunk hoztuk
és egy kicsi bárányt
hogy örüljön néki
hogy nevessen reánk.
Mutasd meg
minékünk
Egyszülött Fiadat
mutasd meg Mária
pici Jézusodat.

Mit kértek, mit kértek
Jó pásztorok tőlem
hisz nektek Jézuskát
meg nem mutathatom
Könnyező szememmel
őt én nem láthatom
csak az üres jászlat
csak azt mutathatom.

Hova lett, hova lett
Jézuska, Szent Fiad
Betlehemi Anya
miért üres a jászol
miért üres a jászol
Szent Fiad Jézuska
hova lett, hova lett?
Hiába ha jöttünk
Csillag ha vezetett
kicsi bárányt hoztunk
szeretetünk hoztuk
Hova lett, hova lett
Szent Fiad, Mária.

Ne kérdezd, ne kérdezd
Mezők jó pásztora
hova lett, hova lett
két kezem jászolban
mért nem ringathatja
könnyező két szemem
mért nem csodálhatja,
Ne kérdezd
hova lett,
mert meg sem született,
Életem vigasza
lelkem szeme-fénye
Reményem csillaga
bánatom űzője
örömöm hozója.

Istenem,
Istenem,
mert meg sem született
meg nem születhetett
szerelmetes Fiam

picike Jézuska,
Ne kérdezd tőlem
mért nem ölelhetem
mért nem csókolhatom
két kicsinyke kezét
mért nem simogatom
jászolba fektetve
miért nem ringatom
sóvárgó keblemen
mért nem szoptathatom
Legelők pásztora
Józsefet se kérdezd
Őt soha ne kérdezd
miért nem láthatja
aranyló kis kezét
mért nem csókolhatja
ne
kérdezzed
soha.
fénylő két szép szemét
mért nem csodálhatja
picike szép testét
mért nem ölelheti
Istennek Szent Fiát
mért nem szeretheti
sugárzó szép arcát
mért nem becézheti
mosolya ezüstjét
arany nevetését
miért nem láthatja
miért nem hallhatja.

Ne sírjál Mária
Betlehemi Anya
meglátod, lehet még
lesz neked gyermeked.
Kicsi lesz a teste
arany lesz a haja
két picinyke karja
két picinyke lába
fénylő szembogara
arany nevetése
sugárzó mosolya
meglátod Mária
Boldogságos Anya
lesz neked gyermeked.
Jászolba fekteted
bölcsőben ringatod
Öleled, csókolod
féltve takargatod
két kebled táplálja
két szemed csodálja
születő magzatod.

Köszönöm pásztorok
szavatok vigaszát
úgy legyen, úgy legyen
ahogy ti mondjátok
szép picinyke szája
aranyló szép haja
sugárzó mosolya
fénylő kicsi arca
lesz neki
lesz neki.
Szeretem, szoptatom
ölelem, becézem
ringatom, csókolom.
Lehet még
lesz nekem
újszülött magzatom.

De nem lehet soha
De nem lehet soha
mert meg sem született
meg nem születhetett
enyém már nem lehet
nem lesz enyém soha
picike Jézuska
picike Jézuska
picike Jézuska.

Istennek szent Fia.

NEM IGAZ

Már újra vívom vad csatám
erdei manók hadával
s tündérek szárnyaló szoknyáira
színes szavakból szövök
fodros szalagot,
s a rengeteg mélyén
az ősz rőtvörös ága között
hulló levél
ha megakad
a leomló párafüggönyön
hát elkapom.
Hűs erdei patakba dobva.
A csobogó víz vidám démona
cserébe hátára kapja
kedvem keresve viszi feléd
ki régi tavaszon vártál valamikor
Eljut-e hozzád?
már nem érdekel.

Hogy korhadó ágon ülve?
– ugyan,
hisz vihar után
ha szivárvány feszül az égre
mint szikrázó gyémánt a fény
és álmom
ezernyi szín szavát kiáltja át
felém
és mind-mind már enyém
tudom.

De semmibe tűnt vágyaim
néma szigetén
még szomjazom
vakon, tapogatva előre
holt szemek
tört fénye ropog-recseg
lábam alatt.

Taposom tiprom
és megátalkodott
konok démonok
során jutva át
keresem a csodát
a szépet
mit senki se lát.

Mert hiszem:
ha az agyag sárga harmatában
fürdetem kezem, hogy
lágyan és puhán
az árny
formálva önmagát, életre kel.
a szín a fény
a sík a tér
egekig ér!
de szétmállón
a vályogból szőtt szavak
rámomlanak
Mint óborok szédítő mámora
úgy zúg dübörög a vér
elhamvadón semmit sem ér.

Felettem
lángoló démonok
haja lobog a tűzesőben
égő parázson
vadul dobogva
lábuk szikrát vet a fekete égen
bíborkék vágyban
izző szemük
táncol a lángban.
Sistergő örvényben
tűz-tajték tépi-öleli testem
közéjük állva
táncukat járva
lobogva égek
élek!
A fekete démon ha ágyamra ül
csak bámul értelmetlenül.
mereszti vaksi két szemét
hogy mit nem ért
hogy mit nem ért?

De miket is írok?
hiszen csak megköszönni akartam
hogy néha örültél nekem.

KOCSMAI ÉNEK

Töltöd-e még a kocsmai bűzben a fröccsöt
vén kulacsodba
s lábaid víg takarója alól
kilóg-e ma is az álom?
Döng-e a kocsma padlaja ott
hol mulató legények sarka alatt is
dobban a deszka
és széttaposott szú-szava feleli rá
– azanyád!

Pattog a tárogató
hangja a légben
cuppan a jószagú butykos
Pillog a lányok
suppanó keble a blúzba feszülve
Fröccsen a bor
az asztali kendőn
s lassan az alkonyi búban
szájukra tódul ősi daluk szava immár

Temetőbe nem jó
hanyattfekve menni

Ennyi a szó csak
Könny lepi már el
a mulató legények
bamba szemét
Talpra magyar
Ideje haza juss már
Kel fel a Nap tüzes kereke is a sárból
víg tehened szava vár ott
hol bőgve visít a malacok hada a rónán
és karcsún libben eléd
asszonyod hangja
ha búgón
nyakadba kapva sodor a fája tova.

NEKEM IS VOLT

(katasztstrófa)

Nekem is volt
ezüstbölcsőm
aranybölcsőm
Nekem is volt
ezüstbabám
aranybabám
Nekem is volt
ezüstfiam
aranylányom
ezüstálmom
aranyálmom
Nekem is volt
ezüstréten
aranyerdőm
ezüstágon
aranyfészkem
Nekem is volt
ezüstkertben
aranyházam
De régen volt
minden elmúlt
Mi van nekem?
ezüst hajam
aranyerem.

HÚSZ ÉV MÚLVA

Húsz év múlva
már
nem írok
verseket
kezem

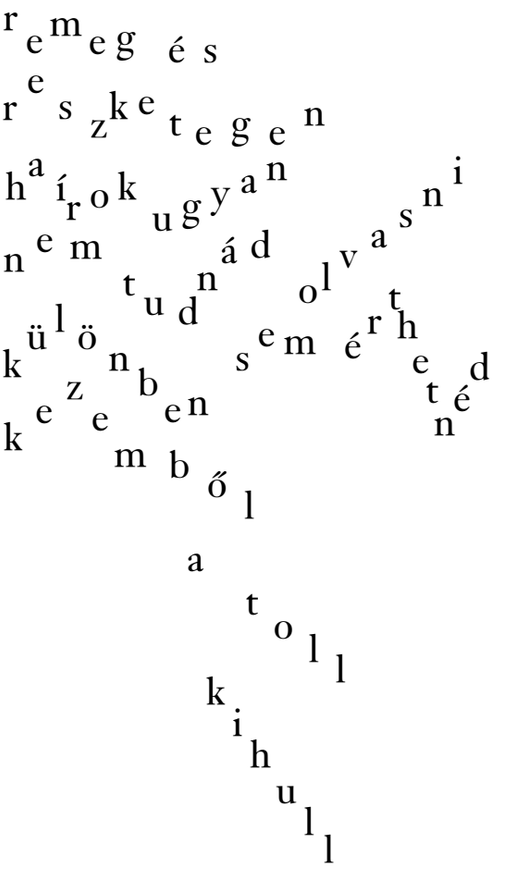

mint mint

a fene se tudja mi ...

ODA EGY MŰEMLÉK KAPUALJHOZ

Bent álltam a kapualjban
és ki kellett menjek nagyon.

Hát… restellem kedves kapualj
s ne vedd ezt tőlem zokon…

Aztán kilépve visszanéztem,
ketten voltak a sötétben;
egyik a mű, másik az emlékem.
De vigyázz.
nem a te dolgod az ítélkezés,
az: az elmúlt századok munkája
volt,
„ez a mi munkánk; és nem is
kevés.”

[A CÍM]

A
cim
ahova
cimezve
elküldtem
szeretettel
nagyrabecsült
de picikére nőt
Várnagy Karolina
Copi-Generalissimus
Székesfehérvár Főutca
kérem fogadja ezt a kis
irásom, mint utolsónak el
küldött kóziratomat. Ha meg
nyeri tetszését, a jövőben is
olvashatja kedve szerint müveim
különböző irodalmi folyóiratokban
maradtam: könnyes üdvözlettel az ön
alázatos hive: Hargitai ZseniZsigmond
Székesfehérvár. 1998. januárius havában
cimem: Székesfehérvár Arany János u.három
tel: három-negyvenkilenc-nyolc-harminchárom

Hargitai

LEPKE

(legbutább versem, de a vége szép)

Tarkaréten
lepkétfogni
indulgattunk
temegén (is)
Lepkeháló akezünkben
markomatmár
dörzsölgetem:
lepkefogunk
jajdejólesz
jajdejólesz
jajdejólesz
(eztmármondtam)
De hisz itt van!
Tarkalepkejajdeszépvagy!
Noszarajta
iramodjunk
nadetüsténtlóhalálban
Szaporázva
sietősen szedd a lábad
fogd a hálót
csak utánam!
csak utánam!
jobbralibben térül fordul balralibben
ittfelbukkan otteltűnik
itt van
mégsem
ágraszállmost

fűbereppen rajta

rajta

fordulj

perdülj

vissza

vissza

vissza

vissza

vissza

itt van!

csa pong óan csa pon góan

itt van!

csa pon góan

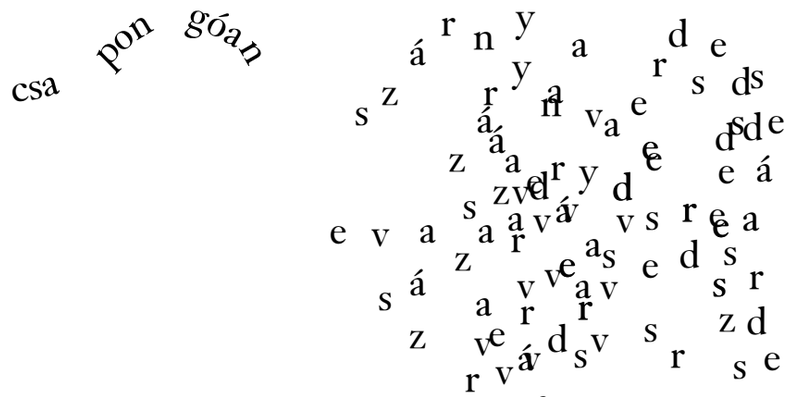

lassan

l a s s a n

l a s s a n

l a s s a n

ó v a t o s a n

lassan kússzál

fűbe csússzál

oda másszál

csak közelebb

mégközelebb

egészközel

mégegykicsit

namégegyki

csithalehet

mostvigyázva
fogdahálót
emeldcsakmeg
itt van látom
és most
és most
csapd le

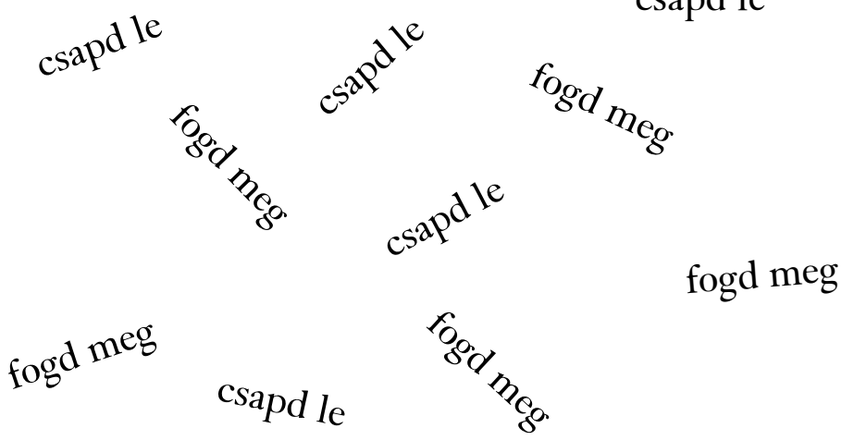

na ez elszállt!
na ez elszállt!
bizony elszállt…

Búskomoran
búslakodva
bandukoltunk csúf
kudarcunk
elfeledni…
tápászkodva
megindulva ván szo rog tunk
lé-pe-gettünk bot la do zva ré nfe re gve
leg
ban-du-kol-va
őgye ve ő ö g
l r ö t ü n k

Járdogáltunk
bak tat gatt unk b o t o r k á l t u n k
andalogtunk
és
már nevetsz
már mosolyogsz
lepkevadász
balszerencsénk
elfeledtük.
Tarka lepkét
ügyetlenül
ha megfogni
nemis
tudtuk
séta közben
andalogva
egymás kezét
csak megfogtuk!

LÁSZLÓ VITÉZ

(Ősi magyar rege)

Sziklavára mély sötétén,
Ősi vára rejtett mélyén,
Ős oromban, ős toronyban
László vitéz ül magában,
Patyolatszín kék gatyában.

Körülötte meg a lányok,
egyik se szebb, mint a másik,
egyik dagad, másik keszeg,
a harmadik nem is látszik.

Nos, leányok,
    Nagy itt a baj!
Nem baj, ha nagy
    – szól az egyik.
– És mekkora?
    – kérd a másik.
Az a fontos
csak, hogy
legyen, és
engemet
észrevegyen.
    – mondta amaz,
    ki nem látszik.
– Ejnye lányok,
    csöndbe lesztek,
    azt a szűzlányfütyülőjét!
Láthatjátok,
Ősz bajuszom földre kornyad,
Földre bajszul, ősze kornylás,
Földre őszül bajszom kornya.

Őszre kornylik földem bajsza,
Bajszul őszöm kornya földül,
Kornyom földje őszre bajszul,
Kornyadt földem bajsza őszül.
Föld kornyadás őszre bajszom,
Föld bajuszlás kornya őszre.
Ősz kornyadás földre bajszlik,
Korny őszülés bajusz földre…
– vagy mit is akartam mondani…

Egy a lényeg: Itt az Ellen!
Ellen állni én már nem tud.
Ősz bajuszom *(lásd még fentebb!)*
Vár fokára
    fel nem áll már,
Ellenállva
    ellenségnek rohamára.

Az ősz vitéz
    gatyaszárban,
nem is abban,
no de mindegy,
szóval ott áll,
egymagában.

És a várnép
mögé sorzik.
        Ne féljetek!
Ősi erőm visszatér még.
Phallosom* markomba fogva,
ellenségre rájarontva,

*Helyesen: Pallos

győzelmünkhöz
    nem fér kétség!

Pallosomnak
    szava
        Zengő,
és úgy lobog,
    mint
        egy
        zászló!
(ejnye, László, tán zsebkendő.)

De az Ellen kaput törve
ront a várba
várudvarát már ellepte.
Bástyák mögé
falak közé
menekülnek
    mindahányan.
Törve, dőlve, zúgva, bőgve,
Égre nézve
    bősz haraggal
László vitéz,
    pallosával a kezében
emígy szóla:
Uram Isten
    arra kérünk,
hős csatánkban
    a gaz ellen
legyél velünk!

(DEUS EX MACHINA)
Felhők gyűlnek, tornyosulva,
Villám fénylik!
és meghallják
    az Úr hangját:
    Ne féljetek!
Hős vitézek,
csak mondjátok:
    miben segíthetek?

Uram Isten
ha te velünk,
    ki ellenünk?
S kirohannak bősz erővel
kaszabolják
    már az Ellent.
Jaj, de nézzed!
    Mily borzalom!
Egy orv gyilok
László vitézt
    leteríti.

Nagy Pallosa lehanyatlik.
Eldőlt a Hős!
és a csata.
    ámde mégsem!
a három lány előugrik
látva őket
mind az ellen
    fogja mindjárt
    gyors futásra
    menekvésre
    iszkolásra.
Mert ily szörnyűt
még nem láttak,
    elpucoltak,
    meghátráltak.

Döngve, bongva
    nyögve, kongva,
harang szól a várudvaron

László vitézt most temetik,
ott fekszik a ravatalon.
Siratja a hadi népe.
Ottan fekszik
gyolcs gatyába,
Pallosával a kezében.
Mécsvilágok
gyertyafények,
világoló
környültében.
És a lányok
odalépnek
rátesznek
egy szál virágot.
A Várnagy is rájateszi
hadi népe koszorúját.
Ráteszik az ősi zászlót,
fekete halotti leplet.

Rátesznek még
három dunyhát,
három párnát,
nyolc lepedőt,
egy zongorát,
kilenc vánkost.
Ráteszik még
öreg lovát,
hű kutyáját,
hű cselédit.
Rátesznek még
három falut,
két vármegyét,
Dunát, Tiszát,
Drávát, Szávát,
tetejére: szülőházát.

És így aztán, jól meghalva,
kivasalva, lepréselve
teszik be az ősi földbe.
Körbeállják,
úgy siratják.
És ott sírnak,
ott zokognak
– de a lányok csak vihognak.
– Ejnye, lányok,
mit nevettek?
ti talán most
nem temettek?
mért nem sírtok…

De a lányok elszaladnak,
ajtót nyitnak
kaput tárnak.
Uram Isten!
Ott mit látnak!
László vitéz áll ott épen!
Nagy Pallosa a kezében!
A bajusza égnek mered,
s az emberek
nézik őt csak
ámulattal.
Ez… hogy lehet,
ilyen csodát!
De a lányok
csak kacagnak,
mivel hogy ők,
félve holtát,
csata előtt,
idejében
lemásolták!

RITA

(Komolytalan vallomás a mai napon)

Arcán örök mosoly,
Jónapot:
miben segíthetek.
szabványszöveg, lehet
(ezt kell mondani)
Munkát hozok:
– elgondolkodik.
– megoldom
ne féljen
Kérek egy
piros lapot,
és
letesz elém egy kéket.
de rámnevet,
(mint ma az augusztusi ég)
és piros lesz
a kék!
Ha viccet mondok
csak nevet
(nem mindig érti meg)
de nevetnek
a többiek.
Néha
a sarokba gyűlnek pletykákra,
és a semminek örülnek.
Sürög forog,
ha szól
a Juventus rádióból
a zeNE!!!
Ringó csípője
mozdul néha
és (hamisan)
hozzá énekel.

Ha dicséri magát
hát felnagyít
(láttam már olyat)
De önmaga
csak egy lehet
nem másolat.
De nemcsak Ő
hárman vannak,
Róluk
(most délben, szegény
költőnek ebéd helyett)
egy hasonlat.
a „kicsi” csak előétel
Míg Ő forró ropogó
párizsi szelet
és az új
lány a köret
(és a savanyú).
Köztudott (régi poén),
a Fénymásolóüban
másolók
között
Ő a Fény.
ami persze
ostobaság
rossz vicc
semmi más
mert nemcsak
itt,
de mindenütt
maga a
Ragyogás!

TOVÁBB

Már újra vívom vad csatám
erdei manók hadával.
Tündérek szárnyaló szoknyáira
színes szavakból szövök
fodros szalagot.
S a rengeteg mélyén
az ősz rőtvörös ága közt
hulló levél
ha megakad a leomló párafüggönyön,
hát elkapom
hűs erdei patakba dobva.
A csobogó víz
vidám kis démona
cserébe hátára kapja,
s kedved keresve viszi feléd,
ki régi tavaszon vártál valamikor.

Eljut-e hozzád?

De gyémánt ostora a Napnak,
Gyöngysora pergő szavaknak,
Vijjogó húrja a Hangnak
Égre feszíti képét
Önmagamnak.
Szivárvány árnyát szomjazza a Fény,
semmiből terem,
úgy áll elém.
Poshadó érzelem semmibe múlva el,

Már nem érdekel.

EZERKILENCSZÁZ-
KILENCVENNYOLC

Dús lombját
kiterjeszti a múlt
egymásba fonva
tornyosul körém
s fölém borul
zöld kupola-lombja
örökzöld levelek
örökre már az ágon
változtathatatlanul
sokasodva

A jövő apró levél
tenyerembe fér

MIRCSI

Késsel karcolt kereszt
sovány hátadon,

karod
jégverte kalász,
öledbe hullnak
ezüst cseppjei
tenyerednek,
kiserkent magok
életre kelve

elhervadón.

Botladozol
a késő nyári fényben,
tágra nyílt szemed
félve néz
a lehulló napra,
az álom el nem ér

a hajnal vezet
messzi utakra.

UTÓSZÓ

Szeretted
szeretett
Ölelted
átölelt
Kezedet
kezébe
Szívedet
szívébe
Ha kértél
adott
Ha kért
elhagyod
Szavát
nem érted
Hűségét
elcseréled
Véred
visszavár

Otthon találjon
a Halál

ÉLETRAJZ, VAGY NÉHÁNY SZÓ MAGAMRÓL

1942-ben születtem.

Most fel kéne soroljam művészeti iskoláim, csoportos és egyéni kiállításaim, valamint kitüntetéseim. Mivel ezekből csak néhány egyéni kiállítással rendelkezem, ezt mellőzöm.

Életem folyamán eddig a következő műfajokban dolgoztam (időrendben felsorolva): karikatúra, reklám- és képgrafika, festészet (figurális, táj- és nonfiguratív), szobrászat, zene, irodalom, szoborkép, fotó- és számítógépes képek.

*

Huszonhárom éves korom óta foglalkozom hivatásszerűen művészettel. Mivel „főiskolát" nem végeztem, és a leggyorsabban szerettem volna valamit mondani másoknak, karikaturistaként kezdtem, de az 1968-as Műcsarnoki kiállítás után be kellett látni, az idő nem alkalmas komoly rajzok készítésére. A mai kor aztán abszolút nem! Néhány évig reklám- és képgrafikát csináltam, majd megpróbálkoztam a festéssel. Meg kell mondjam, sikerrel. Behívattak a [Művészeti] Alapba és közölték, hogy most éjjel-nappal csak fessek. Természetesen azonnal abbahagytam, és olyan képeket kezdtem festeni, amiket néhány hónapja nevetségesnek találtam. (Megszületett a harmadik baba.) Mivel kellett a pénz, alapítottam egy galériát, és saját, valamint ügynökök segítségével sikerült kb. háromezer képem eladnom. [Az olajfestményekből] Kb. harmincötöt komolyan is gondoltam.

Sajnos (?) a rendszerváltozással ez a piac gyakorlatilag megszűnt. (Iskolák, óvodák stb., részletfizetés.) Néhány évi kínlódás után be kellett lássam: a képeladás már nem fog menni. Ha már pénz nem volt, csinálhattam azt, amit komolyan is gondoltam. Majdnem! Ugyanis egész életemben a munkáimból éltem, és a közönség ízlését nem tudtam teljesen figyelmen kívül hagyni. Már amennyiben ízlésről beszélhetünk az esetek túlnyomó többségében.

Újabb és újabb anyagi csődök után eladtam a házam. Úgy gondoltam, a pénzből majd magvalósítom a céljaim. (Micsoda naivitás!) Vásároltam számítógépet, nyomtatókat és „időt" (aminek sajnos a legvégén járok), és elkezdtem a munkát.

A számítógép megjelenése a legjobbkor ért. Ekkor már évek óta szoborképekkel is foglalkoztam. Lényegük, hogy többnyire két – szobraimról készült – fotót átvilágítva fényképeztem le. Ezek sok érdekes megoldást

kínáltak, de be kellett lássam, hogy csak portrékra alkalmasak. Fehérváron az Éden kávéházban most is látható néhány szép kép.

A számítógép aztán már más lehetőségeket kínált. Nemcsak a szobraim, hanem festményeim és élő alakokról készült fotóim is megjelenhettek, méghozzá úgy, hogy lehetőség volt korrigálásra.

Néhány képet összerakni vagy szűrővel átalakítani még nem művészet. Hogy valóban azzá is váljék, ez már jóval nehezebb.

Vigyázni kell, hogy mi uraljuk a számítógépet, és ne a beprogramozott lehetőségek határozzák meg a képet. Tudni kell mindent, de a célnak alávetve. Akkor nem csak egy szűrőkkel „összekutyult valamink" lesz. (Mint a művészetben mindig, itt is fontos a néző szerepe.) Ezért nagyon lényeges, kiknek szánunk egy képet. Akkor nagyobb a lehetősége, hogy alkotó és néző „találkozik". A számítógép óriási lehetőségeket hozott, de ezt ki is kéne használni!

Tudatlanul ecsettel, ceruzával a kezünkben értetlenül néztük, aztán rájöttünk lassan, hogy a művészi munkában legfontosabb a készülő kép megítélése. Természetesen az ember tudja, hogy egy ecsetvonást, egy sraffozást hogyan kell csináljon a kép érdekében. De utána megnézi, jó lett-e, és folytatható-e a munka. Állandóan korrigálunk, és mikor a kép elkészül… már nem tehetünk semmit.

Amit a néző lát, azt a művész csak az utolsó pillanatban látta!

Közben mindig a kitűzött cél lebeg előttünk, és teljesen mindegy, hogy ecset vagy „egér" van a kezünkben.

Félő, hogy a nagyközönség csak sokára érti meg, hogy ez is ugyanolyan alkotó munka, mint mondjuk a festés, és egy levilágított kép ugyancsak egyedi és kézzel készült munka!

Persze több példányban is készíthető, akár egy rézkarc. Az elkészült rézlemez megfelel a képernyőn megjelenő képnek (előbbi ugye tükörkép).

*

Közbevetőleg, az európai képzőművészet gyakorlatilag már kimerítette önmaga lehetőségeit. A most készült képek, szobrok már csak többnyire utánérzések. A festészet lesüllyedt a bútorképek szintjére, a szobrászat a politika kiszolgálója, vagy dekorativitás csupán. Egy újszülöttnek… ugye, és egyre több az „újszülött". (Magyarul: műveletlen ember.)

Kellett valami, ami új távlatokat nyithat. De ezt ugyanolyan alázattal kell felhasználni, mint a régebbi korok lehetőségeit. Az ősember kővésőjétől és

festékeitől hosszú út vezetett a számítógépig. De mindig az embertől függött, hogy mit alkotott.

Ma ömlesztve dől ránk az „amerikai” könnyed giccs. Ha csak ezt láthatják a fiatalok, és ezt utánozzák, nem lesz valami felemelő emberi érték az eredmény.

Vallással foglalkozó képeimben próbáltam én is valami mást megmutatni, mint a többnyire giccses kegyképek. Sajnos az eredmény az volt, hogy az egyház részéről meg se nézték ezeket. Pedig szükségük lett volna rá. Hol vagyunk a középkor képeitől és azokat átérző nézőtől (de ne merüljünk el a témában)!

Véleményem szerint a művészetben elsődleges a mondanivaló. A művész azért dolgozik, hogy a sok hazudozás, pénz- és hatalomvágy mellett valamit megmutasson az igazságból is. A „szép” csak egy felhasználható eszköz. A képnek nem szépnek, hanem igaznak kell lennie.

És erre minden lehetőséget fel kell használni!

*

Később megcsináltam a honlapom. Újfent beleesve a közönség csapdájába. Csak mikor kész voltam, szántam rá egy hetet a „Szoborképek” teremre, hogy csináljak valami olyat is, amit komolyan gondolok.

Alapelvem, hogy senki nem lehet(ne) szakbarbár a maga egy területén, ha valóban jó dolgokat akar csinálni. És én egyszer szeretnék. Időm most bőven van még erre, ha lesz!

Jelenleg a számítógépes munkát igyekszem komolyan venni. Bár semmi értelme. Ma a művészetben a „kis ötletek hosszú ideig csinálva…”, ez az érvényesülés receptje.

Számomra egészen más!

Ezt szeretném végigcsinálni, hátha egyszer eredménye is lesz.

Számítógépes képeimben felhasználom alapanyagként fotóim, festményeim, szobraim. Idegen anyagot nem.

Lehet, hogy néhány ember tényleg érti őket, a többiek nem érdekelnek.

Hargitai Zsigmond

JEGYZETEK

Hargitai Zsigmond (1942. augusztus 23. – 2004. március 14. k.) versei és prózai írásai az utóbbi kb. 8-10 év folyamán születtek, elsősorban Székesfehérvárott 1997/98 őszén-telén; majd később, inkább csak átdolgozások, Tatabányán és Pécsett. Az illusztrációk utóbbi helyen 2003–4-ben.

A verseknek többféle válogatását is megtaláltam. 1998 és 2001 között készült néhány személyre szabott kéziratos kötet, *Szép szeretőm – válogatás az első év írásaiból (1998, 2001); Válogatott versek és prózák (1999)* illetve 1998-ban egy szűk válogatás *Versek* címmel, mely utóbbi a Parasztbabámmal indul. A legújabb, már illusztrációkkal együtt, szinte kész kötettervként, 2003 tavaszától teléig készült. Bár a nekünk hátrahagyott vörös fadobozban talált összeállítást vettem alapul a versek és sorrendjük válogatásánál, többféle számítógépes fájlt és könyvtárat is találtam, ahol egyes versek kimaradtak, mások kisebb betoldásokkal szerepeltek. A többszöri, későbbi javításra utal az is, hogy a dobozban talált szövegek felett egy lap feküdt, rajta külön, a címtől eltérő tintával a „javított írások” felirat (az eredeti, még Székesfehérvárott, írógéppel

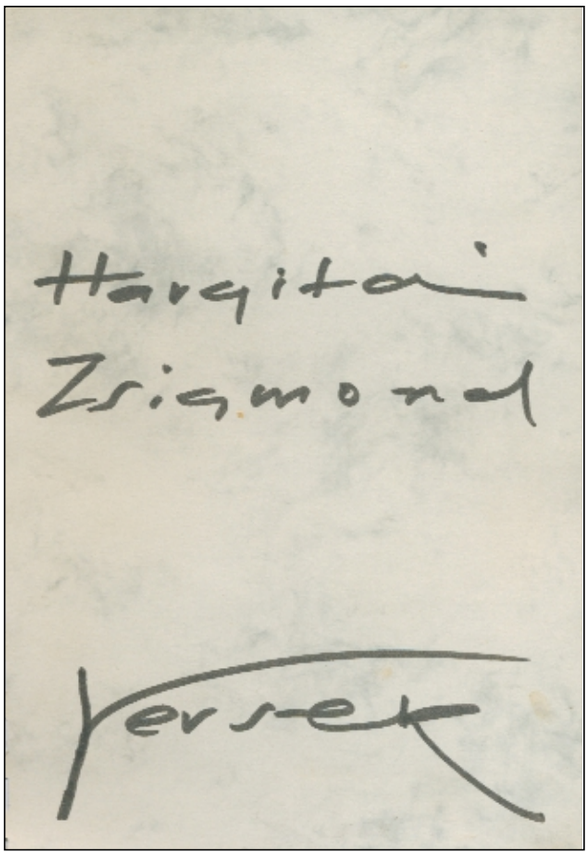

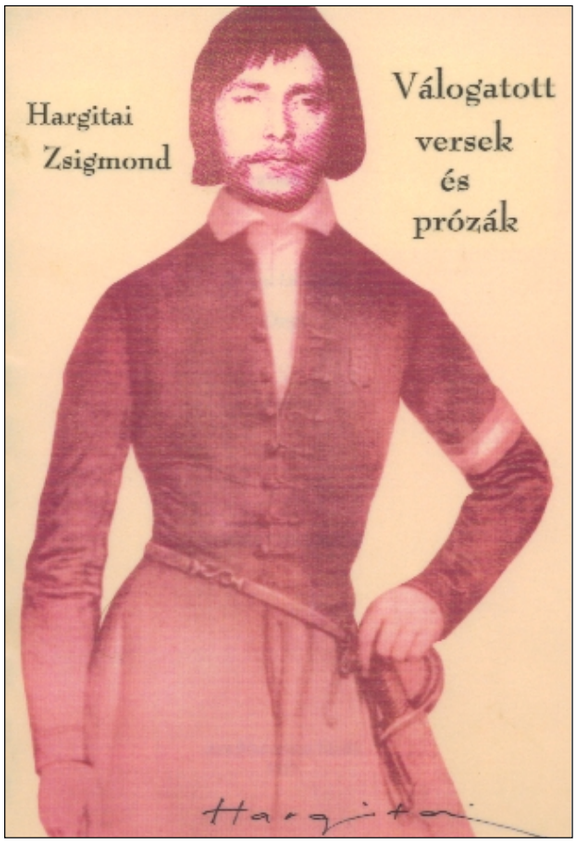

készült kéziratról itt nem beszélve). Ahol úgy láttam, hogy a számítógépben talált változat még újabb, ott a számítógépben talált szöveget vettem alapul. Azok a versek, melyek csak gépelt kéziratban léteztek, az utolsó, kiegészítő fejezetben *(Kéziratok)* szerepelnek. Ugyanide kerültek azok a személyre szóló versek is, melyeket a „címzetteknél" találtam meg kéziratban. A verseket legutoljára 2002 júliusában, majd 2004 januárjában módosította. Mindazokat a verseket, melyek nem szerepelnek a legutolsó, 2004 januárjában készített válogatásban (mely néhány prózai írást is tartalmaz), a tartalomjegyzékben csillaggal jelzem. A Jóisten c. fejezet és az utána következő prózai írások csak a papíron megtalált írások között szerepeltek; ami prózai írás viszont a régebbi számítógépes fájlok között is megvolt, azt beágyaztam a megfelelő fejezetbe, de a címmutatóban ezt is csillag jelzi. Kivétel Az öreg című, melyet viszont papíron nem találtam.

A következőkben az egyes versek születésének időpontjai és ajánlásai szerepelnek, a gépírásos, a minden lapon aláírt kézirat alapján. Ahol valamelyik íráshoz köthető megjegyzést találtam magánlevelekben, ott azt is szerepeltetem. Az ajánlások már az 1998-as válogatásban sem szerepeltek a versek mellett, később az időpontok sem, ezért kerültek ezek a jegyzetekbe.

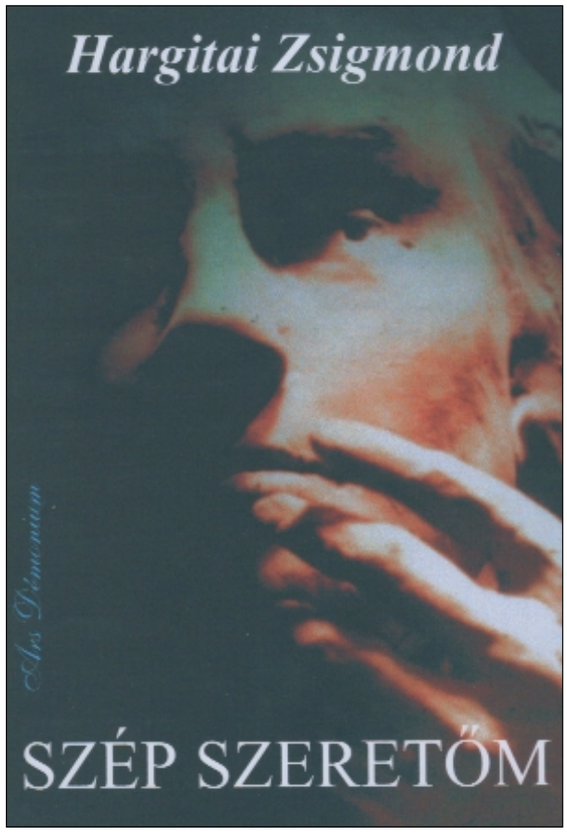

A kék madár „Tóth Andreának”. 1993. szept. 27. Ez a vers 4 évvel a többi előtt íródott. Hozzá 1994-ben külön szobor is készült. Kis kartonra nyomva a vers és a szobor fényképe 1995. ápr. 18-i dátummal, néhány példányban készült el.

László vitéz 1997-98 körül született e tréfás, balladaszerű vers, melynek egyetlen erereti példánya Bányai László birtokában van. A verset a székesfehérvári fénymásolószalon munkatársai ihlették, akárcsak a következőt.

Rita 1997–98 körül, dátumjelölés nélkül. Egyetlen fellelt példánya e versnek fénymásolatban maradt meg.

Nekem is volt 1997. augusztus „Ajánlom e versem Bányai Lászlónak. Dr. Hargitai Zsigmond – kezelőorvos” kézírásos ajánlással.

Tegnap volt 1997. augusztus 23.

Hatodik napon 1997. szeptember

A Dunán 1997. szeptember

Varázs 1997. szeptember

Nem kérdezem 1997. szeptember

Mese 1997. szeptember

Szemed 1997. szeptember 1. „T. A. emlékének”

Szép szeretőm 1997. október 8. Eredetileg szabadversként íródott, a szerző később dolgozta át prózává.

Fekete démon 1997. október „Vághy Beatrixnak” (később e versből részletek tűnnek fel a *Nem igaz* című Várnagy Karolinának ajánlott 1997. december 28-i dátumú versben, majd e kettőből ismét részletek jelennek meg a *Tovább* című, 1998. jan-okt.-i, ajánlás nélküli versben).

Karácsonyi ének 1997. december 26.

Csoda 1998. január

Tél 1998. január 6.

Az eső 1998. január „Tóth Andrea emlékének”

Parasztok 1998. január 10.

Kocsmai ének 1998. január 10. „skandálva kell olvasni”

Parasztbabám 1998. január 12-13. (Eredetileg *Parasztbaba* címen. Több, teljesen átírt változatban. „Szürrealisztikus, komoly, még szomorúbb” [mint más versek]). Később átdolgozva 1998. szeptember 15-i dátummal.

Miért? 1998. február 5. „Talán ez az első igazi versem”

A lakoma 1998. február 8. „Sokkal többet kell, hogy mondjon, mint ami oda van írva. A lényeg nem a felületes olvasatban van, de azért remélem, […] annak is tetszhet, aki nem érti – legfeljebb alig kap abból, amit adni akarok, de hát ez a komolyabb képekkel is így volt (van–lesz?)” […] „Sajnos most megint kereshetek új témát, utálom ha kész vagyok, mert kezdhetem elölről, aztán írhatom át, meg át, meg át…”

A Jóisten (*DEHÁT* címen) 1998. február 15. „T. A. bolondos szép emlékének”

Halottak napja 1998. február vége. „Az

egésznek úgy, ahogy van, nincs semmi értelme, pontosabban úgy nincs semmi értelme, ahogy van. […] Ezeken az értelmetlenségeken [át] lehet eljutni olyan igazságokhoz, amiket a logika és értelem kitaposott ösvényén nem lehetne elérni."

A Tenger 1998. február „Megírtam a *Miért?* vizes változatát, csak úgy kíváncsiságból. Nem olyan jó, mint az erdei változat, de érdekes, hogy ugyanarra a témára lehet mást is írni".

Tíz év múlva 1998. február

Oda egy műemlék kapualjhoz 1998. február

Emlék 1998. március 3.

Kéz 1998. március 15.

Szerelem 1998. április 9.

Lennél? 1998. augusztus 22.

Beszélgetés egy műgyűjtővel 1998. augusztus 27.

Neved 1998. augusztus 31.

Ne várd 1998. szeptember 5. „Zsuzsának"

Költők 1998. szeptember 6.

A szél (próza) 1998. szeptember 9.

Szél (vers) 1998. szeptember 12.

Fekete Démon 1998. szeptember

Varázs 1998. szeptember 26. A vers most közölt első három sora az első változatban egy oldalnyi volt, és további részei is sok helyen át lettek dolgozva.

Akarod? 1998. október

Az est 1998. október 1.

A hullám 1998. október 13.

Démon-tánc 1998. október 20.

Ezerkilencszázkilencvennyolc 1998. október 21.

Hidd el 1998.

A szökevény 1998. október 6. *(a hozzá csatolt fotó képaláírása az egyik kéziraton)* „Ciklon nevű orosz agaram, melynek emlékére az elbeszélést írtam." Eredetileg külön fejezetként szerepelt.

Jelbeszéd 1999. január 4.

Mircsi Pécs, 2002. október

Az öreg 2003. július körül.

Talán érdemes hozzátenni (prózában is), hogy az első versek születési időpontja egybeesik a szerző halálközeli élményével.

A *Halottak napja*, *Lennél?*, *Karácsonyi ének*, *Csoda*, *Kocsmai ének*, *Oda egy műemlék kapualjhoz* és *Vég* c. írások az 1998-as válogatásban *Zártosztály* fejezetcím alatt szerepelnek.

A válogatásoktól külön lévő versek közül néhányat nem szerepeltetek. Így nem szerepelnek a *Cigánylány* (1998. szept. 9.), a *Gyurcinak;* a *Lacinak;* a *Karolinának* (1998. szept. 11.), valamint az eredetileg *Versek a legzártabb osztályról* fejezetcím alatt szereplő *Cifra nyomor*, *Amnézia* (1998. szept. 16.), *Álom; Mese; Nász* (PÁVEL HUDOZSINSZKIJ álnéven) (1998. szept. 17.), és *Költők* c. versek.

Az írások után közölt önéletrajzot a Digital Art c. lapban tervezett, (számítógépes képekről szóló) cikkhez írt levelek

(2004. január–március) és a www.demonium.hu honlapra írt bemutatkozás (2002. június) alapján állítottam össze.

A versek zömét a szerző egészen haláláig újraírta, átdolgozta, válogatta, és eközben festményei, szobrai, fotói segítségével számítógépes illusztrációkat is készített hozzájuk. A szövegek jobban érthetők a számítógépes képekkel és viszont.

A képek teljes sorozata e kötet megjelenésekor látható a www.demonium.hu webcímen, az Ars Démonium Galéria oldalain.

A kötetben közölt digitális illusztrációkon a szerző 2003 óta dolgozott: ezeket tehát a versek és prózák mellé szánta. Az egy-egy fejezethez ill. íráshoz szánt számos változat közül választottam ki egyet-egyet. Kivétel *Az öreg* c. írás, melyhez az új (utolsó) digitális képek közül választottam egy szerintem oda illőt, azt, melyre a szerző külön felhívta a figyelmem.

Idővel, reményeim szerint, a jelen Versek és prózák után meg fognak jelenni a Karikatúrák, vidám és abszurd írások, a Grafikák, a Festmények, a Szoborképek, a Digitális képek, a Mesék, a Biblia titkos lapjai (Legendák, csodák, hazugságok) és a Démonok és Ördögök is. Ezekből áll majd össze az életmű további ránk maradt része.

„Különben szeretném ilyen A/5 méretben majd a nyomtatottakat megcsinálni. Olyan szép aranyosak – mintha egy kis könyv lenne".

Íme.

2004. április–2005. január *H. H.*

TARTALOM

DÉMON-TÁNC 7
Fekete démon 11
Szép szeretőm 12
Hatodik napon 16
A szél 18
Démon-tánc 20
Parasztok 24
Hidd el 26
A hullám 27
A lakoma 29
A szökevény 30

EMLÉK 41
Kék madár 45
Szemed 46
Varázs 47
Miért? 50
A Dunán 51
Emlék 52
Jelbeszéd 53
Parasztbabám 54
Az eső 61
Az est 67
Szerelem 68
Neved 70
Mese 71
Ne várd 72

BOLONDOZÓ 75
Kéz 79
Akarod? 80
Lennél 81
Szél 83
Karácsonyi ének 82
Tegnap volt 85
Csoda 89
Beszélgetés egy műgyűjtővel 90

A JÓISTEN 93
A Jóisten 95

HALOTTAK NAPJA 103
Halottak napja 105

KÉZIRATOK 113
Fekete démon 115
Nem kérdezem 115
Hangod 117
Tíz év múlva 118
Vég 118
A tenger 119
Az öreg 120
Tél 125
Üdvözlégy, Mária 126
Nem igaz 128
Kocsmai ének 130
Nekem is volt 131
Húsz év múlva 132
Oda egy műemlék kapualjhoz 133
[A cím] 133
Lepke 134
László vitéz 138
Rita 141
Tovább 142
Ezerkilencszáz-
kilencvennyolc 143
Mircsi 143
Utoszó 144

Életrajz, vagy néhány szó
magamról 147
Jegyzetek 151
Címek mutatója 158
Illusztrációk mutatója 159

CÍMEK MUTATÓJA

Akarod? 80
[A cím]* 133
A Dunán 51
Az eső 61
Az est* 67
A hullám 27*
A Jóisten 95*
A lakoma 29
Az öreg 120*
A szél 18
A szökevény 30*
A tenger* 119
Beszélgetés egy
műgyűjtővel* 90
Csoda 89
Démon-tánc 20
Emlék 52
Ezerkilencszáz-
kilencvennyolc* 143
Fekete démon 11
Fekete démon* 115
Halottak napja 105*
Hangod* 117
Hatodik napon 16
Hidd el 26
Húsz év múlva* 132
Jelbeszéd 53
Karácsonyi ének 82
Kék madár 45
Kéz 79
Kocsmai ének* 130
László vitéz* 138
Lennél 81
Lepke * 134
Mese* 71
Miért?* 50
Mircsi* 143
Ne várd* 72
Nekem is volt* 131
Nem kérdezem * 115
Nem igaz* 128
Neved* 70
Oda egy műemlék
kapualjhoz 133
Parasztbabám 54
Parasztok 24
Rita* 141
Szél 83
Szemed 46
Szép szeretőm 12
Szerelem 68
Tegnap volt 85
Tél* 125
Tíz év múlva* 118
Tovább* 142
Utoszó* 144
Üdvözlégy, Mária* 126
Varázs 47
Vég 118

Dőlten szerepnek a prózák.
*Csillaggal a kéziratokból külön beválogatott versek.

ILLUSZTRÁCIÓK MUTATÓJA

Mici *színes fedőlap*
Démon-tánc 9
Szép szeretőm 13
Emlék 42
Parasztbabám VII. 57
Szél (Cica) 77
Szerelem 69
Szent ördögök VII. 123
Szoborkép (cím n.) 145
Parasztbabám I. *hátsó védőborító*

ARS DÉMONIUM
SZÉKESFEHÉRVÁR–TATABÁNYA–PÉCS–BUDAPEST (–PILISCSABA)
TIPOGRÁFIA HARGITAI HENRIK
MISZTÓTFALUSI KIS MIKLÓS BETŰI ALAPJÁN
2004 ÁPRILIS – 2005 MÁRCIUS
www.demonium.hu

ISBN 963 217 774 6 (NYOMTATOTT KIADÁS)

Hargitai Zsigmond
festőművész, szobrász
életét festette képekbe,
formázta agyagba,
öntötte szavakba.
Ezeket a verseket
és más prózai írásait
találja itt az olvasó úgy,
ahogy halálakor
egy vörös fadobozba
zárva találtam én őket,
sorba rendezve.

ARS
DÉMONIUM